

Förord av kommunstyrelsens ordförande

Åmål ska vara Sveriges mest gästvänliga stad och kommun. Här ska du kunna bo, verka och leva och ta del av vår storslagna natur. Det är med den utgångspunkten vi nu tar avstamp i en ny kommunomfattande översiktsplan för Åmåls kommun som har målsår 2050. Ett omfattande arbete ligger till grund för de förslag som ges i översiktsplanen. Under 2021 hade vi en medborgardialog där Åmåls kommuninvånare hade möjlighet att påverka inriktningen av översiktsplanen och hur kommunen ska utvecklas framöver. Under samrådet och granskningen fanns det möjlighet att komma med synpunkter och ge inspel till hur kommunens förslag kunde utvecklas inför antagandet av översiktsplanen.

Enligt plan- och bygglagen (PBL) ska kommunfullmäktige minst en gång under varje mandatperiod ta ställning till översiktsplanens aktualitet för att den ska kunna ge rätt vägledning i beslut om exempelvis detaljplanering, bygglov och tillstånd enligt miljöbalken. Under år 2019 genomfördes en aktualitetsprövning av kommunens gällande översiktsplan från 2014. Den visade bland annat att det skett förändringar i planeringsförutsättningar, nya lagar och föreskrifter har tillkommit samt att den kommunala viljeinriktningen avseende hur kommunen ska utvecklas har ändrats. I september 2019 fattade därför kommunstyrelsen beslut att ge kommunstyrelseförvaltningen i uppdrag att upprätta en ny fördjupad översiktsplan (FÖP) för Åmåls stad samt i februari 2020 beslut att ta fram en ny kommuntäckande översiktsplan. Kommunen har nu valt att införliva fördjupningen av Åmåls stad i den kommunomfattande översiktsplanen som en inzoomning. Detta skapar en tydlighet gentemot medborgare att samla våra ställningstaganden för den strategiska planeringen i ett dokument.

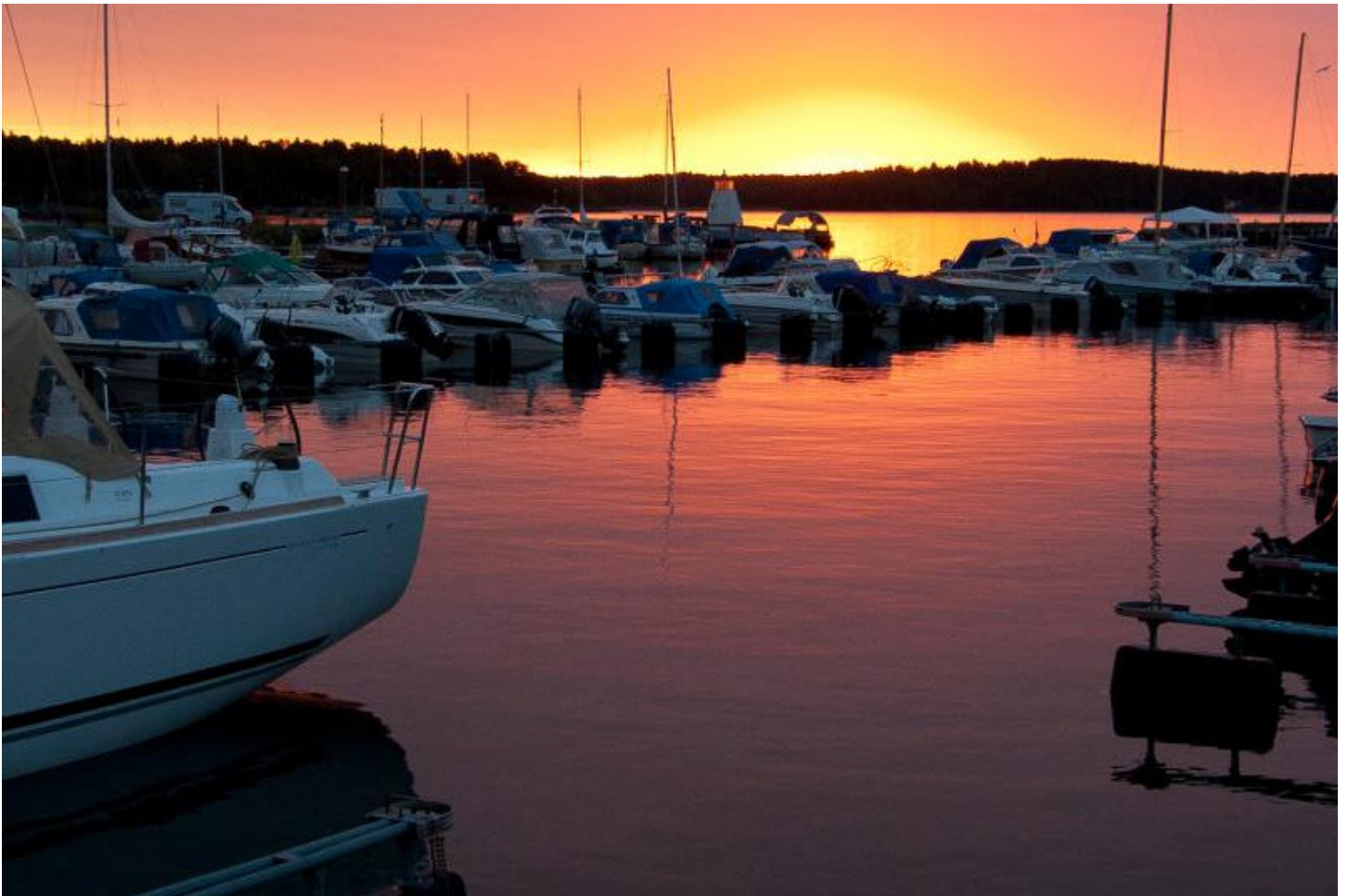
För att nå en hållbar ekologisk, social och ekonomisk utveckling fokuseras bebyggelseutvecklingen till tätorten och serviceorter som ligger inom tillgängliga stråk. De utmaningar vi har i kommunen med en minskande befolkning och i vissa åldersgrupper en relativt sett hög arbetslöshet vill vi lösa

genom att erbjuda fler attraktiva boendemiljöer för livets alla skeden. Flerfamiljshus ska finnas i servicenära lägen och småhus ska finnas där det som bäst går att njuta av vår storslagna natur och vår närhet till Väneren. Kommunen jobbar aktivt med att erbjuda företagsetableringar i attraktiva lägen i närheten av kommunikationsstråk för att få företag som kan erbjuda arbetsplatser att etablera sig här.

Översiktsplanens mål vill också gynna en blomstrande landsbygd där landsbygdsnärningar ska kunna växa men också där kulturutveckling och mötesplatser på landsbygden ska uppmuntras.

Kommunstyrelsens ordförande
Michael Karlsson (M)

Välkommen till Åmåls kommuns översiktsplan

Översiktsplanen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön i kommunen. Den omfattar hela kommunen och är vägledande för kommande planering och beslut kring hur mark- och vattenområden ska användas, bevaras och utvecklas. En tydlig och aktuell översiktsplan möjliggör för en enklare process vid detaljplanering, planbesked, bygglov och andra tillståndsprövningar.

Översiktsplan 2050 redovisar Åmåls kommuns övergripande strategier och geografiska ställningstaganden som syftar till att utveckla kommunen till en hållbar och attraktiv kommun. Översiktsplanen ska underlätta för både planeringen inom kommunen och fungera för de regionala samarbeten kommunen är involverad i. För att nå de ställningstaganden och den markanvändning som anges i översiktsplanen krävs att planeringen kontinuerligt fortskrider och preciseras.

Vad är en översiktsplan

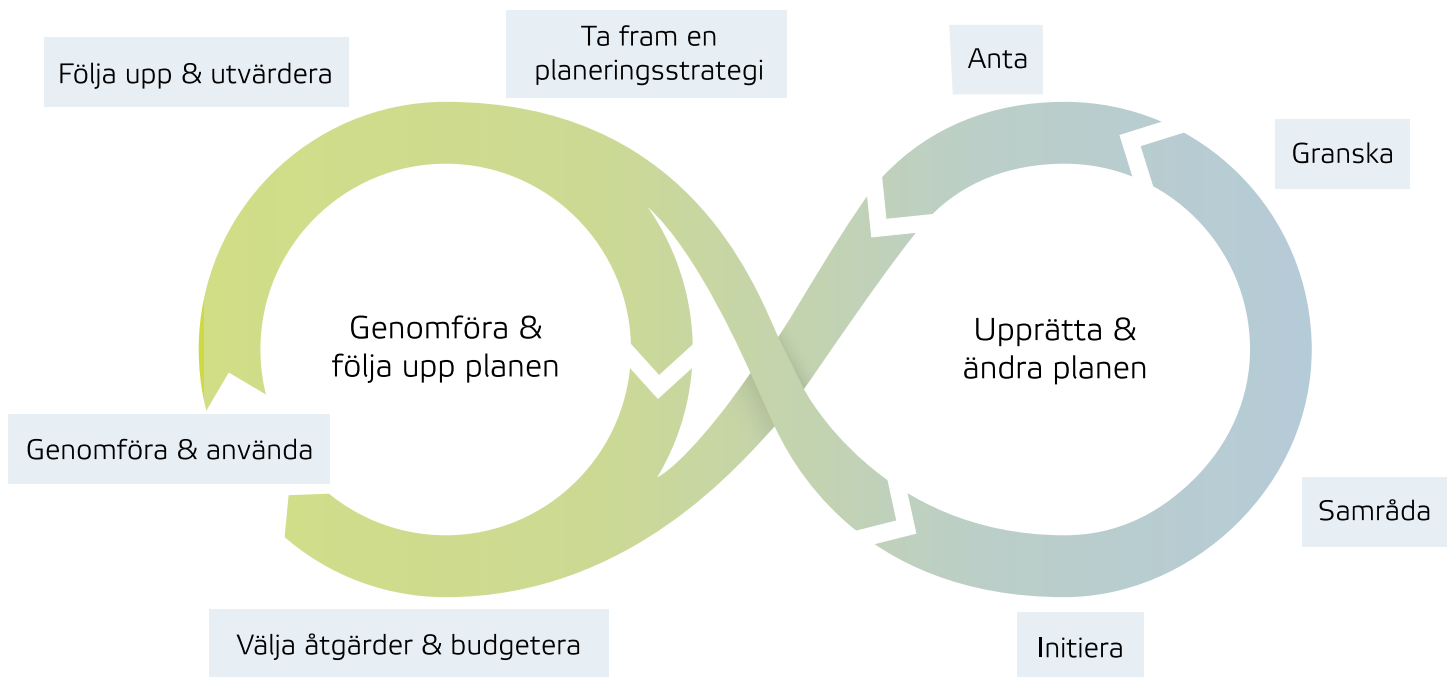
Alla kommuner ska enligt plan- och bygglagen ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunens yta. Innehållet i en översiktsplan regleras av plan- och bygglagens (PBL) tredje kapitel.

Översiktsplanen ska, enligt 3 kap. 5 § PBL, redovisa:

- Grunddragen ifråga om den avsedda användningen av mark- och vattenområden för hela kommunen. Grunddragen ska framgå av en karta.
- Kommunens syn på hur den bebyggda miljön skall användas, utvecklas och bevaras.
- Hur kommunen avser att tillgodose de redovisade riksintressena och följa gällande miljökvalitetsnormer.
- Hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen.

- Hur kommunen avser tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder.
- Sådana områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen som avses i 7 kap. 18 § första stycket miljöbalken.
- Kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön till följd av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade, samt hur sådana risker kan minska eller upphöra.
- Om översiktsplanen avviker från en regionplan för länet, på vilket sätt den gör det och skälen för avvikelsen.
- Sådana områden och verksamheter som angår två eller flera kommuner eller är av regional betydelse.
- Kommunen ska i översiktsplanen redovisa planens väsentliga konsekvenser.

Med andra ord skall såväl visioner som restriktioner redovisas. Översiktsplanen är inte bindande men ska ligga till grund för kommunala beslut i olika frågor som detaljplaner och bygglov, men ska också kunna användas av andra som fattar beslut om åtgärder i den fysiska miljön. Översiktsplaner ger inga rättigheter eller skyldigheter för staten, kommunen eller den enskilda medborgaren, därför kan den inte överklagas i sak. Översiktsplanen kan överklagas utifrån administrativa grunder.

Process och beslut

Processen kring översiktsplanen regleras i plan- och bygglagen. Förslaget ska samrådas med myndigheter, kommuner och andra som är berörda. Efter samrådet bearbetas förslaget och kommunen ska låta förslaget granskas för att slutligen antas av kommunfullmäktige. Eftersom en översiktsplan normalt kan antas medföra betydande miljöpåverkan innebär det att en strategisk miljöbedömning ska genomföras. Syftet med en strategisk miljöbedömning är att integrera miljöaspekter i planeringen och beslutsfattandet så att en hållbar utveckling främjas. Den strategiska miljöbedömningen är integrerad i processen för att ta fram en översiktsplan. I miljöbalken (MB) ställs det ett antal formella krav på hur detta arbete ska gå till och vad den strategiska miljöbedömningen ska innehålla.

Bilden till höger visar översiktsplanens process. Källa: Boverket.

Översiktsplanen ska hållas aktuell. Enligt plan- och bygglagen ska kommunen senast två år efter ett ordinarie val ha tagit fram en planeringsstrategi där kommunen bland annat redogör för planens aktualitet, men också för hur kommunen tänker fortsätta arbeta med översiktsplaneringen. Syftet är att översiktsplaneringen ska bedrivas kontinuerligt, vara framåtsyftande och att översiktsplanen ska hållas aktuell. Om kommunen antar en ny översiktsplan inom mandatperiodens två första år räknas översiktsplanen som planeringsstrategi och inget separat dokument behöver tas fram.

Översiktsplanen är upprättad enligt PBL (SFS 2010:900) samt enligt Boverkets ÖP-modell 2.1.

Planprocess i Åmåls kommun

Kommunstyrelsen ansvarar för arbetet med översiktsplaneringen och kommunfullmäktige antar i sin tur översiktsplanen. Organisationen kring arbetet med översiktsplanen har bestått av en politisk styrgrupp samt en arbetsgrupp inom Samhällsbyggnadsenheten. Arbetsgruppen har drivit projektet framåt och arbetat tätt tillsammans med tjänstepersoner från övriga enheter under Kommunstyrelsens förvaltning, Teknik- och fritidsförvaltningen samt konsultfirman Tyréns Sverige AB.

Tidig politisk workshop

Arbetet med översiktsplanen startade med en politisk workshop som hölls i oktober 2020. Under workshopen deltog representanter från den politiska styrgruppen. Syftet med workshopen var att utifrån kommunens vision och tidigare översiktsplan ta fram riktlinjer och utkast på utvecklingsinriktning för översiktsplanen. Under workshopen diskuterades strategier både för kommunen som helhet men också specifikt för Åmåls stad.

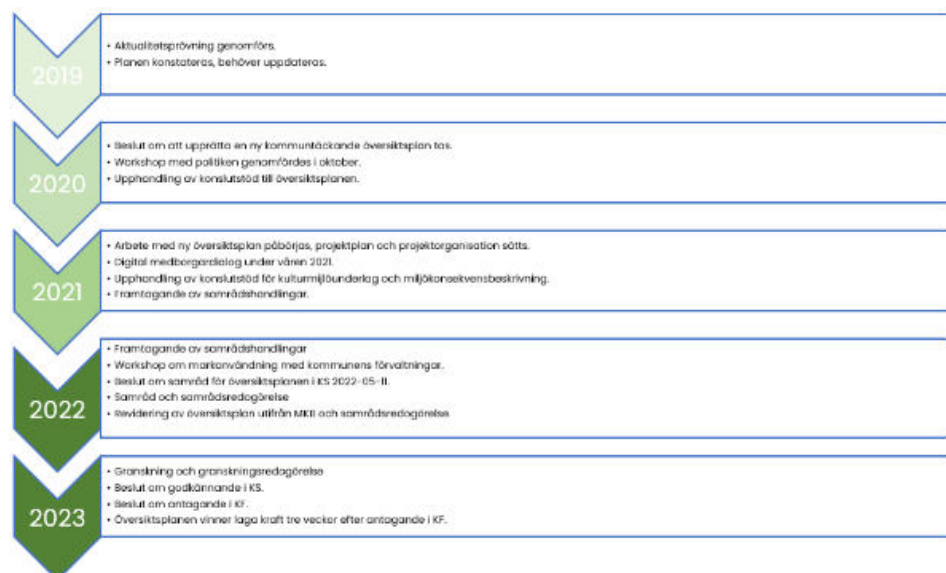
Digital medborgardialog

Coronapandemin gjorde det inte möjligt att fortsätta dialog- och förankringsarbetet genom fysiska möten så som arbetet

med översiktsplanen hade startat och var planerat att fortsätta. För att samla in synpunkter från kommunens invånare som underlag till det fortsatta arbetet togs därför en digital enkät fram. Enkäten fanns tillgänglig att besvara på kommunens webbsida under maj/juni 2021. För att nå ut så brett som möjligt till kommunens invånare skickades vykort ut till alla kommuninvånare med information om var enkäten fanns tillgänglig. Det fanns även möjlighet att svara på ett antal frågor direkt på vykortet för dem som inte hade möjlighet att svara digitalt. Resultatet av dialogen har utgjort ett av flera underlag i arbetet med denna översiktsplan. En sammanställning av resultatet går att ta del av [här](#).

Tidplan för översiktsplanen

Tidplan för översiktsplaneprocessen i Åmål.

Gällande planer

I Åmåls kommun finns tre gällande översiktsplaner. Den kommunomfattande översiktsplanen antogs 2014. För Åmåls centrum och tätort finns en fördjupad översiktsplan från 2003. För kommunens LIS-områden finns en tematisk översiktsplan antagen 2014. När föreliggande plan antagits och vunnit laga kraft upphör samtliga tre tidigare översiktsplaner att gälla. Kommunen har dock valt att LIS-planen från 2014 fortsatt ska gälla som ett tematiskt tillägg till denna översiktsplan.

Vindbruk Dalsland är en gemensam vindbruksplan för kommunerna Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda, Mellerud och Åmål. Planen antogs 2011. I Åmåls kommun anvisas inga områden för vindkraftsparker (7 verk eller fler). Däremot tillåts gårdsverk och grupper om upp till 6 verk där så bedöms lämpligt. Planen kommer att fortsätta gälla parallellt med denna översiktsplan.

Detaljplaner gäller för större delen av Åmåls stad, delar av Edsleskog, Fengersfors, Fröskog, Mo, Tösse, Tössebacken och Ånimskog. Dessutom finns gällande detaljplaner för fritidsområden vid Nötön och Bjäkebol söder om Åmål samt Yttre Bodane i Ånimskog. Områdesbestämmelser förekommer inte.

Vid sammanställning av detaljplanerna i kommunens bostadsförsörjningsprogram framgår att det på detaljplanelagda områden finns möjlighet att bygga ca 220 bostäder i flerbostadshus och ca 230–265 friliggande villor i kommunen. Flera detaljplaner är dock äldre och har inte byggts ut i den omfattning som förväntades. Nya utvecklingsområden som pekas ut i denna översiktsplan förväntas bidra med mer attraktiva lägen för både flerfamiljshus, småhus, verksamheter och industri.

Genom god planberedskap i hela kommunen tillgodoser kommunen långsiktigt behovet av fler bostäder.

I det framtagna bostadsförsörjningsprogrammet påvisas kommunens mål för framtida bostadsförsörjning, med hjälp av anvisning av nya planerade bostadsområden med ledig tomtmark i såväl centralorten som småorterna.

Kommunens strategi är att det kommunala bostadsbolaget genom förtätning och genom att bygga på en våning på redan befintliga hus ska tillskapa attraktiva hyreslägenheter för äldre villaägare som kan tänka sig att sälja sin villa, liksom genom markanvisningar ge privata aktörer möjlighet att tillskapa hyreslägenheter i par och radhus för samma kundkrets. Detta för att frigöra villor till nyinflyttade barnfamiljer.

Omvärldsanalys

Sveriges Kommuner och Regioner har i en omvärldsanalys från 2021 konstaterat fem övergripande förändringskrafter och tio trender som kommer att påverka det kommunala uppdraget fram till 2030.

Globalisering innebär att stater och samhällen över hela världen knyts samman i ömsesidiga beroendeförhållanden. Genom globalisering skapas en ökad ekonomisk tillväxt och ett ökat utbyte av kunskap, kultur och teknik. Det finns en tendens till att globalisering kan bromsas upp under den senaste tidens politiska trender med ökad nationalism och politisk populism.

Den *demografiska förändringen* har under de senaste åren varit tydlig i västvärlden. Låga födelsetal i kombination med en allt äldre befolkning har skapat en större press på våra välfärdssystem och på tillgänglig kompetensförsörjning. I Sverige som helhet är trenden något positivare än övriga Europa då födelsetalen är lite högre och vi har under senaste åren tagit emot stora flyktingströmmar som har bidragit till föryngring av befolkningen.

Klimatförändringar kommer att leda till en snabbare global uppvärmning som både nationer och människor behöver förhålla sig till. Klimatförändringar kan leda till både direkta konsekvenser såsom t.ex. naturkatastrofer, förändrat ekosystem, påfrestning på vattenresurser och indirekt till nya sjukdomar, konflikter som driver människor på flykt. Teknisk utveckling kan bidra till lösningar för hur effekter av klimatförändringar kan hanteras, men människors livsstil och konsumtionsmönster har också en stor betydelse.

Teknikutvecklingen är just nu inne i en omvälvande fas. Både arbetsmarknad och välfärdstjänster kommer att påverkas på en rad olika sätt. Utbildningssektorns förmåga att få fram rätt kompetenser för morgondagens arbetsmarknad kommer att vara avgörande. Teknikutveckling och digitalisering påverkar också i allt högre grad vårt sätt att leva och verka.

Covidpandemin har i stort påskyndat en digitalisering och skapat större möjligheter att bo och arbeta på samma plats. Det har en stor betydelse för samhällsbyggandet framöver.

Värderingar påverkas av förändringar i omvärlden och skapar olika förutsättningar för platsers kultur och utveckling. Förändrade värderingar i befolkningen i stort brukar följa med generationsskiften. Men i och med en allt mer globaliserad och digitaliserad värld där informationsflödet även kommer utanför de traditionella territoriella och kulturella gränserna så blir det allt vanligare med skillnader i värderingar inom samma generation.

Dessa fem förändringskrafter är ett viktigt underlag att ta hänsyn till i en översiktsplan. Hur vi vill bo, hur vi kommunicerar, hur åldersstrukturen ser ut, vilka utmaningar som följer med ett förändrat klimat och vad vi värderar i livet har betydelse för en kommuns möjlighet till att växa. Åmåls kommun kan generellt sett bli en vinnare av när det gäller till exempel de möjligheter som en allt mer digitaliserad arbetsmarknad och den goda tillgången till kommunikationsstråk innebär vilket kan bidra till ett större upptagningsområde för arbetskraft. En ytterligare fördel är att kommunens tillgång till mark för etablering av företag är god samt att bostadsmarknaden kan erbjuda attraktiva och prisvärda bostäder till flera olika ålders- och socioekonomiska grupper.

Utgångspunkter

Skriv ut avsnitt *Utgångspunkter*

Åmål idag

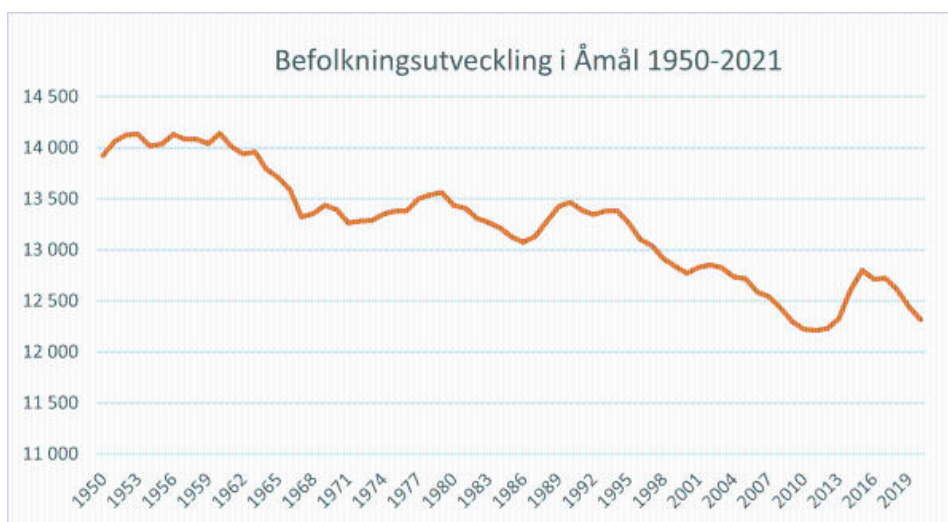
Åmåls kommun i nordöstra delen av Dalsland är i landareal 481 km² stor och hade vid slutet av 2021 12 318 invånare. Åmåls kommuns befolkning och bostadsutbud är till största delen koncentrerad till Åmåls tätort där 75 % av kommunens invånare bor. 5 % av kommunens invånare bor i de andra tätorterna och resterande 20 % på landsbygden. Ytterligare orter i kommunen är Fengersfors, Fröskog, Tösse, Ånimskog, Mo och Edsleskog. I nuläget bor omkring 60 % av hushållen i Åmål i småhus, 35 % i flerbostadshus och resterande 5 % bor i övriga hus/specialbostäder. Den förvärvsarbetande dagbefolkningen var 2021 75 % av invånarna i arbetsför ålder (20–64 år).

En stor del av kommunens yta är skogsmark, ca 76 %. Jordbruksmarken täcker ca 11 % av kommunens yta. Åmål är präglad av sin vackra natur och de utflyktsmål som finns både på land och genom sjösystemen. Åmål präglas också av sina rika kulturmiljöer, varav stadskärnan och även Fengersfors bruk är två framträdande exempel. Närheten till vatten och tillgängliga stränder lockar turister främst under sommarmånaderna men även vår och höst. Genom kommunen går i nord-sydlig riktning E45 och stambanan mellan Göteborg och Karlstad.

Befolkning

Den demografiska utvecklingen i kommunen utgör en grund för samhällsplaneringen och för att kunna uppskatta behovet av olika typer av bostäder idag och i det längre tidsperspektivet. Åmåls befolkning har i det längre tidsperspektivet minskat över tid. Den senaste tydliga ökningen skedde 2015 när kommunen tog emot ett stort antal nyanlända. Åmåls kommun har en relativt äldre befolkning än Sverige i allmänhet.

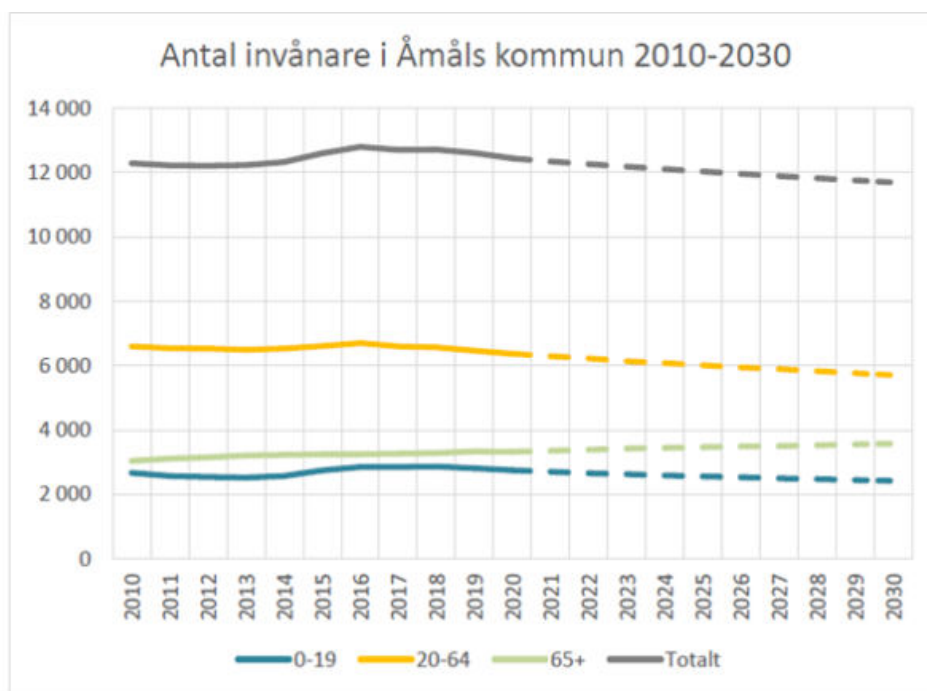

Befolkningsutveckling i Åmål 1950-2021.

Tittar man på inrikes flyttnetto i kommunen mellan 2010–2020 visar det att åldersgruppen 18–30 år i större utsträckning flyttar ut från kommunen än flyttar in. För övriga åldersgrupper råder en balans mellan in- och utflyttning. Detta är ingen ovanlig utveckling i mindre kommuner där det inte finns eftergymnasial utbildning att unga vuxna ofta flyttar ut för studier eller jobb. Senaste åren går det att se ett svagt positivt flyttnetto för åldrarna 32–46 år och 0–10 år, vilket indikerar att barnfamiljer flyttar till Åmål.

Befolkningsprognos för Åmål är att folkmängden mellan 2020 och 2030 förväntas minska med ca 750 invånare. Detta på grund av både ett negativt flyttnetto och ett negativt födelsenetto. Den demografiska effekten blir att antalet äldre bedöms öka, framförallt i åldersgruppen 81–85 år, medan den yngre befolkningen minskar i antal. Mer om befolkningsprognosen går att läsa om i [Åmåls bostadsförsörjningsprogram](#).

Folkmängd och befolkningsprognos baserat på åldersgrupper.

Det är inte bara den demografiska utvecklingen som kan vägas in när man ser på förväntad befolkningsutveckling framöver i Åmål. Även andra omvärldstrender har betydelse. Senaste året har Åmål fått industrietableringar som kommer att leda till ökat behov av arbetskraft. Möjligheten till hemarbete kan också ytterligare locka barnfamiljer och unga vuxna att bosätta sig i kommunen nu när pendlingsavstånden kan ha mindre betydelse.

Slutsatsen utifrån den demografiska utvecklingen och andra omvärldstrender är att det år 2030 framförallt finns ett behov av moderna hyresrätter och bostadsrätter i Åmåls tätort. Detta både för att fylla ett behov från en allt äldre befolkning som efterfrågar moderna lägenheter i attraktiva lägen men också för att skapa flyttkedjor från småhus så att dessa blir tillgängliga för barnfamiljer som flyttar till Åmål. För att motverka den negativa befolkningsutvecklingen behöver kommunen jobba med att behålla och attrahera kommuninvånare i de lägre ålderskategorierna. Att gruppen barnfamiljer har ökat något i Åmål på senare år är positivt. Det finns därför potential att möjliggöra för fler moderna småhus i attraktiva lägen.

Näringsliv och arbetsmarknad

De största arbetsgivarna i Åmål idag ligger inom offentlig service främst med kommunen som arbetsgivare samt inom vård och omsorg. Jämfört med riket som helhet har Åmål en större andel sysselsatta inom industri, som är den näst största arbetsgivarkategorin.

Tillverkningsindustrin har en stor betydelse i kommunens näringsliv med många stora företag såsom Euromaint Rail, Spicer Nordiska Kardan, Svenska Elektro Magneter, Hexpol TPE, Håkansson's Sågblad, Moelven i Ånimskog samt en ny etablering av Dana inc. för elmotorer.

Handeln är idag i huvudsak koncentrerad till de centrala delarna av staden samt till Nygårdsområdet i Åmål och viss sällanköpshandel längs Åmåls infarter.

Kommunen har också en relativt stor näringsverksamhet för turism och friluftsliv och har med sina natursköna förutsättningar möjlighet att ytterligare expandera den. I Edsleskog skapas möjligheter att utveckla Åmåls skicenter till att även innefatta cykelleder sommartid och i Fengersfors finns möjlighet till fortsatt utveckling för konst- och kulturverksamhet.

Kommunen jobbar i övrigt aktivt med en samverkan med näringslivet och antog 2022 en näringslivsstrategi där sex fokusområden pekas ut. De är:

- Attraktionskraft och image
- Kompetensförsörjning
- Mark- och lokalberedskap
- Infrastruktur och tillgänglighet
- Hållbart företagsklimat
- Växt- och innovationskraft

I strategin går det att läsa mer om den strategiska riktningen för de olika fokusområdena.

Infrastruktur

Åmål ligger bra till kommunikationsmässigt. Både E45 samt stambanan mellan Göteborg och Karlstad går igenom kommunen och genom Åmåls stad. Pendlingsmöjligheterna är bra både söderut och norrut. Västerut löper länsväg 164 som är ett pendlingsstråk mot Bengtsfors samt västkusten.

Gång- och cykelvägnätet är i Åmåls stad relativt väl utbyggt och flertalet nya gc-vägar för att stärka kopplingen mot Tösse samt mot Mo föreslås. Även förslag till nya gc-vägar i de mindre orterna är föreslagna som framtida utveckling.

Kommunens trafiknätsanalys från 2003 är det styrdokument som används för framtida utbyggnad av gc-vägar, klassificering av bland annat trafikstråk för biltrafik, utryckningsvägar med mera.

Åmål har en av relativt få handelshamnar vid Vänern. Det finns i dagsläget inga konkreta behov av utbyggnad av djuphamnen men det är angeläget att farleden och hamnområdet vidmakthålls och skyddas. I översiktsplanen föreslås den tidigare järnvägsförbindelsen och tunneln, mellan stationsområdet och djuphamnen, byggas om för lastbilstrafik. Detta skulle avlasta gatunätet och bostadsområdena kring hamnen från tunga transporter.

Ett gott liv – idag och imorgon

Ett gott liv – idag och imorgon är kommunens vision om det hållbara samhället. Ett gott liv bygger på allas lika värde och på att vi skapar vårt samhälle – tillsammans. I Åmåls kommun värnar vi om livskvalitet, välbefinnande, trivsel och trygghet för dig som kommuninvånare.

Genom delaktighet och möjlighet att påverka utvecklingen av Åmåls kommun skapar vi det goda livet för våra medborgare idag och för kommande generationer.

Åmål ska vara en hållbar och livskraftig kommun där alla behövs.

Mål och styrdokument

Här redovisas mål och styrdokument som har bäring på översiktsplanen och dess ställningstaganden. Översiktsplanen ska enligt 3 kap. 5 § PBL visa hur kommunen avser att ta hänsyn till, och samordna planen med, relevanta nationella och regionala mål, som har betydelse för en hållbar utveckling. Nedan presenteras ett urval av de visioner och strategier som bedömts vara relevanta för kommunens långsiktiga utveckling och viktiga för översiktsplanen att förhålla sig till.

Kommunala utgångspunkter

Vision: Ett gott liv – idag och imorgon

År 2022 antog kommunfullmäktige visionen ”Ett gott liv – idag och imorgon”, som är kommunens vision om det hållbara samhället. Ett gott liv bygger på allas lika värde och på att vi skapar vårt samhälle – tillsammans. I Åmåls kommun värnar

vi om livskvalitet, välbefinnande, trivsel och trygghet för dig som kommuninvånare.

Genom delaktighet och möjlighet att påverka utvecklingen av Åmåls kommun skapar vi det goda livet för våra medborgare idag och för kommande generationer. Åmål ska vara en hållbar och livskraftig kommun där alla behövs.

”Ett gott liv – idag och imorgon” kännetecknas av de fyra värdeorden genuin, omtänksam, aktiv och modig.

Bilden till höger visar Åmåls kommuns vision.

Kommunfullmäktige beslutade 2021 om fem övergripande mål som beskriver kommunens viktigaste utvecklingsområden och som ska gälla från och med 2023:

- I Åmåls kommun ska alla ha möjlighet till arbete och egen försörjning
- Åmåls kommun ska ha ett starkt lokalt näringsliv
- I Åmåls kommun ska alla ha möjlighet till livslångt lärande
- I Åmåls kommun ska alla ha en god och jämlik hälsa samt uppleva livskvalitet
- Åmåls kommun ska vara ett långsiktigt ekologiskt hållbart och klimatneutralt samhälle

Styrdokument

Åmåls kommun har tagit fram och antagit ett flertal styrdokument och planeringsunderlag som är relevanta för översiktsplanen. Styrdokumenterna har följts övergripande och principiellt enligt vad som bedöms relevant i denna översiktsplan. Nedan följer ett urval av de dokument som varit viktiga i arbetet med Översiktsplan 2050. För ytterligare beskrivning av innehåll, klicka på länken till respektive dokument.

- [Bostadsförsörjningsprogram, 2021](#)
- [Lokalförsörjningsstrategi, 2022](#)
- [Naturvårdsprogram, 2019](#)

- [Stadsmiljöprogram Åmål centrum, 2018](#)
- [Energi- och klimatstrategi, 2017](#)
- VA-Plan/dagvattenstrategi – arbete pågår
- [Trafiknätsanalys, 2003](#)
- [Avfallsplan, 2017–2022](#)
- [Skyfallsplan, 2018](#)
- [Åmåls kommuns säkerhetsstrategi, 2020–2023](#)
- [Inventering av äldre kulturmiljöunderlag Åmåls kommun, 2022](#)
- [Näringslivsstrategi, 2022](#)
- [Vindbruksplan, 2011](#)
- [LIS-plan, 2014](#)

Åmål i världen

Globala målen

Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling antogs av FN:s medlemsländer den 25 september 2015. De 17 målen och 169 delmålen utgår ifrån FN:s definition av hållbarhet ”*utveckling som tillfredsställer dagens behov utan*

att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov” och innefattar samtliga hållbarhetsaspekter: sociala, ekonomiska och miljömässiga.

De globala målen har varit vägledande i arbetet med Åmåls kommuns översiktsplan för att säkerställa att kommunens arbete styr mot måluppfyllelsen och att utvecklingen av kommunen blir långsiktigt hållbar. I översiktsplanen konkretiseras de globala mål som bedöms relevanta för den fysiska planeringen inom Åmåls kommun på lokal nivå.

Bilden till höger visar relevanta Globala mål för Åmåls översiktsplan.

Europeiska landskapskonventionen

Den europeiska landskapskonventionen syftar till att främja samarbetet kring landskapsfrågor i Europa. Konventionen innefattar alla typer av landskap, såväl stad som landsbygd, och målet är *”en rikare miljö där alla kan delta i utformningen”*.

Sverige undertecknade konventionen 2010 och har därmed förbundit sig att skydda, förvalta och planera sina landskap enligt konventionens intentioner. Detta innebär bland annat att erkänna landskapets betydelse i den egna lagstiftningen, öka medvetenheten om landskapets värde och betydelse, främja delaktighet i beslut och processer som rör landskapet, utveckla en helhetssyn på landskapets värden och hållbar förvaltning av dessa samt utbyta kunskap och delta i europeiska samarbeten som rör landskapet. Konventionen utgör ingen lag utan en grund för tolkningen av gällande bestämmelser.

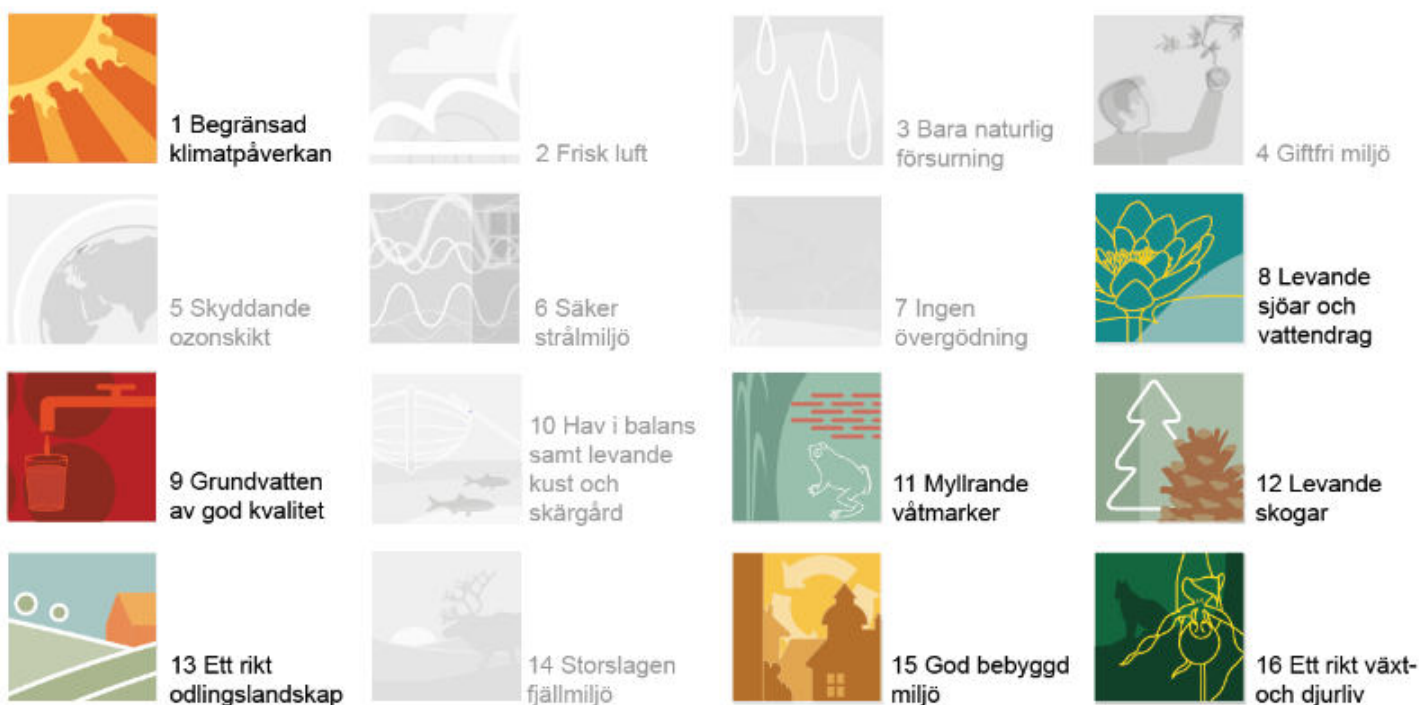
Åmåls översiktsplan ska bidra till förverkligandet av konventionens mål genom att klargöra hur olika landskap ska användas, utvecklas och skyddas inom kommunen. Under översiktsplaneprocessen ges allmänheten och lokalsamhället möjlighet att påverka och vara delaktiga i planeringen.

Barnkonvention

Den 1 januari 2020 blev FN:s konvention om barnens rättigheter (barnkonventionen) svensk lag (2018:1197). Syftet med att införa konventionen som lag var för att tydliggöra barn som egna rättighetsbärare i samhället. I planeringen innebär det att barns behov och åsikter ska beaktas. Alla artiklar i barnkonventionen är relevanta och ska tillämpas som en helhet men det finns några som är särskilt relevanta för översiktsplaneringens genomförande. Det är artikel 4 (genomföra ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter), 12 (barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet), 23 (barn med funktionsnedsättning och deras rätt till aktivt deltagande i samhället), 27 (rätt till levnadsstandard som krävs för utvecklingen) och 31 (rätt till vila, fritid, lek och rekreation).

För översiktsplanen innebär barnkonventionen att hållbara livsmiljöer för barn ska säkerställas i avvägningen mellan olika intressen. Samrådet och granskningskedet är forum där barn ska kunna framföra sina uppfattningar om det som planeras. Under framtagandet av samrådsförslaget pågick en pandemi och det innebar svårigheter att träffa barn. Under samrådet var kommunen ute och presenterade förslaget för elever i en högstadieskola och en gymnasieskola.

Åmål i Sverige

Generationsmålet och Sveriges miljömål

Sveriges miljömål är det nationella genomförandet av den miljömässiga dimensionen av de globala hållbarhetsmålen. Miljömålssystemet utgår ifrån de nationella miljökvalitetsmål och det generationsmål för miljöarbetet som beslutats av riksdagen. Målen är styrande för allt miljöarbete som Sverige bedriver nationellt, inom EU och internationellt. Generationsmålet anger inriktningen för den samhällsomställning som behöver ske inom en generation för att nå miljökvalitetsmålen. Sverige har 16 miljökvalitetsmål som beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till. Etappmålen beskriver de samhällsomställningar som är viktiga steg för att nå Generationsmålet och miljökvalitetsmålen (Regeringen 2021).

Sveriges miljömål har varit vägledande i arbetet med Åmåls kommuns översiktsplan för att säkerställa att miljöfrågorna

hanteras och att planeringen leder till en god miljö. Genom miljömålen bidrar översiktsplanen till måluppfyllelsen av generationsmålet och i förlängningen den miljömässiga dimensionen av Agenda 2030.

Bilden till höger visar relevanta Miljömål för Åmåls översiktsplan.

MEGATRENDER

Ett ändrat klimat

En globaliserad värld

En urbaniserad värld

En digitaliserad värld

SVERIGE 2025

Hantera växande stadsregioner

Skapa en hållbar livsmiljö i och kring staden

Utveckla småorter och glesbygd hållbart

Bygg hållbart

Högre utbildning är motor för regional tillväxt

Planera långsiktigt för kortsiktiga verksamheter

Gynna besöksnäringen

Skapa internationella spårstrukturer för gods och resor

Regional utveckling behöver utbyggd kollektivtrafik

Säkerställ framtidens elförsörjning

Trygga rent vatten

Bevara stränder, jordbruksmarker och tätortsnära natur

Vision för Sverige

Boverkets vision för Sverige 2025 visar var Sverige bör vara år 2025 för att nå målet om ett hållbart samhälle 2050. Visionen redogör för fyra megatrender som bedöms ha stor inverkan på vår samhällsutveckling. De tolv bilderna för Sverige 2025 konkretiserar vilka rumsliga effekter som krävs för att Sveriges hållbarhetsambitioner ska uppnås.

Visionen har använts som ett stöd i arbetet med Åmåls översiktsplan för att formulera lokala mål och bedöma vilka nationella mål som är relevanta.

*Bilden till höger visar relevanta Sverigemål för Åmåls
översiktsplan.*

Mål för boende och samhällsplanering

Det övergripande målet för samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet är *“att ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö där en långsiktigt god hushållning med naturresurser och energi främjas samt där bostadsbyggande och ekonomisk utveckling underlättas. Målet är också långsiktigt väl fungerande bostadsmarknader där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot behoven.”* (Regeringen 2021).

Transportpolitiska mål

Transportpolitikens övergripande mål är *“att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet”*. Transportsystemet ska utvecklas mot det övergripande transportpolitiska målet. Funktions- och

hänsynsmålen är jämbördiga. För att det övergripande transportpolitiska målet ska kunna nås behöver funktionsmålet i huvudsak utvecklas inom ramen för hänsynsmålet.

Funktionsmålet innebär *“att transportsystemets utformning, funktion och användning ska medverka till att ge alla en grundläggande tillgänglighet med god kvalitet och användbarhet samt bidra till utvecklingskraft i hela landet. Transportsystemet ska vara jämställt, dvs. likvärdigt svara mot kvinnors respektive mäns transportbehov.”*

Hänsynsmålet innebär *“att transportsystemets utformning, funktion och användning ska anpassas till att ingen ska dödas eller skadas allvarligt, bidra till att det övergripande generationsmålet för miljö och miljö kvalitetsmålen nås samt bidra till ökad hälsa.”* (Regeringen 2021).

Folkhälsopolitiska mål

Det övergripande målet för folkhälsopolitiken är *“att skapa samhällliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation”*. Målet tydliggör samhällets ansvar som förutsätter ett gemensamt och tvärsektoriellt arbete (Folkhälsomyndigheten 2021).

Jämställdhetspolitiska mål

Målet för jämställdhetspolitiken är *“att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv* (Regeringen 2021).

Friluftspolitiska mål

Det övergripande målet för friluftslivspolitikerna är *“att stödja människors möjligheter att vistas i naturen och utöva friluftsliv där allemansrätten är en grund för friluftslivet. Alla människor ska ha möjlighet att få naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö”* (Regeringen 2021).

Klimat- och energipolitiska mål

Det övergripande målet för energipolitiken är att den svenska energipolitiken ska bygga på samma tre grundpelare som energisamarbetet i EU.

Riksdagen har beslutat om dessa mål som en följd av energiöverenskommelsen:

- Målet år 2040 är 100 % förnybar elproduktion. Detta är ett mål, inte ett stoppdatum som förbjuder kärnkraft och innebär inte heller en stängning av kärnkraft med politiska beslut.
- Sverige ska år 2030 ha 50 % effektivare energianvändning jämfört med 2005. Målet uttrycks i termer av tillförd energi i relation till bruttonationalprodukten (BNP) (Regeringen 2021).

Åmål i regionen

Vision Västra Götaland

Visionen är gemensamt framtagen av Västra Götalandsregionen och dess 49 kommuner. Den ska fungera som en plattform för att stärka regionen som en attraktiv plats att bo och verka i. Visionens grund – det goda livet – förutsätter en hållbar utveckling ekonomiskt, socialt och ekologiskt. Detta ska prioriteras genom följande fem fokusområden:

- Ett livskraftigt och hållbart näringsliv
- Ledande i kompetens och kunskapsutveckling
- Infrastruktur och kommunikationer med hög standard
- En ledande kulturregion
- En god hälsa

Visionen konkretiseras genom att ansvariga samhällsaktörer beslutar om mål, strategier och åtgärder som knyter an till visionens fokusområden. En sådan aktör är kommunen som genom bland annat översiktsplanen bidrar i arbetat att möjliggöra visionen.

Regional utvecklingsstrategi för Västra Götalandsregionen 2021-2030

Den regionala utvecklingsstrategin utgör grunden till andra program och strategier på lokal och regional nivå. Strategins mål pekar ut riktningen för Västra Götalands utveckling till 2030 och det formuleras enligt följande: Tillsammans gör vi Västra Götaland till ett föredöme för omställning till ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle. Fokus är omställning till ett hållbart samhälle och beskrivs som:

- Robust och sammanhållet
- Jämlikt och öppet
- Fossiloberoende och cirkulärt

Strategin pekar ut fyra långsiktiga prioriteringar fram till år 2030:

- Stärka innovationskraften – för ett konkurrenskraftigt näringsliv i framkant

- Bygga kompetens – för bättre kompetensförsörjning och livslångt lärande
- Öka inkluderingen – för tillit och sammanhållning
- Knyta samman Västra Götaland – för hållbar och förbättrad tillgänglighet

Regional handlingsplan för grön infrastruktur

Länsstyrelsen har på uppdrag av regeringen tagit fram en regional handlingsplan för grön infrastruktur i länet. Den omfattar land- och vattenmiljöer och ska fungera som det centrala verktyget i arbetet med att bevara och utveckla grön infrastruktur. Ett viktigt syfte med handlingsplanen är att ge ökad kunskap om värden i landskapet för att uppnå flera av de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030 och krävs för att nå generationsmålet och flera av miljökvalitetsmålen. I handlingsplanen presenteras vad som behöver göras för att bevara och utveckla länets gröna infrastruktur. Åmåls kommun deltar under 2021–2024 tillsammans med övriga Dalslandskommuner i ett LONA-projekt som ska ta fram en mer lokalt anpassad handlingsplan för grön infrastruktur i såväl landskapet som i landskapets tätorter. Planen ska kunna användas som underlag i kommunalt planeringsarbete. Projektet ska också ta fram en plan för hur ekosystemtjänster i tätorterna ska kunna vårdas och utvecklas.

Regional plan för transportinfrastrukturen - Västra Götalandsregionen, 2022-2033

Den regionala transportinfrastrukturplanen utgör, tillsammans med den nationella planen, en del i planeringen av det totala transportsystemet. De grundläggande målsättningarna är gemensamma och den regionala infrastrukturplanen är en pusselbit av flera som bidrar till att nå visionen om det goda livet.

Bland de prioriterade regionala vägnäten finns *Stråk 2* - Strömstad – Bengtsfors – Åmål – Karlstad (väg 176, E6, 164, E45) utpekad som ett prioriterat åtgärdsstråk. I stråkpotten

ingår bland annat sidoområden, trafiksäkerhet, kollektivtrafik.

Trafikförsörjningsprogram 2021-2025 - Hållbara resor i Västra Götaland

Det regionala trafikförsörjningsprogrammet är regionens och kommunernas gemensamma strategidokument för kollektivtrafikens utveckling. I planen finns beskrivning om hur kollektivtrafiken ska utvecklas och var fokus på kollektivtrafiksatsningar ska ligga för att ge invånarna bättre förutsättningar. Det övergripande målet är att andelen hållbara resor i Västra Götaland ska öka. Det finns tre målområden för kollektivtrafiken som ska bidra till att uppnå det målet; kollektivtrafik med god geografisk tillgänglighet, kollektivtrafiken ska vara enkel, trygg och inkluderande samt att den ska ge låg miljöpåverkan. Antalet kollektivtrafikresor och marknadsandelar för resor med cykel, gång och kollektivtrafik ska fram till 2025 minst återgå till de nivåer som fanns innan 2020.

Målbild tåg 2035

Målbilden beskriver hur tågtrafiken i Västsverige kan utvecklas fram till 2035. Den är en vidareutveckling och konkretisering av regionens trafikförsörjningsprogram. Målsättningen är att Västra Götaland ska vara konkurrenskraftigt genom att kunna erbjuda välfungerande kommunikationer för invånarna. Ambitionen i målbilden är att tågresandet i Västsverige ska trefaldigas från år 2006 till 2035. För att nå målet krävs en kraftig utbyggnad av tågtrafiken genom att bygga ut trafiken mest där resandeunderlaget är som störst, men samtidigt prioritera stråk där resandeunderlaget är mindre. I målbilden föreslås även en satsning på tågtrafik över länsgräns, bland annat mot Värmlands län (Karlstad). Målet är att tågtrafiken Karlstad–Göteborg med stopp i Åmål ska utvecklas successivt från dagens 10 dubbelturer (2021) till 16 dubbelturer 2035. Relationen Karlstad–Göteborg får därmed 60-minuterstrafik

hela vägen. Linjen förstärks med ytterligare lokala turer mellan Åmål och Karlstad.

Regional handlingsplan för klimatanpassning i Västra Götalands län

Det regionala arbetet med klimatanpassning samordnas av Länsstyrelsen. Myndigheten har tagit fram en regional handlingsplan för anpassning till ett förändrat klimat som beskriver vilka effekter klimatanpassningen förväntas få i Västra Götaland, inriktningen på klimatanpassningsarbetet i länet, åtgärderna som Länsstyrelsen arbetar med, samt förslag till åtgärder för länets kommuner.

Bostadsmarknadsanalys Västra Götalandsregionen 2020

Länsstyrelsen i Västra Götaland har tagit fram en bostadsmarknadsanalys för Västra Götalandsregionen som i stor utsträckning grundar sig på kommunernas svar i Bostadsmarknadsenkäten 2020 (Västra Götalands län, 2020). Baserat på förändringarna av folkmängden enligt den regionala befolkningsprognosen har Länsstyrelsen beräknat att behovet av nya bostäder i Västra Götalandsregionen är cirka 6 400 per år de kommande tio åren. Utifrån att en ökad koncentration av folkmängden förväntas ske till Göteborgsregionen antas 75 % av behovet av bostadsbyggande finnas där. I Fyrbodal, där Åmål ingår, uppskattas behovet till cirka 500 bostäder per år fram till 2030.

Strukturbild Fyrbodal

Strukturbild Fyrbodal är ett arbetssätt och utgör plattform för mellankommunal samplanering för kommunerna inom Fyrbodal. Arbetet drivs av Fyrbodals Kommunalförbund och pågår under tre år med start våren 2019. Projektets mål är att utifrån en politiskt beslutad och förankrad framtidsbild för Fyrbodal, enas om färdriktning och utveckla en självbild som stärker Fyrbodal som delregion såväl som enskilda kommuner.

Något resultat av arbetet finns ännu inte presenterat men följande förslag till strategier har tagits fram inom ramen för arbetet:

- En gemensam framtidsbild
- Ökad tillgänglighet och hållbar mobilitet
- Driv specifik utveckling i olika delar av Fyrbodal
- Säkerställ koppling till kommunernas planering
- Skapa tillgänglighet till kompetensförsörjning i glesare bygder
- Ett distribuerat innovationssystem
- Resursförsörd samverkan och digitalisering
- Skapa balans mellan konkreta åtgärder och utvecklingsprocesser
- Samverkan över gränser

Fossilfri gränsregion 2030

Kommunerna i Fyrbodal, Östfold och Follo ska tillsammans bli världens bästa gränsregion för fossilfria transporter. Samtliga 39 kommuner har åtagit sig att bli fossilfria avseende transporter senast år 2030. Projektet Fossilfri gränsregion 2030 kommer tillsammans med kommuner och näringsliv arbeta för att accelerera och slutföra omställningen. Det handlar bland annat om att kommunerna i gränsregionen successivt byter till fossilfria fordon, att antalet laddstationer ökar samt att utbyggnad av infrastrukturen för förnybara drivmedel sker.

Målbild för kollektivtrafiken i Värmland 2040 och Regionalt trafikförsörjningsprogram Värmland 2022-2026

Målbild för kollektivtrafiken i Värmland 2040 och Regionalt trafikförsörjningsprogram Värmland 2022-2026 är två vägledande dokument som tillsammans bildar en gemensam helhetsbild av hur Region Värmland ser på den långsiktiga utvecklingen av kollektivtrafiken i regionen och vad som behöver utföras under den kommande perioden. Det är viktigt att utgå från hela Värmland, den regionala planeringen

behöver verka dels inom länet, dels över länsgränsen. En väl sammanflätad kollektivtrafik även över länsgränsen Västra Götaland/Värmland ger möjlighet till långsiktig hållbar utveckling.

Vänerbanan (Karlstad/Kil-Göteborg)

Järnvägssträckan som går mellan Kil och Göteborg är ett område med mycket resande och räknas som ett starkt stråk. Längs med Vänerbanan finns ett stort reseunderlag som har goda förutsättningar att konkurrera med bilen och istället kunna förflytta sig hållbart. Här finns behov av åtgärder för att höja hastigheten samt mötesstationer för en ökad kapacitet på banan. Detta skulle ge möjligheten till ökande pendlingsmöjligheter och bidra till en utökad sysselsättning i kommunen.

Mellankommunala frågor

Flera av de frågorna som översiktsplanen hanterar berör en eller flera av kommunens grannkommuner och kräver ett

samarbete. Viktiga mellankommunala intressen är bland annat kommunikationer, tekniska anläggningar och förvaltning, friluftslivsfrågor samt natur- och vattenmiljöer. Åmål gränsar till kommunerna Säffle i norr, Bengtsfors i väster samt Mellerud i söder.

Ett allmänt ställningstagande gällande mellankommunal samverkan är att det vid lov- eller tillståndsprövning av åtgärder som kan beröra angränsande kommuner, eller i områden nära kommungränsen, ska samråd ske med berörd kommun. Detta är särskilt viktigt när riksintressen berörs.

Kommunen deltar i Fyrbodals Kommunalförbunds arbete för att främja mellankommunal planering. Det pågår ett arbete med att ta fram en gemensam strukturbild för Fyrbodalkommunerna.

Under rubriken *Åmål i regionen* går att läsa mer om de regionala mellankommunala samarbeten som sker för att främja infrastruktur, klimatfrågor, näringsliv och naturmiljö.

Kommunikationer

En stor del av transporter och pendling till och från kommunen sker i nord-sydlig riktning via järnväg eller E45. Även västerut är väg 164 mot Bengtsfors av vikt för både pendling men också friluftsliv och för kontakten med kusten.

Utbildningsmöjligheter

I närområdet finns möjlighet till platsnära vidareutbildning via Campus Dalsland, Stenebyskolan med anslutning till Göteborgs universitet och Dalslands Folkhögskola. Karlstads universitet och Högskolan Väst i Trollhättan ligger också nära till hands.

Turism och besöksnäring

Visit Dalsland AB, som är det gemensamma turistbolaget i Dalsland, arbetar med att marknadsföra och utveckla Dalsland som destination och besöksmål. Ett populärt

besöksmål på sommaren är Dalslands kanal och Dalslands kanal AB håller i turistverksamheten.

Tekniska anläggningar och förvaltning

Åmåls och Säffle kommuner har en gemensam teknik- och fritidsförvaltning. Förvaltningen har hand om sex olika verksamhetsområden. Det är vatten och avlopp, gata och trafik, park och fritid, avfall och renhållning, städenheten samt GIS. För avfall finns den gemensamma återvinningscentralen Östby miljöstation i Åmåls kommun där även renhållningen har sin utgångspunkt för sina fordon. I övrigt är de tekniska systemen separerade och ägs av respektive kommun men förvaltas och planeras gemensamt av teknik- och fritidsförvaltningen.

Riksintressen

Flera av de stora riksintresseområdena sträcker sig över flera kommuner. Riksintresset för det rörliga friluftslivet enligt 4 kap. 2 § MB, Dalslands-Nordmarken går in i Bengtsfors kommun. Riksintresset för det rörliga friluftslivet enligt 4 kap. 2 § MB, Vänern med öar och strandområden, sträcker sig både söderut mot Mellerud och norrut in i Säffle och vidare.

Riksintressena för friluftsliv enligt 3 kap. 6 § MB består av tre olika områden. Vänern – Norra Dalsland berör förutom Åmål även grannkommunerna Säffle och Mellerud. Dalslands sjö- och kanalsystem berör förutom Åmål även grannkommunerna Bengtsfors och Mellerud. Höghedenområden berör förutom Åmål även Bengtsfors.

Riksintressena för naturvård enligt 3 kap. 6 § MB, Högheden-Baljåsen och Sörknattenområdet, berör även Bengtsfors kommun. Riksintresset för naturvård enligt 3 kap. 6 § MB och Natura 2000-området enligt 4 kap. MB, Yttre Bodane-Kräklingarna sträcker sig en bit in i Melleruds kommun.

Både Bengtsfors kommuns översiktsplan från 2013 samt Melleruds kommuns översiktsplan från 2021 redovisar ställningstaganden som i princip stämmer överens med Åmåls

gällande riksintressena för friluftsliv och naturvård. Säffle kommun har i sin gällande översiktsplan från 2014 föreslagit att riksintresseområdet för det rörliga friluftslivet ska minskas till en zon på 300 meter från strandlinjen och att inom denna zon kan finnas möjlighet för att bygga anläggningar för att främja turismen och friluftslivets syften.

Miljö, hälsa och naturskydd

För att skydda särskilt värdefull natur behöver samverkan ske för de områden som går över kommungränsen. Det gäller till exempel naturreservatet Brurmossen som ligger till hälften i Säffle kommun. Miljökvalitetsnormer för vatten är beroende av en bra mellankommunal samverkan eftersom vattenförekomster påverkas av tillrinnande vatten samt även påverkar förekomster längre ner i systemet.

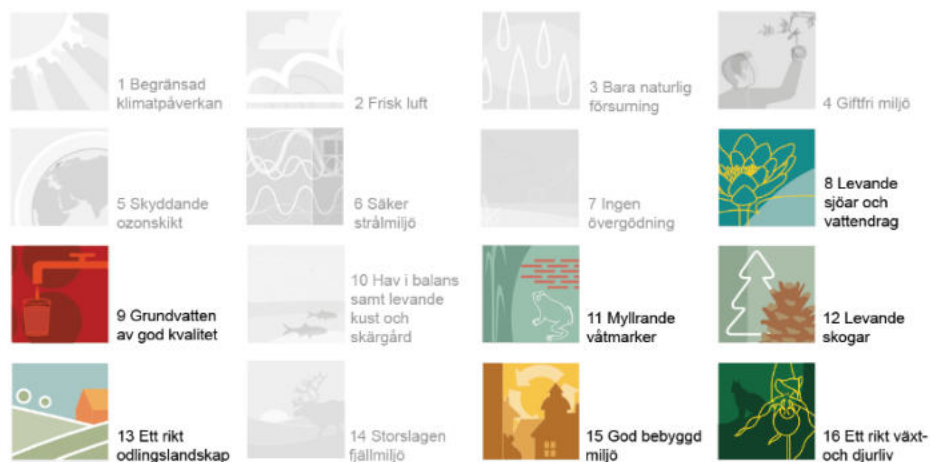

Översiktsplanens mål

Skriv ut avsnitt *Översiktsplanens mål*

Inom arbetet med Åmåls kommuns översiktsplan har tre mål identifierats som viktiga för kommunens långsiktiga fysiska planering. Målen utgår ifrån Åmåls vision *“Ett gott liv – idag och imorgon”* och ska vägleda kommunen mot en hållbar utveckling. Kopplingen till globala hållbarhetsmål och Sveriges miljö kvalitetsmål redovisas nedan.

Nyttja och värna vattnet och naturens kvaliteter

Målbild

Vänern och det sammanlänkande sjösystemet tillsammans med Åmåls storslagna natur ska värnas och ses som en resurs för kommunens framtida utveckling. I Åmål har vi hög boendekvalitet, attraktiva besöksmål och hög tillgång till

gröna och blåa rekreativsområden både i tätort och landsbygd.

Övergripande mål

- Attraktiva boendemiljöer och verksamheter för besöksnäring möjliggörs i vatten- och naturnära lägen.
- Områden för rekreation och friluftsliv ska lyftas och tillgängliggöras.
- Gröna spridningssamband och skyddade områden ska värnas.
- Kommunen klimatanpassar sin planering efter de utmaningar som översvänningsrisker kan skapa.

Bilden till höger visar hur målet "Nyttja och värna vattnet och naturens kvaliteter" förhåller sig till de globala målen och Sveriges miljömål.

En levande kommun

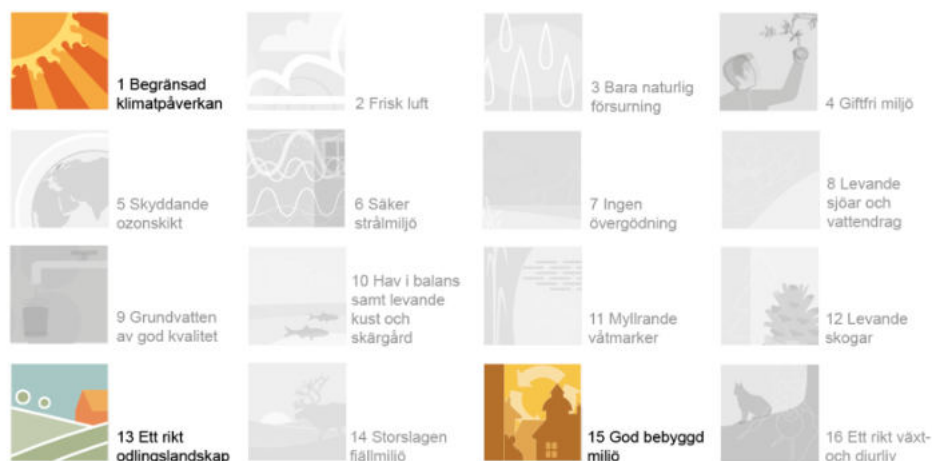
Målbild

Det ska vara enkelt att leva och verka i Åmål. Vi har en levande landsbygd som skapas genom lokalt småskaligt näringsliv och ett aktivt föreningsliv där generationer kan mötas. Areella näringar utvecklas och kompletteras och vårt öppna landskap ska värnas. Åmåls stads unika kulturarv ska vara levande och värnas.

Övergripande mål

- Offentlig service och handel är i största del lokaliserad i Åmåls stad.
- Vi möjliggör för en levande landsbygd genom att bebyggelseutveckling ska koncentreras till goda kommunikationsstråk, befintliga bebyggelsegrupper och där service finns så att bygemenskap stärks.
- Vi ska underlätta till kvarboende i den egna orten genom livets alla skeden.
- Lokala initiativ till kulturutveckling och skapandet av mötesplatser ska uppmuntras.

Bilden till höger visar hur målet "En levande kommun" förhåller sig till de globala målen och Sveriges miljömål.

Främja arbetstillfällena och stimulera näringslivet

Målbild

Kommunen ska underlätta etableringar för näringslivet i närheten av regionala och lokala målpunkter. Målpunkter kan exempelvis vara serviceorter, landsbygdsnoder, Åmåls stad, turistmålen inom kommunen, handelsområden och liknande platser utanför Åmåls kommun. Handeln i Åmåls stad ska stärkas och möjligheten till småskalig handel ska finnas i serviceorter och landsbygden. Möjligheten till utbildning och arbete där man bor främjas av digitala lösningar och kontorshotell i fler orter.

Övergripande mål

- Kommunen har god planberedskap för mark för handel, verksamheter och industri i strategiska lägen.
- Goda möjligheter ges för lokalt entreprenörskap och innovation.
- Tillgång till digital infrastruktur är god i hela kommunen.

Bilden till höger visar hur målet "Främja arbetstillfällena och stimulera näringslivet" förhåller sig till de globala målen och Sveriges miljömål.

Utvecklingsinriktning

Skriv ut avsnitt *Utvecklingsinriktning*

Utvecklingsinriktningen redogör för kommunens fysiska utveckling på en översiktlig nivå samt kopplingen till viktiga regionala samband. Utvecklingsinriktningen visar kommunens intentioner beträffande bebyggelse, natur och friluftsliv samt kommunikationer med koppling till målen för översiktsplanen. De övergripande fysiska strukturerna ligger till grund för förslaget till mark- och vattenanvändningen.

Nyttja och värna vattnet och naturens kvaliteter

Bebyggelse

Centralorten Åmåls stad föreslås en utbyggnadsriktning som ska erbjuda goda livsmiljöer för boende i vatten- och naturnära lägen. I Sjövik på den östra sidan av Åmålsviken och söderut på Näsudden möjliggörs för kompletterande

bebyggelse längs Vänerens kust. Västerut möjliggörs naturnära boenden i anslutning till Hanebols friluftsområde och Forsbacka golfbana i Mo.

I serviceorten Fengersfors/Fröskog möjliggörs utbyggnad för bostäder och verksamheter som kan stödja friluftslivet och kanotturismen inom Dalsland-Nordmarkens sjösystem. För att stärka kopplingen till Väneren föreslås en östlig utbyggnadsriktning av Tösse mot Tösse skärgård som ska möjliggöra boenden och utveckling av verksamheter för skärgårdsturism och hamnverksamhet.

Natur och friluftsliv

Längs Vänerens kustlinje och i anslutning till sjösystemen mellan Ånimskog och Edsleskog finns stora sammanhängande grönområden som är viktiga för både sociala och biologiska värden. Områdena ska värnas och utvecklas så att den biologiska mångfalden bevaras, viktiga ekosystemtjänster främjas och människors förutsättningar för en aktiv och hälsosam livsstil underlättas. Befintliga naturreservat, däribland Sörknatten mellan Ånimskog och Fröskog, Bräcke ängar och Baljåsen nära Edsleskog samt Yttre Bodane och Tösse skärgård vid Vänerens kust ska bevaras, förvaltas och tillgängliggöras så att dess kvaliteter för människor, växt- och djurliv tas tillvara.

Ånimmen, Ärr, Knarrbysjön och Edslan utgör tillsammans ett system av sjöar och vattendrag som ska erbjuda invånare och besökare möjligheter till bad, fiske, friluftsliv och fina naturupplevelser. Det rekreativa stråket Vänerleden ska bli en nationell cykelled runt Väneren för natur- och kulturupplevelser.

Gröna samband ska säkerställas som spridningsvägar för växt- och djurarter. Andelen skyddad skog ska öka i kommunen som helhet genom att kommunala skogsmarker med naturvärden och sociala värden avsätts som kommunala naturreservat. Ett sådant område som föreslagits är Jungfruudden öster om Åmål. Genom att anlägga och

återställa våtmarker vid strategiska platser och aktivt stödja restaureringar av våtmarker i odlingslandskap kan näringsläckage minskas och den biologiska mångfalden stärkas. Sådana områden kan vara Hängeleviken vid Bodaneområdet samt slättsjön Tydjesjön vid Tösse. I exploateringssammanhang ska stor hänsyn tas till värdefulla våtmarker så att ingen negativ påverkan sker.

Kommunikationer

Gång- och cykeltrafiken byggs ut och förstärks genom nya gång- och cykelvägar runt om i kommunen. Byggnationen kan komma att ske på kommunalt och regionalt vägnät. De nya stråken skapar en sammanhållen kommun och de nya kopplingarna ska främja hållbart resande mellan lokala målpunkter samt följa de regionala infrastruktursatsningar på det statliga vägnätet som finns i den nya *regionala transportinfrastrukturplanen* från 2022.

Befintliga båthamnar i Åmål, Tösse och Fröskog ska ges möjlighet att utvecklas samt mellan Tösse och Tösse skärgård ska förbättringsåtgärder för ökad tillgänglighet stärka kopplingen till Väneren både till sjöss och till lands.

En levande kommun

Bebyggelse

Bebyggelseutveckling ska främst koncentreras till Åmåls stad men för kommunen som helhet föreslås en flerkärnig ortsstruktur med serviceorter lokaliserade längs de större kommunikationsstråken. Inom serviceorterna möjliggörs för enstaka etableringar för att de ska kunna erbjuda ett varierat bostadsutbud, samhällsservice och kommunikationer som är av vikt för dess omland. Tillskott av bebyggelse ska ske i närheten av befintliga bebyggelsegrupper så att underlag för service och bygemenskap stärks. Åmåls stad, bruksmiljön i Fengersfors och gamla Prästgården i Edsleskog förväntas fortsätta utvecklas som besöksmål och mötesplatser för kulturliv, evenemang, upplevelser, konst med mera.

Natur och friluftsliv

Anläggningar som gynnar utvecklingen av besöksmål för natur och friluftsliv ska prioriteras kring serviceorterna Edsleskog, Fengersfors/Fröskog och Tösse. I landsbygdsnoderna Ånimskog och Mo ska landsbygdsutveckling och areella näringar prioriteras. Utvecklingen på landsbygden ska vara varsam och ske med stor hänsyn till befintlig karaktär, struktur och skala. Värdefulla ängs- och betesmarker, odlingslandskap samt kulturmiljöer och landskapsbild ska värnas vid utveckling.

Kommunikationer

Genom föreslagen stråkutveckling för kommunikationer mellan Åmåls stad, serviceorterna och noderna möjliggörs en förbättrad tillgång till infrastruktur och fungerande service vilket är en förutsättning för att åstadkomma en levande kommun. En sammanhållen kommun ger möjlighet till att bo, verka och leva genom goda och trafiksäkra kommunikationer lokalt som regionalt. Tillsammans med regionen strävar vi efter att samspela och bildar en livskraftig helhet som skapar förutsättningar för att behålla våra invånare samt stärker oss som kommun.

Genom bredbandsutbyggnad och samordning av teknik och infrastruktur så underlättas för att bo och verka på landsbygden.

Främja arbetstillfällena och stimulera näringslivet

Bebyggelse

Lokalisering av handel och offentlig service ska i första hand ske i centralorten Åmåls stad. Ny bebyggelse ska anpassas till den småskaliga centrumkärnan och externa handelsetableringar ska undvikas. Serviceorterna utgör mindre knutpunkter och ska kunna erbjuda ett utbud av nödvändig samhällsservice, lokal handel, kontorshotell med mera.

Industri- och verksamhetsetableringar lokaliseras i strategiska lägen utmed E45 som är det större kommunikationsstråket genom kommunen med vidare regionala förbindelser i nord-sydlig riktning. Verksamheter avsedda för tyngre ändamål ska lokaliseras åtskilda från icke störande verksamheter och bostäder.

Natur och friluftsliv

Besöksnäringen för friluftsliv och naturturism ska utvecklas. Naturreservatet kring Tösse skärgård är unikt med goda förutsättningar för fiske, naturstudier, båtturism, bad, med mera. Förbättringsåtgärder kan utgöras av förbättrade vägar och stigar, parkeringsmöjligheter och skyltar. Större besöksmål för natur och friluftslivet som ska ges möjlighet att utvecklas är Bräcketjärnet och Åmåls skicenter i Edsleskog, Sörknattens naturreservat i Ånimskog, "Vandra i Ronjaland" i Fengersfors och Joytrail som har uthyrning av dressiner och kanoter vid Nedre Kalven i Mo.

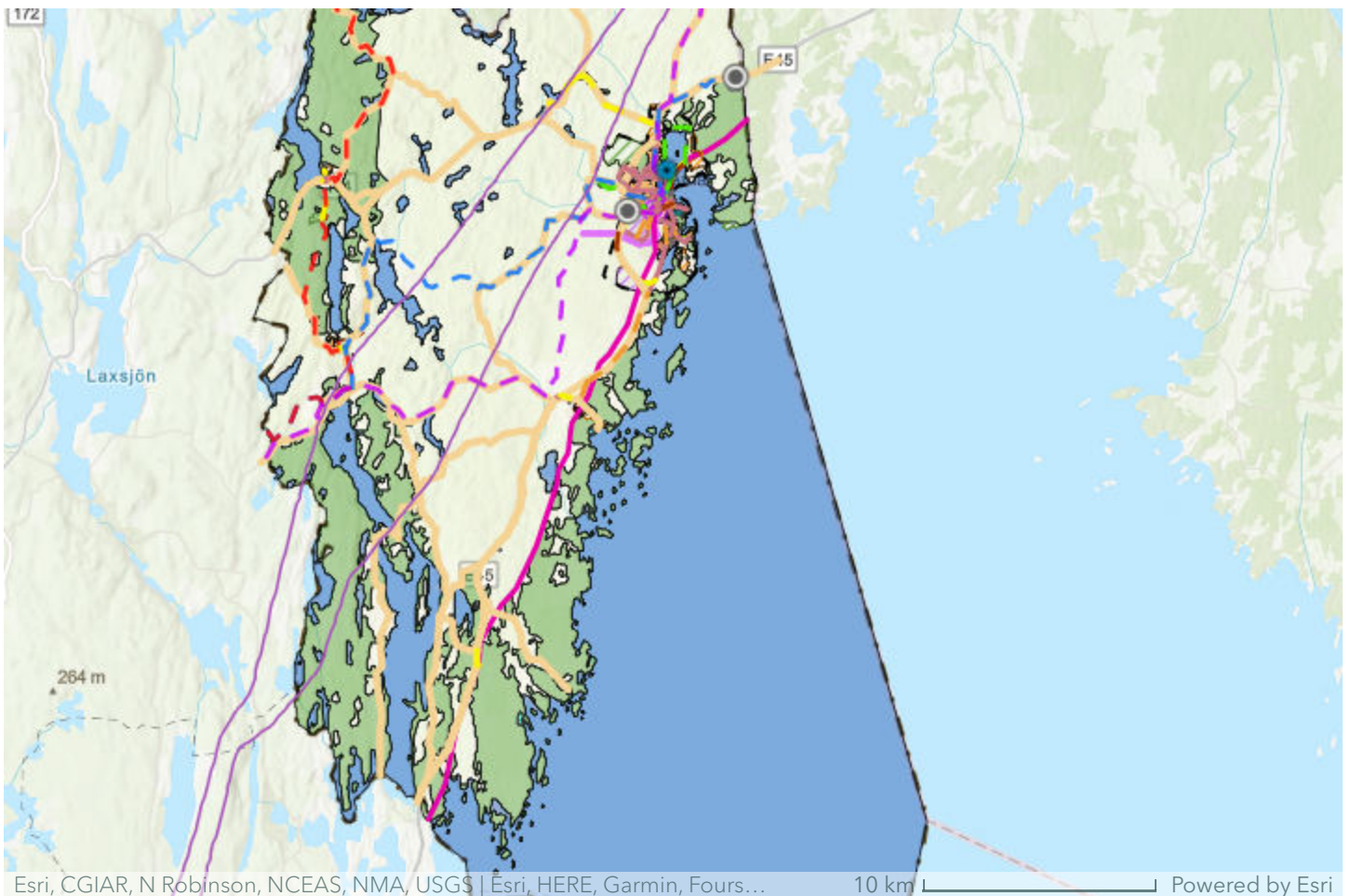
Kommunikationer

Näringslivets utveckling ska stödjas genom goda kommunikationer med järnväg, väg, kollektivtrafik och sjöfart. Dels genom stärkta lokala kopplingar mellan Åmåls stad och utpekade serviceorter och landsbygdsnoder, dels regionalt och över länsgräns mot Mellerud/Vänersborg, Säffle/Karlstad, Bengtsfors/Strömstad och Svanskog/E18. Den regionala planen för transportinfrastrukturen i Västra Götaland är ett stöd för kommunen i planeringen för att tillhandahålla tillgängliga och hållbara transportsystem för alla. De olika transportslagen ska komplettera varandra för att skapa förutsättningar för att bland annat stärka näringslivets konkurrenskraft.

Genom ett fullt utbyggt bredband skapas möjlighet att bo, arbeta och på andra sätt verka över hela kommunen. Systemlösningar för teknik och infrastruktur ska eftersträvas.

Mark- och vattenanvändning

Skriv ut avsnitt *Mark- och vattenanvändning*

Kategorier

Förslaget till mark- och vattenanvändning utgår från den övergripande utvecklingsstrategin och redovisar grunddragen i den avsedda användningen av mark- och vattenområden för hela kommunen, med tyngdpunkt på de förändringar som föreslås i förhållande till dagens situation. Mark- och vattenanvändningen är indelad i olika kategorier enligt Boverkets ÖP-modell 2.1 med viss anpassning till kommunens specifika förutsättningar. För Åmåls stad redovisas förslaget på en fördjupad nivå.

Mångfunktionell bebyggelse

Områden som har stads- och tätortsmässig karaktär eller mindre orter som har eller planeras få ett varierat utbud av offentlig och kommersiell service och servar ett större omland. Bebyggelse som i huvudsak används för bostäder, kontor, handel eller annan verksamhet som är förenlig med bostäder. Bebyggelsen är indelad i kvarter åtskilda av gator, eller har en kvartersliknande struktur. Trafik- och parkeringsytor, parker och fritidsanläggningar kan ingå.

Sammanhängande bostadsbebyggelse

Områden som huvudsakligen består av bostäder och har en tydlig beroenderelation till närliggande orter. Sammanhängande bostadsbebyggelse är småorter, fritidshusområden och bybildningar eller bostadsområden och förorter som huvudsakligen består av bostadsbebyggelse, men där en eller ett fåtal servicefunktioner kan förekomma. Områdena karaktäriseras av en övervägande andel nattbefolkning och fler utpendlare än inpendlare.

Verksamheter och industri

Områden för verksamheter som är störande för omgivningen på något sätt och inte bör blandas med bostäder. Det kan till exempel vara verksamheter som är ytkrävande, genererar tung trafik eller påverkar omgivningen med buller eller lukt. Här ingår såväl traditionella industriområden som större handelscentrum, sportarenor och annan verksamhet.

Transportinfrastruktur

Det övergripande transportsystemet som är viktigt för att åstadkomma en hållbar och ändamålsenlig bebyggelsestruktur. Den fysiska utbredningen för respektive transportsätt ska redovisas i den här kategorin.

Teknisk anläggning

Områden som försörjer samhället med exempelvis energi, vatten och telekommunikation. Teknisk anläggning i det här sammanhanget omfattar hela kedjan från utvinning, transport, alstring, distribution och lagring. Reservat för nytt vattenverk i Åmåls stad är också inkluderad.

Grönområde och park

Större parker, grönområden eller anlagda områden för fritidsaktiviteter i eller i nära anslutning till tätorter. Användningen avser grönområde som på grund av dess stora betydelse för ett stort omland bör skiljas ut från övrig bebyggelsemiljö. Det kan vara parker, parkliknande miljöer, naturmark i tätortsmiljö, närrekreationsområden, lekplatser, samt anlagda områden för fritidsaktiviteter som främst äger rum utomhus. Små sjöar och delar av sjö kan ingå.

Natur och friluftsliv

Större sammanhängande områden där värden för friluftsliv, natur- och kulturmiljö, biologisk mångfald och ekosystemtjänster är prioriterade och förvaltas med hänsyn till friluftslivet. Områdena ska vara allmänt tillgängliga och kan innehålla övernattningsmöjlighet för det rörliga friluftslivet, skidspår, vandringsleder, motionslingor mm. Områden kan ha olika karaktär och användning beroende på årstid.

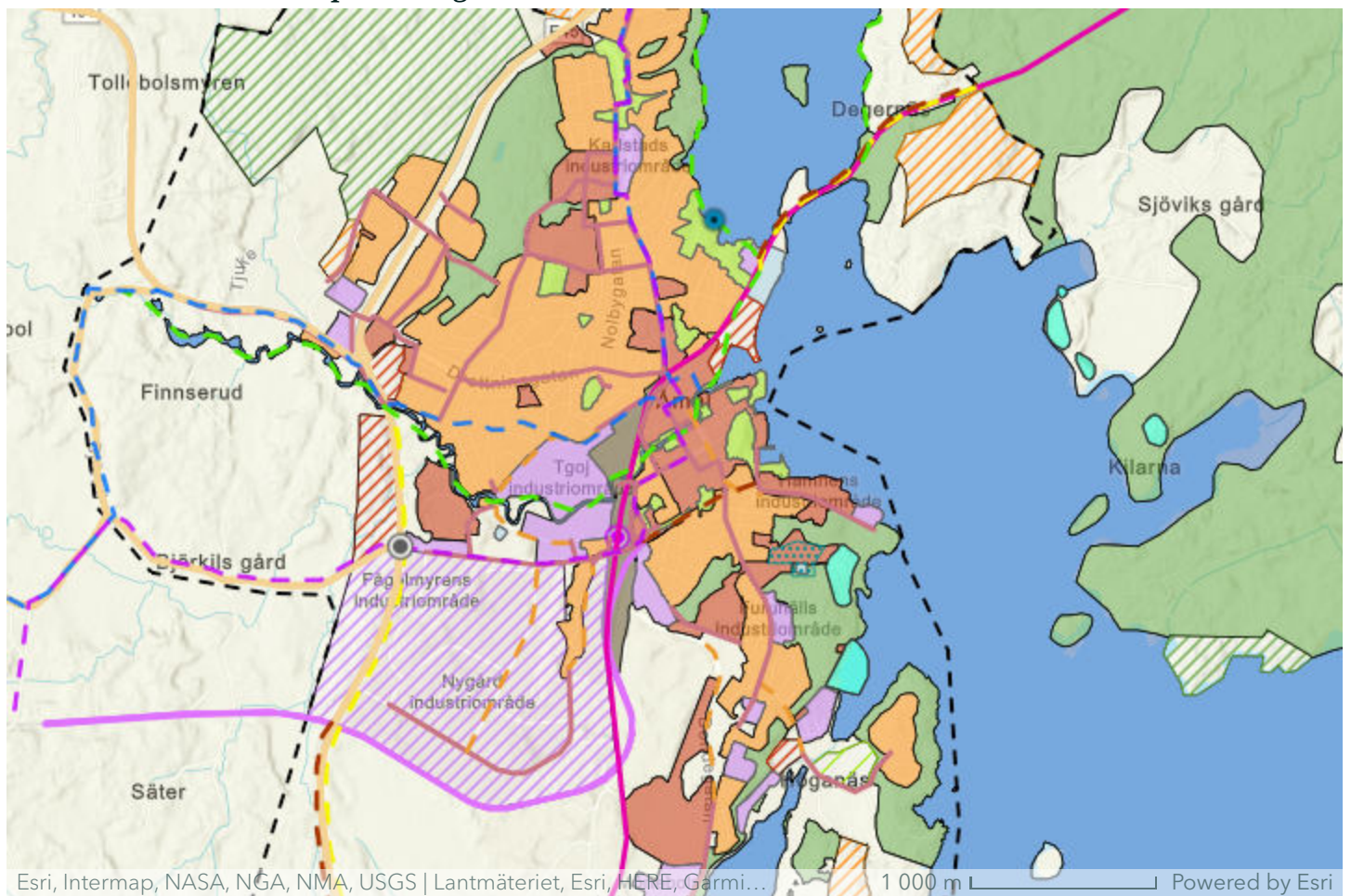
Landsbygd

Markområden som är möjliga för flera användningar men där det inte alltid är nödvändigt eller möjligt att ange vilka markområden som bör användas för vad. Markområden med användningen Landsbygd har övergripande planeringsöverväganden och generella riktlinjer som stöd för annan planering och beslut. Det kan till exempel vara för olika

landsbygdskaraktärer eller bebyggelseriktlinjer för kulturmiljöer.

Vatten

Såväl öppet hav som kustvatten, sjöar som vattendrag. Användningen anges för vattenområden som är lämpliga för olika användningar men där det inte är nödvändigt eller möjligt att avgöra den exakta platsen. Vattenområden med användningen Vatten har övergripande planeringsöverväganden och generella riktlinjer som stöd för annan planering och beslut.

Åmåls stad

Åmål är den största tätorten i kommunen där 75 % av kommunens invånare bor och här finns den huvudsakliga kommersiella och offentliga servicen samlad.

Förutom de utbyggnadsmöjligheter av bostäder som finns i befintliga detaljplanelagda områden (kvarteret Illern, Västra Åsen, Näsudden, Norra Nygård och Kilarna) behöver Åmål

växa med nya bostadsområden. Detta är i första hand nödvändigt för att motsvara invånares krav och förväntningar på boende- och livskvalitet.

Kommunen vill verka för att nya områden för bostäder möjliggörs på andra sidan Åmålsviken och Norra viken samt längs Näsuddens södra del. Genom att föreslå en gång-, cykel- och bilförbindelse över Norra Viken, längs den befintliga järnvägsbanken, knyts områden på östra sidan viken samman med staden och tillsammans med vatten och avloppsledningar i samma sträckning kan detta förbättra möjligheterna till permanent bosättning i attraktiva lägen på östra sidan viken. Utöver dessa vattennära områden föreslås nya bostadsområden i norra delen av tätorten, strategiskt placerade mellan Åmål och grannkommunen Säffle. En sådan etablering motsvarar invånarnas efterfrågan och är strategiskt viktig för att starkare knyta Åmåls kommun till en livskraftig arbetsmarknadsregion och ge förutsättningar för effektiv planering av samhällsservice på sikt. I västra delen av tätorten möjliggörs naturnära boenden i anslutning till befintlig bebyggelse vid Tjuke och Västra Åsen samt kompletterande bostadsbebyggelse vid Östra Åsen.

Förutom förtättningsmöjligheter av verksamheter inom Nygårds befintliga industriområde möjliggörs ytterligare mark för industri, handel och lättare verksamheter i strategiska lägen längs E45.

Kommunen eftersträvar att kontinuerligt bygga ut eller förbättra gång- och cykelvägnätet inom tätorten i enlighet med de stråk som identifierats i Trafiknätsanalys 2003-01-21.

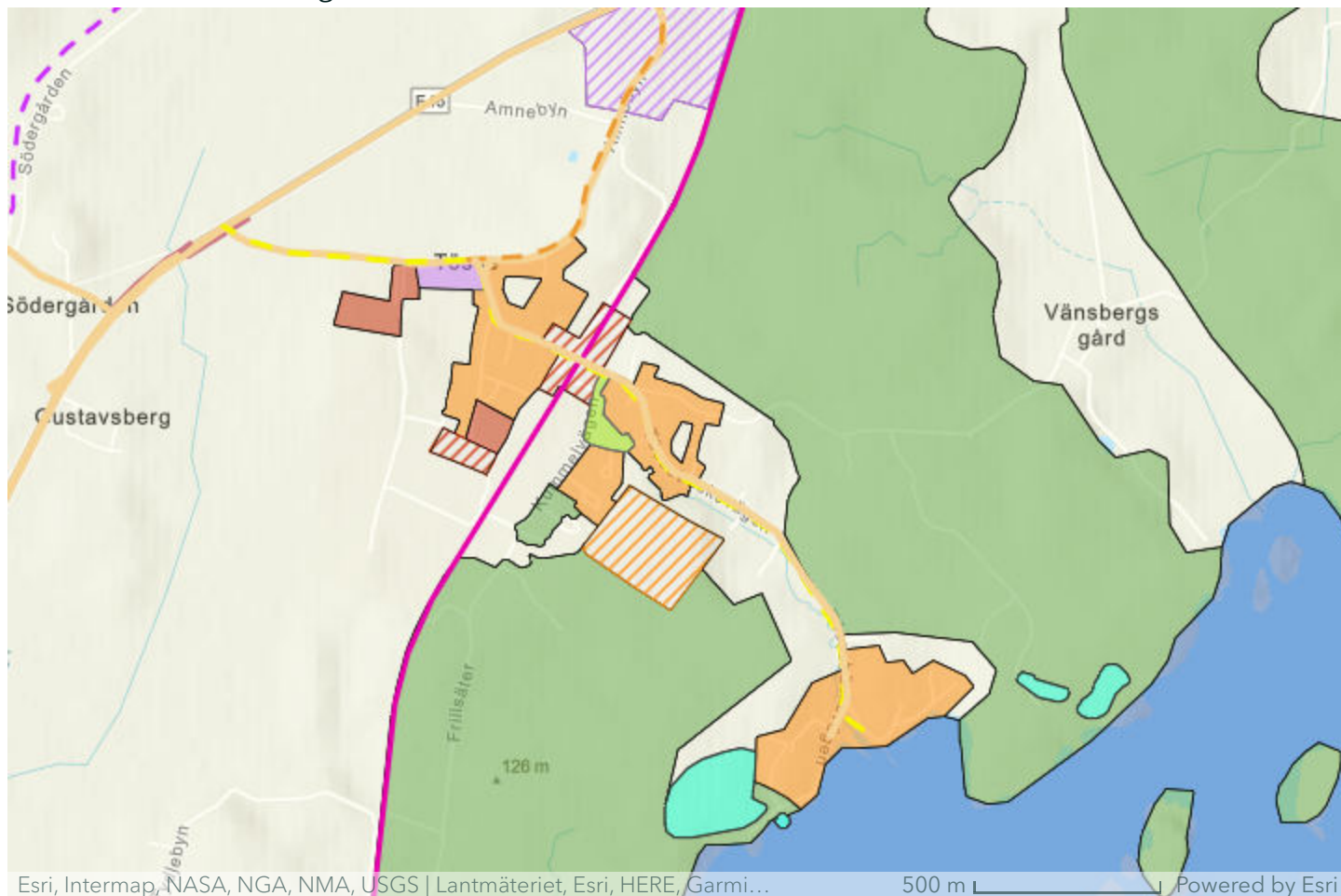
Ett nytt rekreativt vandringsstråk föreslås längs Åmålsån, vilket möjliggör vandring mellan Tollebols kvarn och Åmåls stad med vidare koppling till föreslaget nytt vandringsstråk längs Åmålsviken.

Vägledning för utveckling av Åmål

Klicka [här](#) för generella planeringsriktlinjer. Klicka på ett område i kartan till höger för att få fram platsspecifik

beskrivning och vägledning för respektive utvecklingsområde. Under fliken Utforska kartan kan du se alla översiktsplanens kartlager i en och samma karta.

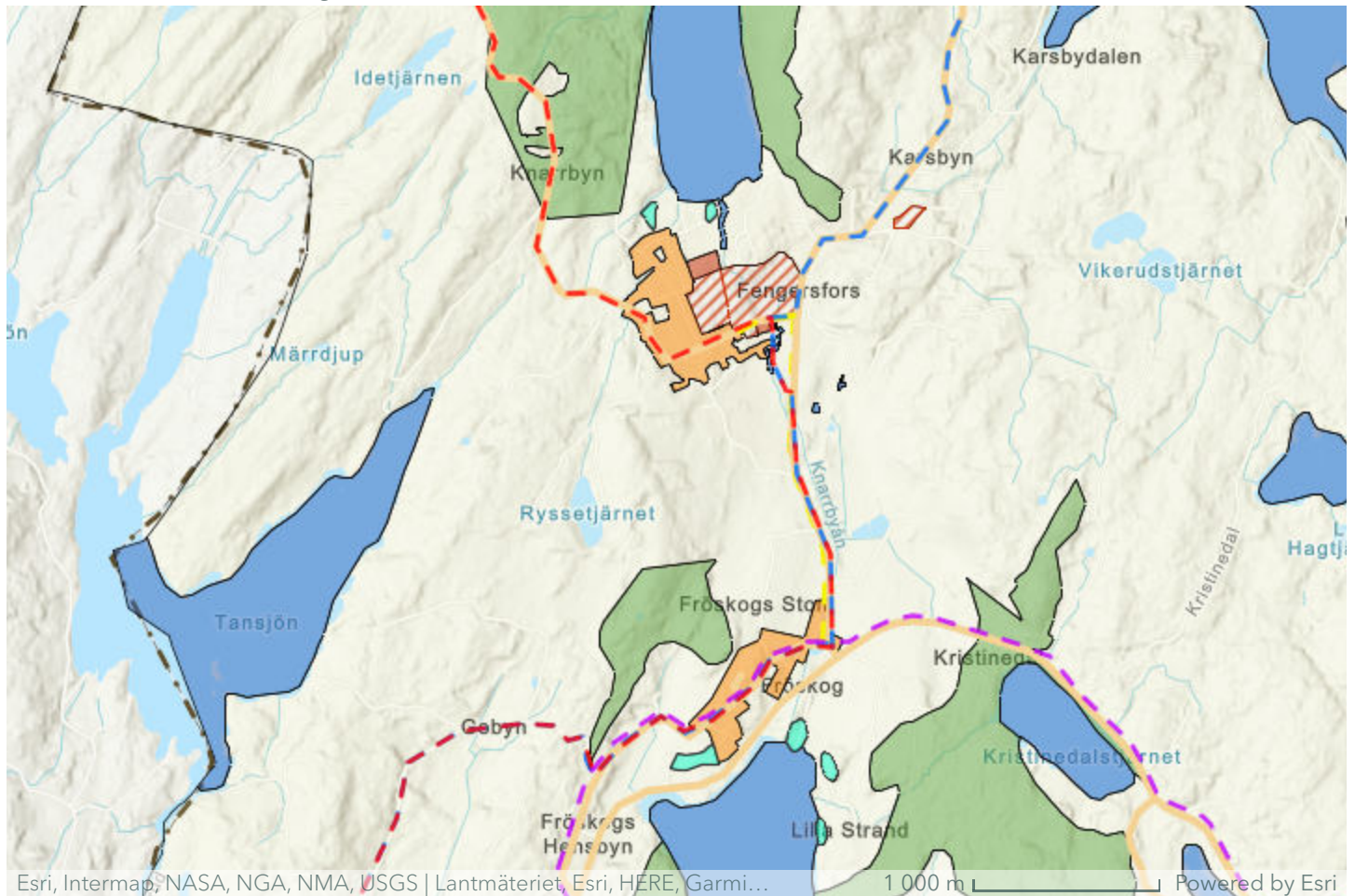
Tösse

Tösse ligger cirka 10 kilometer söder om Åmåls stad. Orten har en strategisk lokalisering i kommunen med goda kommunikationer längs E45 och närhet till naturvärden vid Tösse skärgård och Vänern. Tösse har idag cirka 330 invånare som huvudsakligen bor i enfamiljshus, både permanent- och fritidsboende. Inom gällande detaljplaner finns cirka 10–20 obebyggda tomter för småhus eller radhus. Servicefunktioner i Tösse utgörs av en skola för årskurs F–6, äldreboendet Solsäter samt ett café och en hembygdsgård. Vid skolan finns en fotbollsplan och söder om bebyggelsen ett elljusspår. Väster om E45 finns en butik och bensinstation.

Vägledning för utveckling av Tösse

Klicka [här](#) för generella planeringsriktlinjer. Klicka på ett område i kartan till höger för att få fram platsspecifik

beskrivning och vägledning för respektive utvecklingsområde. Under fliken Utforska kartan kan du se alla översiktsplanens kartlager i en och samma karta.

Fengersfors/ Fröskog

Fengersfors och Fröskog ligger naturnära mellan sjöarna Ärr och Knarrbysjön. För att ta sig mellan orterna längs Fengersforsvägen är det ca 2 km. Fengersfors har idag cirka 350 invånare och i Fröskog bor cirka 50 personer. Den huvudsakliga bostadsbebyggelsen i orterna är enfamiljshus. Det kommunala fastighetsbolaget ÅKAB har 39 lägenheter i Fengersfors och även det privata fastighetsbolaget Enderlein AB har ett antal lägenheter i Fengersfors. I gällande planer finns 7–8 lediga kommunala tomter för enfamiljshus i Fengersfors och cirka 6 lediga kommunala tomter i Fröskog. Därtill medger gällande detaljplaner att ytterligare ett 30-tal tomter i den norra delen av Fröskog, på åkermarken, kan styckas av för bostadsbebyggelse.

Fengersfors utveckling är tätt förknippad med bruket, som grundades 1796 och sedan dess har präglat samhället. Driften upphörde 1978 men byggnader och maskiner är till stor del bevarade och utgör stort kulturhistoriskt värde. Sedan dess har de flesta maskinerna blivit sålda. Servicen i Fengersfors omfattar lanthandel, förskola och en samlingslokal. Vidare finns en idrottsplats med två bollplaner och en badplats vid Knarrbysjön med campingmöjlighet. På bruket finns ett livligt centrum för konst och konsthantverk som är en av kommunens stora besöksattraktioner samt så finns det ett företag som bedriver fiskodling. Här finns även restaurang och café under sommartid. I de gamla industribyggnaderna finns gott om tomma lokaler för utveckling av verksamheten. I Fröskog finns en kyrka men i övrigt saknas servicefunktioner.

Vägledning för utveckling av Fengersfors/Fröskog

Klicka [här](#) för generella planeringsriktlinjer. Klicka på ett område i kartan till höger för att få fram platsspecifik beskrivning och vägledning för respektive utvecklingsområde. Under fliken Utforska kartan kan du se alla översiktsplanens kartlager i en och samma karta.

Edsleskog

Edsleskog ligger utmed väg 164 i den nordvästra kommundelen med närhet till fina naturområden och sjön Edslan samt kulturhistoriskt värdefulla miljöer. Edsleskog har idag cirka 300 invånare som huvudsakligen är boende i enfamiljshus samt det kommunala fastighetsbolaget ÅKAB som har 4 lägenheter i Edsleskog. Inom gällande planer finns cirka 12 obebyggda tomter för småhusbebyggelse. I Edsleskog finns låg- och mellanstadieskola, förskola, prästgård, hotell och vårdshus samt kyrka och bygdegård. Kring orten finns fler områden och anläggningar för natur- och friluftsliv såsom Åmåls skicenter, vandringsleder, fotbollsplan, naturreservat och vatten för sportfiske.

Vägledning för utveckling av Edsleskog

Klicka [här](#) för generella planeringsriktlinjer. Klicka på ett område i kartan till höger för att få fram platsspecifik beskrivning och vägledning för respektive utvecklingsområde. Under fliken Utforska kartan kan du se alla översiktsplanens kartager i en och samma karta.

Planeringsriktlinjer för markanvändning

Här redovisas riktlinjer för planeringen av mark- och vattenanvändning. Riktlinjerna är allmänna tematiska riktlinjer som kompletteras med områdesspecifika hänsynspunkter i utvecklingsområdena för mark- och vattenanvändning som finns att se i mark- och vattenanvändningskartan. Riktlinjerna utgår från översiktsplanens målområden och från utvecklingsinriktningen.

Riktlinjerna är ett stöd till efterföljande planering såsom detaljplanering, prövning av förfrågningar om bygglov, annan tillståndsprövning.

Riktlinjer för bebyggelse

- För att det ska finnas en efterfrågan för nybyggnation behöver kommunen kunna erbjuda attraktiva och vattennära områden för boende som både är småhus, bostadsrätter och hyresrätter. Det är i sammanhanget viktigt att säkerställa att planläggningen av nya tomter och fastigheter fortsättningsvis tillgodoser en jämlig tillgång till Åmåls unika naturresurser.
- Nya detaljplaner för flerfamiljshus ska kunna erbjuda en variation av bostadsutbudet (bebyggelse, upplåtelseformer, storlek och prisnivåer).
- Ny bebyggelse i Åmåls stad och i serviceorter ska bidra till att bilda en sammanhängande miljö och fysisk struktur med den redan befintliga strukturen.
- Bostäder för personer med särskilda behov ska integreras med övrig bostadsbebyggelse.
- Ny bebyggelse inom en radie av cirka 500 meter från kollektivtrafik ska prioriteras.
- Behovet av närservice (ex. förskolor, mindre lek- och idrottsfunktioner) ska i så stor utsträckning som möjligt lokaliseras och tillgodoses lokalt i närområdet för nytillkommen bebyggelse.

- Utformningen av den offentligt byggda miljön som till exempel gång- och cykelstråk, hållplatser för kollektivtrafik, parker och idrottsanläggningar ska bidra till inkludering och trygghet.
- Friytor för lek och utevistelse för förskolor och grundskolor ska följa Boverkets allmänna råd enligt BFS 2015:1.
- Nya bostäder ska lokaliseras inom en radie av 300 meter i lägen med god tillgänglighet till grön-, vatten- eller parkområde.
- Vid nytillkommen bebyggelse i närheten av redan befintliga bostäder ska det säkerställas att även befintliga bostäder har fortsatt god tillgänglighet till grön-, vatten- eller parkområde inom en radie av max 300 meter från bostaden.
- Vid exploatering rekommenderas att möjligheten att förbättra dag- och spillvattenhanteringen i angränsande bebyggelse ses över. Genom att ansluta angränsande bebyggelseområden till nya dag- och spillvattenhanteringssystem i samband med nya exploateringar finns potential att minska föroreningsbelastningen på recipienten.
- Stränderna ska vara tillgängliga för allmänheten, genom en fri passage, vid utbyggnad av ny bebyggelse.
- All ny sammanhållen bebyggelse skall vara ansluten till kommunal vatten- och avloppsanläggning.
- Lokalisering av handel och offentlig service ska i första hand ske i utpekade områden i Åmåls stad och vid Tösse och externa handelsetableringar ska undvikas.
- Industri- och verksamhetsetableringar ska lokaliseras i strategiska lägen utmed E45.
- Verksamheter klassade som miljöfarliga eller störande ska lokaliseras åtskilda från icke störande verksamheter och bostäder.
- Nya byggnader ska uppföras så energi- och resurseffektivt som möjligt. Det offentliga ska agera förebild.

Riktlinjer för infrastruktur

- Den trafikplanering som kommunen har rådighet över ska ske samordnat med övrig utveckling av markanvändning

och planering av ny bebyggelse.

- I nya detaljplaner bör möjligheten att från början planera för cykelväg finnas, antingen i samband med utbyggnad av ny bebyggelse eller som framtida markreservat för cykelväg.
- Utpekade gångbanor bör kunna användas av personer med nedsatt rörelseförmåga, syn, hörsel eller annan orienteringsförmåga.
- Gång- och cykelvägar bör utformas och förläggas med hög standard så att trygga och säkra miljöer för alla åldersgrupper skapas.
- Kommunen ska vid nyanläggning av kommunala vägar eller gång- och cykelvägar väga in behovet av trygga skolvägar för att få en ökad andel barn och unga som cyklar eller går till skolan.
- I nya detaljplaner får en försämring av tillgängligheten och anslutningen till rekreativa cykelstråk, såsom Vänerleden, inte ske.
- Utbyggnaden av nya cykelvägar ska följa den prioriteringsordning som föreslås i mark- och vattenanvändningen, på kort och lång sikt.
- Kommunen ska i nya detaljplaner sträva efter en prioritering av trafikslag som är kollektivtrafik, gång, cykel och bil. Utvecklingen ska ske utan att framkomligheten påverkas negativt för övriga trafikslag.
- Planeringen ska leda till att risken att dödas eller skadas allvarligt i trafiken minimeras.
- För bebyggelse invid det statliga och kommunala vägnätet bör ett bebyggelsefritt säkerhetsavstånd eftersträvas.
- Nya bebyggelseområden får inte försämra framkomligheten och kapaciteten på riksintressena för E45, väg 164 eller för järnvägen Norge/Vänerbanan.
- Kommunen ska uppmuntra och underlätta för externa aktörer att bygga ut laddinfrastrukturen för eldrivna fordon i enlighet med förslaget i [strategi för laddinfrastruktur](#).
- Minst ett fiberbaserat bredbandsnät ska erbjuda anslutning till samtliga hushåll, företag och offentliga verksamheter, både i tätbebyggt och glesbebyggt område.

- Kapaciteten i bredbandsnäten ska minst uppfylla de regionala och nationella strategiska målen.
- Minst ett sådant nät i glesbebyggt område skall erbjuda ett tjänsteutbud som motsvarar genomsnittet på marknaden. Kostnaden för tjänster i glesbebyggt område ska inte avsevärt överstiga kostnaden i tätbebyggt område.
- Utbyggnad av infrastruktur/kanalisation för fiber ska finnas med i planeringen för ny bebyggelse.
- Kommunen ska verka för kanalisation och att fiber samförläggs med annan infrastruktur alternativt planera för att möjliggöra en senare installation av fiber. Vid behov ska kommunen stötta marknadsaktörer i utvecklingsarbetet.
- Kommunen ska samordna utvecklingen av fiber med den befintliga planeringen av om- och utbyggnad av vägar, energisystem, vatten och avlopp, och planera för nuvarande och kommande behov.

Riktlinjer för andra värden i MB

- Skyddade naturområden såsom naturreservat, naturminnen, biotopskydd, nyckelbiotoper, skyddsvärda träd ska värnas och förvaltas så att natur- och friluftsvärden samt särskilt biologisk mångfald främjas.
- Ekologiskt särskilt känsliga områden ska värnas och så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön.
- När ny bebyggelse planeras i område där det är troligt att höga naturvärden föreligger ska en naturvärdesinventering tas fram.
- För planering av bebyggelse inom strandskyddat område behöver dispens sökas i enlighet med bestämmelserna i 7 kap. 18 § MB.
- Inom de föreslagna framtida vattenskyddsområdena behöver hänsyn tas till att ny bebyggelse inte påverkar vattenkvaliteten och kapaciteten.
- Vid anläggande av enskilda och kommunala avloppsanläggningar gäller hög skyddsnivå vid vattenförekomsterna Vänern, Furusjön, Snäcke kanal, Knarrbysjön, Edslan och Nedre Kalven.

- Brukningsvärd jordbruksmark ska inte tas i anspråk för ny bebyggelse om inte det råder ett väsentligt allmänintresse eller behövs för att bedriva jordbruksnäringen. Nya bebyggelseområden som föreslås på brukningsvärd jordbruksmark ska föregås av en lokaliseringsprövning.
- Ny bebyggelse i obebyggda skogsområden eller i områden där skogsbruk kan försvåras bör undvikas.
- Skogsmark som har betydelse för skogsnäringen ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra ett rationellt skogsbruk.
- Lämpliga lägen för restaurering och anläggning av våtmarker ska utredas och användas som verktyg för klimatanpassning, vattenrening och som värdekärnor för biologisk mångfald.

Riktlinjer för råvarutillgångar och tekniska anläggningar

- Ny bebyggelse eller andra åtgärder får inte hindra brytning i bergtäkter enligt det täktillstånd som idag finns.
- Vid planering av ny bebyggelse bör avfallshantering planeras så att de boendes källsortering av avfall kan tas om hand på eller i närheten av fastigheten.
- Vid planering bör hänsyn tas till att det finns goda förutsättningar så att renhållningsfordon kan framföras och utföra tömning av avfall samt att vändmöjligheter finns.
- Riktlinjer och planeringsstrategier som tas fram inom ramen för kommande dagvattenpolicy och strategi ska tillämpas i efterföljande planering. Den förväntas beslutas under 2023.

Riktlinjer för miljö kvalitetsnormer

- För nya detaljplaner behöver en dagvattenutredning tas fram och det ska inom planområdet finnas plats för lokalt omhändertagande av dagvatten.
- All planläggning och prövning som kan få påverkan på en ytvatten- eller grundvattenförekomst med fastställda miljö kvalitetsnormer ska lokaliseras och utformas så att

den ekologiska och kemiska statusen bibehålls eller förbättras om statusen är sämre än god. En försiktighet vid planläggning och prövning bör också gälla icke-statusklassade yt- och grundvatten.

- Den målsättningsnorm som finns för miljökvalitetsnorm för buller ska följas i planläggning. Målsättningen är att det ska eftersträvas att omgivningsbuller inte medför skadliga effekter på människors hälsa.
- Normerna för miljökvalitetsnormer för luft som regleras i luftkvalitetsförordning (SFS 2010:477), ska följas vid planläggning.
- Vid planläggning som kan innebära påverkan på Vänerns vattenkvalitet ska Förordningen om Fisk- och musselvatten (SFS 2001:554) följas.

Riktlinjer för hälsa och säkerhet

- Samlad bebyggelse, byggnadsverk av olika typer eller enstaka bostadshus ska i detaljplan eller bygglov inom 150 meter från farligt gods-led undersöka riskbilden i det aktuella området.
- Kommunen ska i efterföljande detaljplanering och bygglov följa den riskhanteringsprocess för farligt gods som redovisas i Länsstyrelsernas riskpolicy.
- Som utgångspunkt i planeringen bör en 30 meters bebyggelsefritt avstånd eftersträvas utmed rekommenderad transportväg för farligt gods.
- Inför byggande på mark med radonrisk skall radonhalten undersökas och vid behov byggnaden utföras radonskyddad eller radonsäker. Om radonhalten i mark med radonrisk inte undersökts, ska byggnaden utföras radonsäkert. I rum där människor vistas mer än tillfälligt är gränsvärdet för radonhalt och gammastrålning i nya byggnader 200 Bq/m³ inomhusluft respektive 0,3 µSv/h.
- Vid åtgärder i eller nära områden med konstaterad eller befarad förorenad mark ska marken undersökas och åtgärder föregås av sanering anpassad till den tänkta användningen.
- Ny bebyggelse där människor vistas varaktigt behöver placeras minst 80 meter från en 220 kV-ledning respektive

130 meter från en 400 kV-ledning.

- Vid detaljplanering närmare än 250 meter från en stamnätsledning bör samråd hållas med Svenska Kraftnät.
- Bostäder, skolor, förskolor och andra lokaler där barn stadigvarande vistas ska lokaliseras så att magnetfält från kraftledningar och transformatorstationer är mindre än 0,4 mikrotlesa. Detta ska tillämpas vid lokalisering av ny bebyggelse och vid nya ledningsdragningar, i förekommande fall även vid förnyade koncessioner för ledningar. Bedömningen ska dock alltid utgå från aktuellt kunskapsunderlag.
- Vid detaljpanelläggning, bygglov och förhandsbesked ska bestämmelser som regleras i förordningen till miljöbalken om trafikbuller vid bostadsbyggnader (2015:216) tillämpas.
- Boverkets allmänna råd om industribuller (BFS 2020:2) ska tillämpas vid planläggning, förhandsbesked och bygglovsprövning i kommunen.
- För hantering av buller från väg- och spårtrafik vid skolgårdar ska Naturvårdsverkets skrift Riktvärden för buller på skolgård från väg- och spårtrafik, 2017 användas.
- Den fysiska miljön ska utformas så att Åmåls invånare känner sig trygga oavsett tid på dygnet i hela kommunen. En god gatubelysning i kommunens tätorter är av vikt.
- Planeringen ska skapa goda förutsättningar för utryckningsfordons framkomlighet och olycksförebyggande riskhantering.
- Ny bebyggelse behöver ha erforderligt avstånd till drivmedelstationer för att riskkällor ska minimeras. MSB:s handbok Hantering av brandfarliga gaser och vätskor på bensinstationer är vägledande. Handboken är dock inte framtagen med syftet att reglera skyddsavstånd inom fysisk planering utifrån PBL.
- Ny bebyggelse behöver planeras med lämpligt skyddsavstånd till verksamheter som är störande eller miljöfarliga eller kan ha en risk för explosion eller brand. Det är också av vikt att ny bebyggelse inte placeras för nära verksamheter så att givet tillstånd för verksamheten inte

kan utnyttjas. Det kan handla om störningar som bullernivåer, lukt eller risk för explosion eller brand.

Riktlinjer för klimatrelaterade risker

- I detaljplanering och bygglov ska Länsstyrelsens rekommendationer för översvämning till följd av skyfall användas. Skyfallskarteringen för Åmåls stad är ett stöd i tätorten. För övriga orter kan kompletterade skyfallskarteringar behöva tas fram beroende på omfattning och exploateringsgrad av bebyggelse.
- Vid planläggning i områden runt Vänern och Åmålsån som har risk för översvämning ska utgångspunkten vara att ingen ny bebyggelse tillkommer utan skyddsåtgärder. Metoden för de olika planeringsnivåerna som anges i Länsstyrelsens handbok för Stigande vatten tillämpas.
- Vid planläggning i områden med risk för ras eller skred skall beslut om eventuella åtgärder föregås av geoteknisk undersökning.
- I samband med ny planläggning bör ytor för grönstruktur löpande reserveras för att kunna översvämmas. Ytorna ska kunna hantera kraftiga regn och översvämningar som annars kan ge skador på den byggda miljön.
- Ytlig dagvattenhantering med översvämningssytor, dammar, multifunktionella ytor och diken som fördröjer och renar vatten genom infiltration ska förordas framför kulvertering.
- Vid planläggning i områden som har benägenhet för skred ska behov av stabilitetsförstärkande åtgärder, naturligt erosions- och rasskydd i form av markvegetation och träd samt andra skyddsåtgärder identifieras.
- Exploatering som innebär borttagning av vegetation i eller ovanför branta slänter kan öka sannolikheten för ras. Vid sådan exploatering ska en riskbedömning göras av geotekniker eller annan person med expertis inom området.
- Inom områden där det finns risk för bergras och blocknedfall ska åtgärder för ny och befintlig bebyggelse, parker, grönområden och vegetation föregås av erforderliga utredningar. Nya detaljplaner ska, där

erfordras, föregås av planprogram där bedömning av markanvändningens lämplighet utreds.

- Inom områden där det kan finnas risk för stabilitetsproblem eller ras, skred, erosion och blocknedfall bör kommunen i efterföljande planering beakta aktuella kartlager i översiktsplanen.
- Kvicklera kan innebära att ett planområde kan påverkas av låg stabilitet utanför plangränsen, vilket kan innebära att stora områden behöver undersökas i samband med detaljplanering. En sakkunnig bör utföra bedömningen avseende förekomst och eventuella konsekvenser av kvicklera.

Riktlinjer för regionala och lokala kulturmiljövärden

- I detaljplanering eller i bygglovsprövning är det viktigt att kulturmiljövärdena i aktuella områden som nämns i översyn av kulturmiljöunderlaget bedöms och aktualiseras.
- Samlad bebyggelse, byggnadsverk av olika typer, enstaka bostadshus eller andra åtgärder behöver lokaliseras och utformas med största hänsyn till områdets kulturhistoriska värden.
- Utpekade byggnadsminnen, kyrkomiljöer och byggnadsmiljöer är särskilt värdefulla och får inte förvanskas. De skall vårdas och underhållas. Byggnadsminnen och kyrkor är skyddade enligt 3 och 4 kap. kulturmiljölagen (KML). 8 kap. 13–14 §§ och 17 § PBL ska tillämpas.
- Fornlämningar är skyddade enligt 3 kap. KML. Om detaljplanering eller bygglov riskerar påverka en fornlämning ska Länsstyrelsen kontaktas. Tillstånd behövs från Länsstyrelsen för att ändra, ta bort, täcka över, gräva ut eller rubba en fornlämning. Respektavstånd till fornlämningar skall beaktas.

Riksintressen

Riksintresse för naturvård enligt 3 kap. 6 § MB

- Områdenas värden ska bevaras i enlighet med det som står i beskrivningen av de olika områdena under fliken riksintressen.
- Samlad bebyggelse, byggnadsverk av olika typer eller enstaka bostadshus ska i detaljplan eller bygglov prövas med utredning som visar att riksintressets värden inte påtagligt skadas.

Riksintresse för Natura 2000 enligt 4 kap. 2 § MB

- Inom riksintresset behöver bedömningar göras tidigt i planeringen av vad den planerade markanvändningen kan komma att innebära. Detta gäller särskilt med hänsyn till Habitatdirektivets krav om att bedömningen också skall omfatta hur den planerade verksamheten i kombination med andra planer och projekt kan få konsekvenser för ett Natura 2000-område.
- I efterföljande planering är det viktigt att uppmärksamma att det även för verksamheter och åtgärder som planeras utanför ett Natura 2000-områden kan krävas tillstånd om verksamheten på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område.

Riksintresse för friluftsliv enligt 3 kap. 6 § MB

- Områdets kärnvärden såsom de är beskrivna under fliken riksintressen får inte påverkas negativt.
- Samlad bebyggelse, byggnadsverk av olika typer eller enstaka bostadshus ska i detaljplan eller bygglov prövas med utredning som visar att riksintressets värden inte påtagligt skadas.
- Förändrad markanvändning som väsentligt påverkar landskapsbilden såsom större skogsavverkningar, barriärskapade infrastruktur eller bebyggelse ska undvikas i möjligaste mån.

Riksintressen för rörligt friluftsliv enligt 4 kap. 2 § MB

- Inom riksintresset ska fragmentering av bebyggelse och ianspråktagen mark undvikas i möjligaste mån.

- Bebyggelse och anläggningar med stor visuell omgivningspåverkan i landskapet ska undvikas.
- För att undvika negativ påverkan på riksintresset krävs noggrant vald placering av ny bebyggelse i landskapet samt anpassning av bebyggelsens omfattning och utformning.
- Ändrad markanvändning och väsentlig förändring av pågående markanvändning behöver lämplighetsbedömas i ett större sammanhang. Kumulativa effekter måste bedömas – även mellankommunalt.

Riksintresse för yrkesfiske enligt 3 kap. 5 § MB

- Samlad bebyggelse, byggnadsverk av olika typer eller andra åtgärder, på land eller i vatten, i eller i närheten av riksintresset får inte medföra påtaglig skada på möjligheterna att bedriva yrkesfiske.

Riksintresse för värdefulla ämnen och mineraler enligt 3 kap. 7 § MB

- Förändrad markanvändning i eller i närheten av riksintresset får inte försvåra en framtida utvinning av de resurser som är klassade som riksintresse.

Riksintresse för kulturmiljövård enligt 3 kap. 6 § MB

- Områdets kärnvärden såsom de är beskrivna under värden får inte påverkas negativt.
- Samlad bebyggelse, byggnadsverk av olika typer eller enstaka bostadshus ska i detaljplan eller bygglov prövas med utredning som visar att riksintressets värden inte påtagligt skadas.

Riksintresse för kommunikation enligt 3 kap. 8 § MB

- Riksintresset för kommunikation ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningen.
- Etableringar eller andra åtgärder i anslutning till E45, järnvägen Norge/Vänerbanan och väg 164 får inte negativt

påverka trafiksäkerheten eller vägens /järnvägens funktion. Risk för störningar i form av buller eller vibrationer och risker för olyckor för farligt gods ska beaktas.

Riksintresse för totalförsvaret enligt 3 kap. 9 § MB

- Inom stoppområde för höga objekt kan generellt inga höga objekt uppföras.
- Hela landet är samrådsområde för samtliga objekt högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse och högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse.
- Alla nya byggnadsobjekt, oavsett typ, som är högre än 20 meter över mark eller vattenyta ska remitteras till Luftfartsverket. Detta gäller oavsett placering inom kommunen. Befinner sig objektet i insjö ska även Kustbevakningen remitteras.
- Planerade byggnadsobjekt inom en radie av 60 km från flygplatser skall remitteras till Luftfartsverket.
- Objekt som är högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse samt högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse skall samrådas med Försvarmakten.
- Inom MSA-ytan (Minimum Sector Altitude) kan höga objekt medföra påtaglig skada och behöver samrådas med Försvarmakten och Luftfartsverket. Höga objekt kan eventuellt uppföras inom MSA-ytan om totalhöjden över marken inte uppnår de höjdbegränsningarna som gäller.

Riktlinjer för landsbygden, landsbygdsnod och serviceorter

Ny bostadsbebyggelse bör tillkomma i form av enstaka småhus i lägen som är naturliga för framtida bebyggelsegrupper eller i form av enstaka tillskott till befintliga bebyggelsegrupper. Det är angeläget att nybyggnation förbättrar eller tillför nya funktioner till bygden, bidrar till att stötta lokal service, bidrar till stärkt bygemenskap och bidrar till underlag för kollektivtrafik. Bebyggelseutvecklingen efter kollektivtrafikstråk är

prioriterad. För landsbygden, landsbygdsnoder och för serviceorter gäller:

- Generella planeringsriktlinjer gäller.
- Nya hus, enstaka eller i grupp, skall placeras och utformas med stor hänsyn till landskapet, terrängen, platsens kulturvärden och befintlig bebyggelse.
- Plankrav gäller för ny sammanhållen bebyggelse med bygglovspliktiga byggnadsverk, enligt 4 kap. 2 § PBL, om det behövs med hänsyn till bebyggelsens karaktär, omfattning eller inverkan på omgivningen, till behovet av samordning eller till förhållandena i övrigt.
- Behov av skyddsavstånd mellan nya bostäder och gård med djurhållning eller betesmarker ska beaktas vid detaljplanering och bygglov. Vägledning i enlighet med Boverkets rekommendationer i skriften Vägledning för planering för och invid djurhållning ska följas.
- All ny sammanhållen bebyggelse skall vara ansluten till gemensam VA-anläggning. Enskilda avloppsanläggningar skall utföras enligt Naturvårdsverkets allmänna råd NFS 2006:7 och enligt riktlinjer från kommunens bygg- och miljönämnd.
- För lov och förhandsbesked till ny bebyggelse utanför kommunalt VA-område krävs att förutsättningar för VA-försörjningen är säkerställd i förväg.

Hantering av förhandsbesked och bygglov utanför detaljplanelagt område

Vid prövning av ny lokalisering av bebyggelse på landsbygden ska det enskilda intresset av att genomföra en åtgärd avvägas mot inverkan på omgivningen och de allmänna lämplighetsbestämmelser som framgår av 2 och 8 kap. i PBL.

Enskilda exploateringsintressen ställs bland annat mot följande allmänna intressen:

- Möjligheterna att ordna trafik, vattenförsörjning, avlopp, avfallshantering, elektronisk kommunikation samt samhällsservice i övrigt.

- Stads- och landskapsbilden, natur- och kulturvärdena på platsen och intresset av en god helhetsverkan.
- Möjligheterna att förebygga olägenhet för människors hälsa.

Utöver de allmänna intressena prövas också bebyggelsens och tomters utformning i enlighet med 8 kap. i PBL.

Riktlinjer för bygglovsbefriade åtgärder utanför detaljplan

Det finns vissa undantag från lov- och anmälningsplikt som avser en- och tvåbostadshus och som gäller för områden utanför detaljplan och områdesbestämmelser. Undantagen gäller inte inom sammanhållen bebyggelse. Undantagen återfinns i 9 kap. 6–7 §§ PBL. Trots bygglovsbefrielse kan det krävas andra tillstånd, exempelvis strandskyddsdispens eller tillstånd inom naturskyddsområde. Fastighetsägaren är skyldig att ta hänsyn till bebyggelsens kulturhistoriska värden och eventuella fornlämningar.

Sammanhållen bebyggelse

Som sammanhållen bebyggelse, där bygglovsplikt råder, räknas en bebyggelsegrupp om minst 10–12 byggnader där tomterna angränsar till varandra eller skiljs åt endast av en väg, gata eller parkmark. Enstaka byggnader som gränsar till planlagt område ska räknas som en sammanhållen bebyggelse.

Liten tillbyggnad

Liten tillbyggnad får utföras utan krav på bygglov om dess byggnadsarea utgör max 30 m², dock max 50 % av byggnadens ursprungliga byggnadsarea. Avståndet till gränsen ska uppgå till minst 4,5 m, i annat fall krävs berörd grannes medgivande. Tillbyggnaden kan vara i form av ett nytt rum, inglasat uterum eller inbyggd farstukvist. En sådan tillbyggnad får bara utföras en gång per byggnad.

Komplementbyggnad

Komplementbyggnad i form av uthus, förråd, gäststuga, garage och liknande fristående byggnader som placeras i närheten av huvudbyggnaden får uppföras utan krav på bygglov om dess byggnadsarea är max 50 m².

Komplementbyggnaden ska dock ha karaktär av komplement till den befintliga bebyggelsen. Komplementbyggnaden ska placeras i omedelbar närhet till bostadshuset och 4,5 meter från gräns. En sådan komplementbyggnad får uppföras en gång per fastighet.

Riksintressen, LIS och andra värden

Skriv ut avsnitt *Riksintressen, LIS och andra värden*

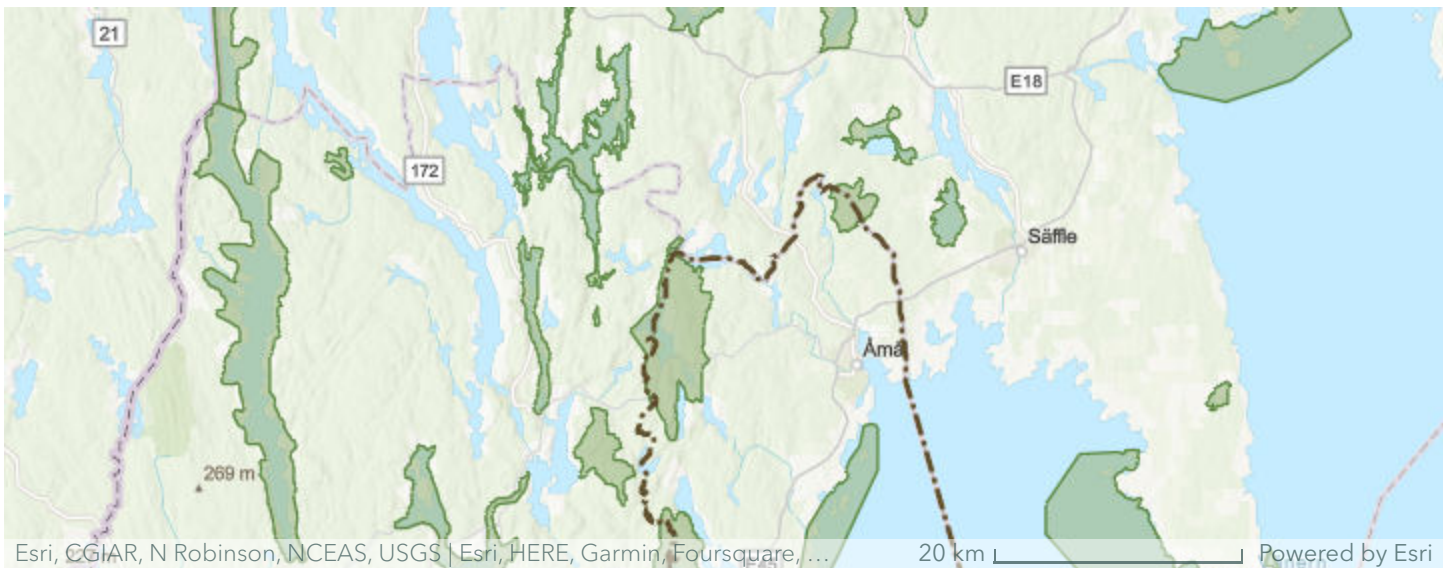
Riksintressen

Riksintressen gäller geografiska områden som har utpekats av nationella myndigheter eftersom de innehåller särskilt värdefulla, allmänna intressen som är av betydelse för hela landet. Riksintressen ska behandlas och redovisas i den kommunala översiktsplaneringen så att det blir tydligt hur dessa förhåller sig till andra intressen men också för att avvägningar mellan oförenliga riksintressen ska kunna göras. Länsstyrelsen har som uppgift att bevaka att kommunerna uppfyller detta krav. Riksintressena är inte statiska, utan föremål för återkommande diskussion och omprövning. Det är framför allt i översiktsplanen som kommunen kan föra en diskussion med Länsstyrelsen och andra berörda om hur man ser på riksintressena i kommunen.

Om två eller flera riksintressen är motstridiga ska företrädes ges åt det intresse som på lämpligaste sätt främjar en långsiktigt god hushållning med marken, vattnet eller den fysiska miljön i övrigt. Om området behövs för totalförsvaret, ska detta alltid ges företräde. Regler om allmänna intressen och riksintressen finns i 3 och 4 kap. MB.

Vid bedömning av om ett riksintresse skadas är det inverkan på den funktion eller det värde som riksintresset avser som är avgörande, inte den geografiska gränsen. Även åtgärder utanför riksintressegränsen kan därför anses påtagligt skada riksintresset. Flera mindre förändringar kan tillsammans innebära en påtaglig skada för ett riksintresse.

Planeringsriktlinjer för hur kommunen förhåller sig till ändrad markanvändning inom riksintresseområdena går att läsa om under fliken för markanvändning.

Riksintresse för naturvård enligt 3 kap. MB

Naturvårdens riksintresseområden representerar huvuddragen i den svenska naturen och är de mest värdefulla områdena i nationellt perspektiv enligt de kriterier som Naturvårdsverket satt upp.

Högheden-Baljåsen

Högheden-Baljåsen utgör ett representativt odlingslandskap med lång kontinuitet. Inom området finns förekomst av naturlig slåtter- och betesmark, äng och naturskog. Växtsamhällena är bitvis art- och individrika och området utgör kärnområde för vitryggig hackspett. Sjön Edslan är av mycket högt biologiskt värde. Förutsättningar för områdets bevarande är fortsatt jordbruk med åkerbruk, ängsbruk, naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement samt restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker. Områdets värden kan påverkas negativt av minskad eller upphörd jordbruks-/betesdrift, skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikningar, täkt, luftledning, vägdragningar.

Sörknattenområdet

Sörknattenområdet är ett mångformigt berglandskap med bland annat utpräglad spricklandskap med långsträckta, nordsydliga bergsryggar i skarp topografi. Bergarten kvartsit är unik och förekommer i området. Vid Baståsen finns

ädellövskog med naturskogskaraktär. Vegetationen är artrik med många rödlistade arter och är en unik lokal för oceaniska lavar. Det är även en mycket rik landmolluskfauna med flera rödlistade arter. Förutsättningar för områdets bevarande är att området bibehålls orört. Värdet påverkas negativt av bland annat täkt, avverkning, röjning, bebyggelse, anläggningar, vägdragning och rationellt skogsbruk.

Tösse med Tösse skärgård

Hällarna längs stranden och på öarna mellan Tösse och Östra Bodane uppvisar mycket välbevarade strukturer i vulkaniter och sedimentära bergarter, ca. 1600 miljoner år. Området utgör en av landets största sötvattenarkipelager, relativt opåverkad av större exploateringsföretag och bebyggelse, och hyser en för Vänern representativ sjöfågelfauna.

Förutsättningar för områdets bevarande är att skärgårdsområdet undantas från exploatering och att fastlandsdelen skyddas mot åtgärder som försvårar tolkningen av berggrundsgeologin. Området kan påverkas negativt av bland annat exploatering, framdragande av ledningar och vägar, uppförande av hamnanläggningar och vindkraftverk, rationellt skogsbruk, sprängning och borrhning.

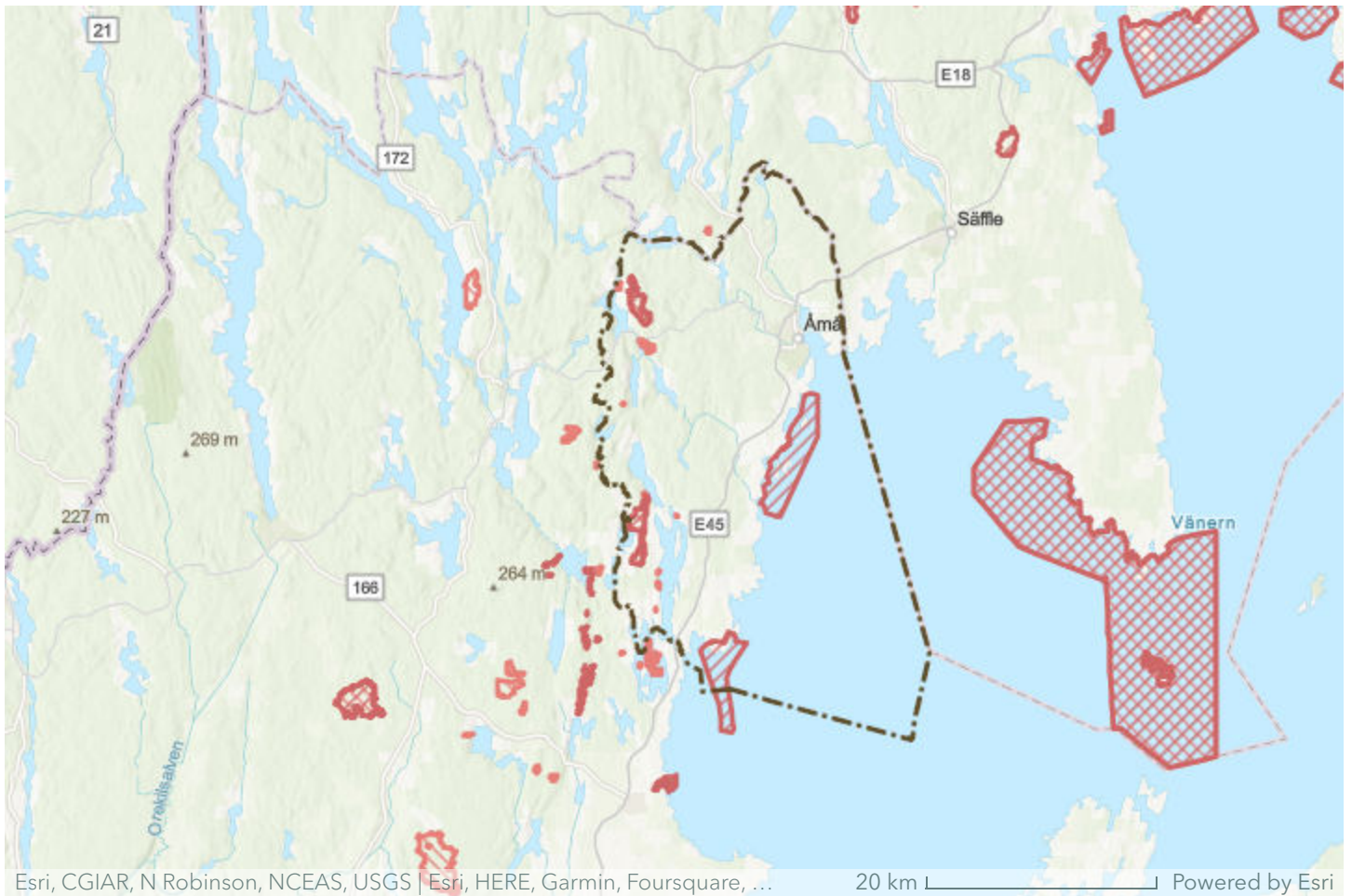
Yttre Bodane – Kräklingarna

Yttre Bodane - Kräklingarna utgör ett stort och orört skärgårdslandskap med ett stort antal öar, kobbar och skär. På de större öarna finns förekomst av naturskog. Inner- och yttreskärgården har en artrik fågelfauna. Förutsättningar för områdets bevarande är att de orörda skärgårdarna bevaras och att fågelöarna skyddas. Värdet påverkas negativt av exempelvis skogsbruk, gödsling, kemisk bekämpning, bebyggelse, anordningar för båturet friluftsliv.

Ljusebjörkmossen, Brurmossen, m fl.

Ljusebjörkmossen med flera bildar ett stort, mångformigt, relativt orört myrkomplex och dessutom har den excentriskt välvda Brurmossen ett rikt fågelliv. Förutsättningar för områdets bevarande är att våtmarkens värde bevaras och det kräver att områdets hydrologi skyddas mot dränering, vattenreglering, dämning och torvtäkt. Avverkning av

sumpskogar, skogar på fastmarksholmar och i kantzoner bör ej utföras.

Riksintresse för Natura 2000 enligt 4 kap. MB

Natura 2000 är ett nätverk som skapades inom EU för att hejda utrotningen av djur och växter och för att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Dessa områden utses med stöd av EU:s fågeldirektiv och habitatsdirektiv. Urvalet av Natura 2000-områden är en viktig grund för att bevara ett representativt urval av naturmiljöer i Sverige. Länsstyrelsen tar fram förslag på nya Natura 2000-områden och Naturvårdsverket föreslår dessa sedan till regeringen för beslut. De flesta Natura 2000-områden är också naturreservat. Om verksamheter ska bedrivas eller åtgärder vidtas inom eller i närheten av ett utsett Natura 2000-område krävs tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB. I praktiken innebär det att tillståndet måste vara klart innan en detaljplan eller bygglov kan ges för förändrad markanvändning i dessa områden, om den förväntas påverka de värden som finns där. Vattenrelaterade Natura 2000-områden kan påverkas på längre håll än i direkt närhet till Natura 2000-områden.

Tösse skärgård

Natura 2000-området i Tösse skärgård är skyddat enligt fågeldirektivet. Området innehar viktiga häckmiljöer för fåglar.

Baljåsen

Natura 2000-området för Baljåsen är skyddat enligt både fågeldirektivet samt Art- och habitatdirektivet. Området är ett stort oexploaterat skogsområde av första och andra generationens barrskog. Dalarna och sluttningarna i området stödjer en artrik och för regionen sällsynt flora. Här finns ett nyckelområde för hotade havs- och suboceaniska lavararter och landmollusker. Det är en potentiellt viktig avels- och födosöksplats för vitryggig hackspett och viktigt för ett antal röda databokarter. Området bedöms ha ett mycket högt skyddsvärde i regionen.

Sörknatten

Natura 2000-området för Sörknatten är skyddat enligt både fågeldirektivet samt Art- och habitatdirektivet. Området är av stor betydelse på grund av förekomsten av gamla barrskogar och unika geologiska formationer av kvartsit och skiffrar med kalkinslag. Området stödjer också ett antal hotade ryggradslösa djur.

Yttre Bodane – Kräklingarna (Mellerud och Åmål)

Natura 2000-området för Yttre Bodane-Kräklingarna är skyddat enligt fågeldirektivet. Området innehar viktiga häckmiljöer för fåglar.

Strand

Natura 2000-området för Strand är skyddat enligt Art- och habitatdirektivet. Området är ett välbevarat gammaldags odlingslandskap som har skötts på traditionellt sätt under mycket lång tid. Kontinuiteten i skötseln och de varierande jordarterna har gett rätt förutsättningar för en mycket artrik flora.

Kingebol

Natura 2000-området för Kingebol är skyddat enligt Art- och

habitatdirektivet. Området är en mycket viktig plats för Hällebräcka.

Baståsen

Natura 2000-området för Baståsen är skyddat enligt Art- och habitatdirektivet. Området har en mycket artrik skogsmark med ett stort antal hotade lavar och landmollusker.

Bräcke ängar

Natura 2000-området för Bräcke ängar är skyddat enligt Art- och habitatdirektivet. Området är av stor betydelse för flertalet hotade arter. Odlingslandskapet är välkött och inkluderar rika ädellövskogar av stor betydelse för vitryggig hackspett och ett antal hotade landmolluskarter och lavar.

Grimsheden

Natura 2000-området för Grimsheden är skyddat enligt Art- och habitatdirektivet. Området innehar en välbevarad och artrik slåtteräng. Den här typen av livsmiljöer är ovanliga och av höga värden.

Salebol

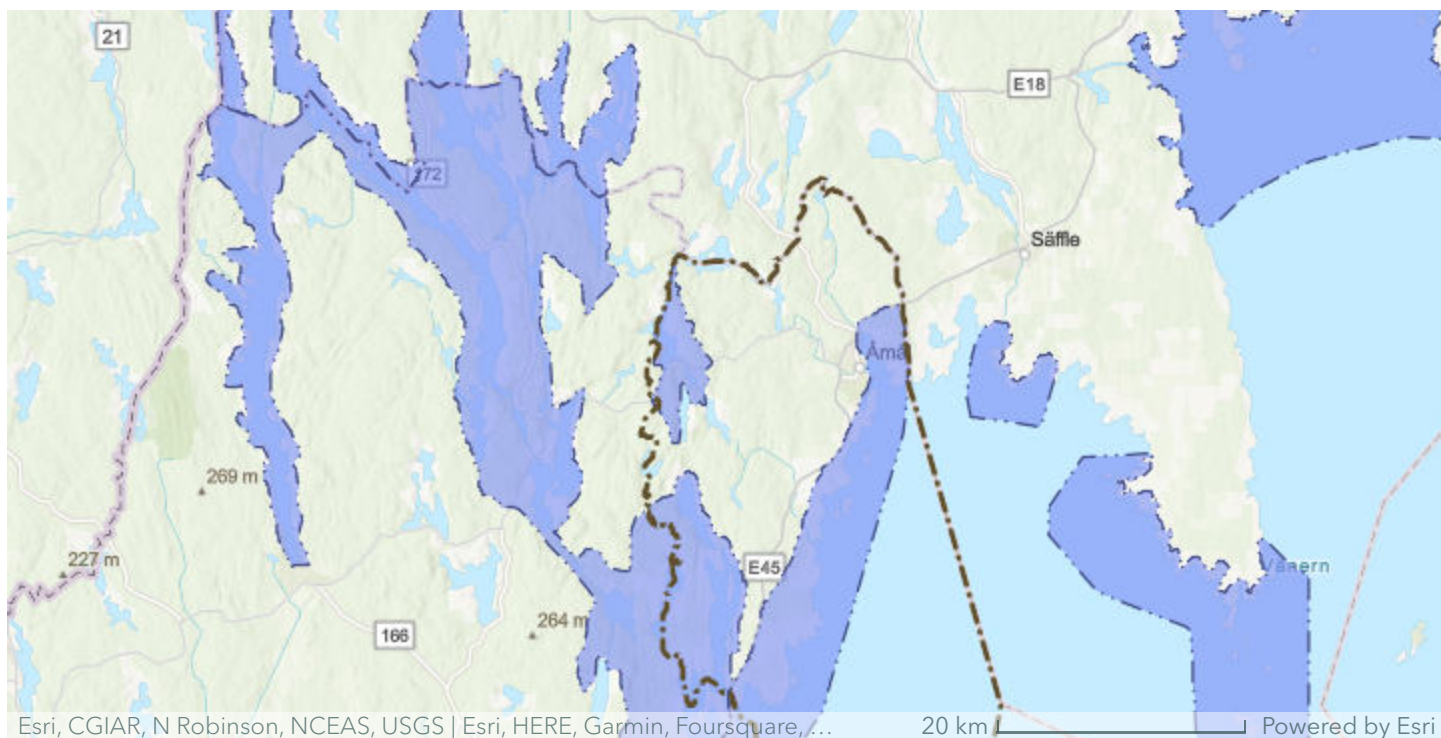
Natura 2000-området för Salebol är skyddat enligt Art- och habitatdirektivet. Området är en viktig plats för Hällebräcka.

Hagarne

Natura 2000-området för Hagarne är skyddat enligt Art- och habitatdirektivet. Området inkluderar två växtplatser av Hällebräcka. Huvuddelen av området är en välbevarad betesmark och dammen bedöms ha en god vattenkvalitet och är en viktig livsmiljö för olika typer av större vattensalamander.

Ängarna

Natura 2000-området för Ängarna är skyddat enligt Art- och habitatdirektivet. Artrik vägkant med Hällebräcka.

Riksintresse för friluftsliv enligt 3 kap. MB

För att ett område ska vara av riksintresse för friluftslivet ska det ha stora friluftslivsvärden sett i ett nationellt perspektiv på grund av särskilda natur- och kulturkvaliteter, variationer i landskapet och god tillgänglighet för allmänheten. Naturvårdens och friluftslivets områden av riksintresse sammanfaller ofta.

Höghedenområdet

Höghedenområdet berör Åmåls kommun likväl som Bengtsfors kommun vilket kräver mellankommunala överväganden och samordning för att säkra riksintressets värden. Riksintressets kärnvärden är ett varierat skogs- och sjölandskap med stora höjdvariationer, goda förutsättningar för att bedriva friluftsliv under alla årstider samt populära utflyktsmål såsom Höghedens sportanläggning och Baljåsen med milsvid utsikt över Dalsland.

För att *bevara* områdets värden behövs fortsatt hävd av det småskaliga och artrika odlingslandskapet, kontinuerligt underhåll och tydliga ledmarkeringar av vandringslederna och ett naturvårdsinriktat skogsbruk. Områdets värden kan *skadas* av omfattande skogsavverkningar, exploatering i form av omfattande bebyggelse, barriärskapande verksamheter

såsom vägbyggen, verksamhets-/småindustriområden inom riksintresset, nedläggning av jordbruk eller upphörande av hävd kan innebära påtaglig skada. Områdets värden kan *utvecklas* genom fortsatt utveckling av ekoturism till området. Samarbete med Dalslands kanal AB och andra aktörer i anslutning till kanalen, Dalsland och Värmland. Fortsatt underhåll, drift och utveckling av befintliga anläggningar så att dessa hålls fräscha och attraktiva. Anpassat skogsbruk. Fortsatt hävd av öppna marker. I takt med fler snöfattiga vintrar kanske andra aktiviteter kan behöva utvecklas i slalombackarna. Information och tillgänglighetsanpassning kan eventuellt behövas i de naturreservat som finns i området.

Vänern – Norra Dalsland

Riksintresseområdet omfattar kommunerna Åmål och Mellerud i Västra Götalands län samt Säffle, Grums, Hammarö i Värmlands län vilket kräver mellankommunala överväganden och samordning mellan länen för att säkra riksintressets värden. Vänerkusten är mångformig och naturskön med utsökta tillfällen till båtsport, bad, fiske, natur- och kulturstudier. I vissa avsnitt finns oexploaterade skärgårdar av stort värde för friluftslivet. Stora potentiella värden för fisketurism. Här finns goda replipunkter även för landbaserat friluftsliv. Vägförbindelserna till området är goda.

För att *bevara* områdets värden för friluftslivet krävs bibehållen vattenkvalitet i Vänern. Men även fiskevårdande insatser och att säkerställa tillgängligheten till strandområden som är obebyggda. Området kan *skadas påtagligt* av exempelvis rationellt skogsbruk på öar och inom strandnära områden, utsläpp av avloppsvatten, föroreningar från olyckor och diffusa utsläpp från jordbruksmark, bebyggelse, atmosfäriskt nedfall, kemikalieanvändningen i samhället, kraftig vattenreglering. Värdena kan skadas av nya bryggor i orörda områden eller med annan olämplig lokalisering. Fortsatt utveckling av ekoturism med stor hänsyn till de värden som motiverar riksintresset. Fortsatt underhåll, skötsel och utveckling av befintliga anläggningar så att de hålls

fräscha och attraktiva. Fortsatt bevarande och utveckling av naturvärden.

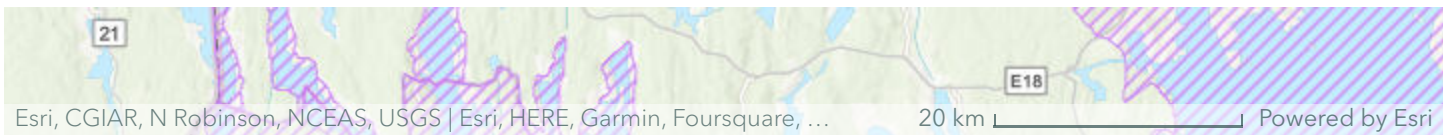
Dalslands sjö- och kanalsystem

I länet berör området kommunerna Bengtsfors, Dals Ed, Åmål och Mellerud samt Årjäng i Värmlands län vilket kräver mellankommunala överväganden och samordning för att säkra riksintressets värden. Det stora sammanhängande sjösystemet med de omgivande, vidsträckta skogarna avbrutna av små byar och enstaka gårdar gör området till ett mycket värdefullt rekreationsområde. Dalslands kanal är ett kulturminnesmärke av stor betydelse för turismen och rekreationen i regionen. I området finns utsökta tillfällen till båtsport, paddling, bad, fiske, bär- och svampplockning, dressinåkning, skidåkning, cykelturer, natur- och kulturupplevelser och strövande. Många intressanta utflyktsmål finns inom området och de spänner över såväl herrgårdslandskap som urskogsartad natur och omfattar också bland annat hållristningsområden, magnifika utsiktspunkter och den välkända akvedukten i Håverud.

2016 togs beslut om ny värdebeskrivning från Naturvårdsverket och om en förändrad geografisk avgränsning av området utifrån Åmåls kommuns förslag i översiktsplanen från 2014. Kommunen föreslog där att avgränsningen skulle löpa som en buffert om 500 meter på östra sidan av sjöarna Ärr och Ånimmen. Detta är något kommunen tycker är fortsatt motiverat även om en revidering redan är gjord. Kommunen har därav i översiktsplanen ritat en ny avgränsning av riksintresset enligt vad ÖP:n 2014 tar upp samt hur värdebeskrivningen i dagsläget kan tolkas. Den föreslagna förändrade avgränsningen kommer kommunen att utgå ifrån i efterföljande planering.

För att *bevara* områdets attraktionsvärde krävs fortsatt öppethållande av slussarna och att det finns service och information vid hamnar och tätorter utmed farleden. För att bevara sjöarnas betydelse som fiskevatten krävs fortsatt kalkning. Landskapsvårdande insatser bör utföras i områden som hotar att växa igen och kring kulturhistoriskt intressanta

platser. Lägerplatser, sopmajor och andra anläggningar kräver löpande skötsel och underhåll så att anläggningarna är fräscha och attraktiva. Inom kanalkontaktzonen bör hänsyn tas till landskapsbilden vid avverkningar och befintlig åkermark bör hållas i hävd. Området kan *skadas påtagligt* av exempelvis omfattande skogsavverkningar inom strandnära områden, vägdragning, spridd strandnära bebyggelse, nya bryggor i orörda områden eller med annan olämplig placering, olämpligt lokaliserade turistanläggningar, jordbruksnedläggning med igenväxning som följd, industriutsläpp och annan förorening av vattnet. Inom området finns mineralfyndigheter som pekats ut som riksintressen enligt 3 kap 7 § MB. Exploatering av dessa fyndigheter kan påtagligt skada de värden som ligger till grund för riksintresset för friluftsliv. Nedsjärning av öppethållande och service vid slussarna kan skada områdets värden för båtliv och turism. En *fortsatt utveckling* av hållbar rekreation och besöksnäring kräver samverkan av olika aktörer och ett lokalt och regionalt engagemang är en förutsättning. Förbättring av vattenleder för kanot och småbåtar i och i anslutning till kanalen. Informationsspridning om området till potentiella besökare, företrädesvis genom internet. Fortsatt samarbete med Haldenkanalen.

Riksintresse för rörligt friluftsliv enligt 4 kap. MB

Åmåls kommun berörs av riksintresset för rörligt friluftsliv för Vänern och för området Dalsland-Nordmarken. Stora delar av dessa områden sammanfaller med riksintressena för naturvård eller friluftsliv enligt 3 kap. och beskrivningarna för hur området ska bevaras och utvecklas går att läsa under de rubrikerna. Ändrad markanvändning och väsentlig förändring av pågående markanvändning inom dessa områden behöver lämplighetsbedömas i ett större sammanhang eftersom kumulativa effekter av ändrad markanvändning kan bidra till att värdena förändras till det sämre.

Vänern med öar och strandområden

Området har stora kuststräckor som kan jämföras med den obrutna Bohuskusten. Sett till de samlade natur- och kulturvärdena kan 4 kap-bestämmelserna tolkas som ett skydd för att orternas stadssiluetter fortsatt ska vara läsbara i landskapet. Därtill att naturområden, geologiska formationer, betydande fornlämningar och kulturlandskap utmed strandkanterna fortsatt ska kunna upplevas som kontraster till bebyggda områden vid tätorterna. Området sammanfaller till stort sett med riksintresset för friluftsliv enligt 3 kap. för Vänern – Norra Dalsland.

Dalsland – Nordmarken

Området Dalsland – Nordmarken sträcker sig idag från Mellerud och sjön Ånimmen vid Vänern från sjösystemet från Dals-Ed i söder till Årjäng och Östervallskog i norr.

Området sammanfaller i stort sett med riksintresset för friluftsliv enligt 3 kap. för Dalslands sjö- och kanalsystem. 2016 ändrades värdebeskrivningen och avgränsningen för riksintresse kap 3. Kommunen har för kap 3-området föreslagit att den avgränsning som ÖP 2014 tog upp ska gälla. Samma värden som ligger i kap 3-området återfinns också i

kap 4-området. Åmåls kommun anser därför att den avgränsning som finns av riksintresseområdena för rörligt friluftsliv enligt 4 kap. 2 § MB för området Dalsland – Nordmarken även den behöver ses över med samma motivering som kap 3 ändrades vilket kommunen föreslog även i översiktsplanen från 2014.

Riksintresse för yrkesfiske enligt 3 kap. MB

För att ett område ska vara riksintresse för yrkesfiske behöver området hysa värden av stor nationell vikt, området behövs för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden och området behövs för att genomföra eller upprätthålla nationellt viktiga strukturer.

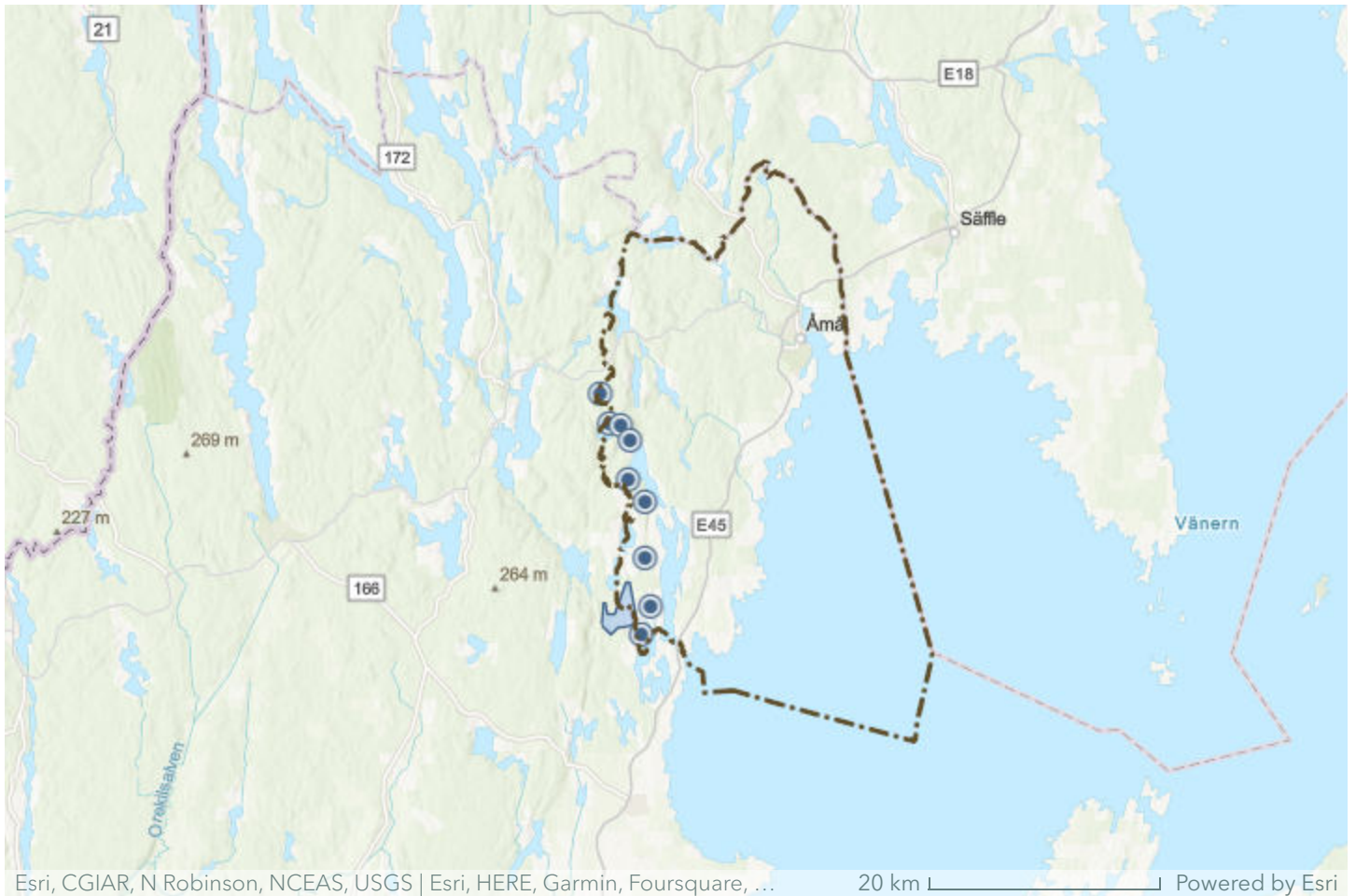
Vänern

I Vänern är skärgårdsområdena viktigast för varmvattenarterna gös, abborre, gädda och ål, medan sik, siklöja, lax och öring fiskas ute i sjön. Riksintresset innehåller både miljöer som klassas som fångstområden och områden som är lek- och uppväxtområden för gös. Ett viktigt lek- och

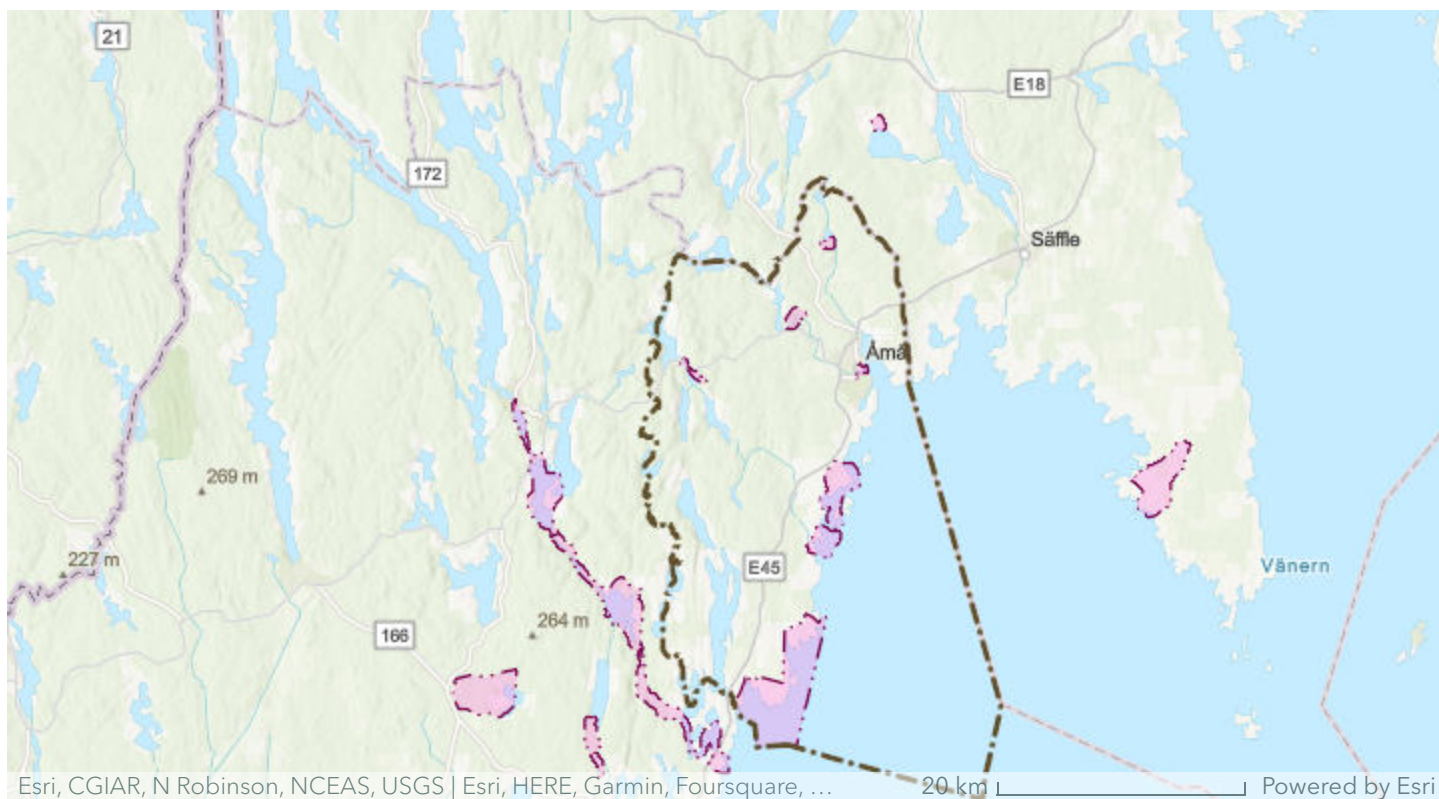
uppväxtområde är bland annat Åmålsviken med Norra viken inkluderat.

Hela Vänern är också utpekad som fångstområde av riksintresse för yrkesfisket och ska betraktas som ett enda fångstområde.

Riksintresse värdefulla ämnen och mineraler enligt 3 kap. MB

Riksintressen för värdefulla ämnen och mineraler syftar till att reservera fyndigheter som har specifika egenskaper och som är viktiga för samhällets behov. Riksintresset innebär att det finns ett anspråk för framtida utvinning. En påtaglig skada på detta riksintresse skulle innebära att ett ingrepp i området kan komma att försvåra en framtida utvinning av resursen. I Åmåls kommun förekommer det i västra delarna flera värdefulla områden med kvartsit.

Riksintresse för kulturmiljövård enligt 3 kap. MB

Riksintressena för kulturmiljövård i Åmåls kommun beslutades om 1987 och 1996 gjordes en revidering. De geografiskt utpekade områdena innefattar nationellt viktiga kulturmiljövärden som omfattar bland annat fornlämningsmiljöer, bebyggelse och kulturlandskap. 7 miljöer i kommunen är utpekade som riksintressen.

Åmåls stadskärna

Åmåls centrala delar klassas som riksintresse. Stadsmiljön speglar, i småstadens skala, svenskt stadsbyggande med utgångspunkt från 1600-talets nygrundade stad till 1900-talets början och stadens betydelse för utvecklingen av handel, samfärdslös och industri i en annars stadslös landsända. Tydliga uttryck för riksintresset som *behöver bevaras* är den typiska rutnätsplanen från 1600-tal, med utvidgning 1777, den gamla kyrkan från 1669, borggårdar och annan träbebyggelse från 1700- och 1800-talen, delvis av högre ståndskaraktärer i det så kallade Plantaget med glest bebyggda tomter. Sedan följer stadsmässigt slutna putsarkitektur från 1900-talets första år och senare utvidgningsområden med terränganpassad plan och friliggande bebyggelse. Även hamnar och de järnvägsmiljöer som är i anslutning till

stadskärnan är ett tydligt uttryck. Om detta uttryck inte längre går att avläsa på grund av förändrad markanvändning i eller i närheten av riksintresset eller genom bristande eller felaktigt underhåll av stadsmiljön så kan riksintresset *påtagligt skadas*.

Ekholmen – Drängsholmen

Miljön öster om Tösse på land och vissa av öarna som ingår i Tösse skärgårds naturreservat klassas som riksintresse. Det är en fornlämningsmiljö med spridda bronsåldersrösen och försvarsanläggningar som genom sina lägen i ett bergigt skärgårdsavsnitt intill forntida vattenvägar på Vänerns i stort sett oförändrade vattennivå, har ett ovanligt högt pedagogiskt värde. Tydliga uttryck för riksintresset som *behöver bevaras* är sex stycken bronsåldersrösen och två stycken fornborgar. Området kan *påtagligt skadas* vid förändringar i mark- och vattenanvändningen så att uttrycken inte längre kan utläsas.

Nötön – Ustön m fl

Sydöst om Tösse och kant i kant med riksintresset för Ekholmen – Drängsholmen ligger riksintresset för Nötön – Ustön m fl. Även det är en fornlämningsmiljö med spridda bronsåldersrösen som genom sina lägen i ett bergigt skärgårdsavsnitt intill forntida vattenvägar på Vänerns i stort sett oförändrade vattennivå, har ett ovanligt högt pedagogiskt värde. Det karakteristiska uttrycket för detta riksintresse som *behöver bevaras* är de ca femton bronsåldersrösen som ligger inom området. Området kan *påtagligt skadas* vid förändringar i mark- och vattenanvändningen så att uttrycken inte längre kan utläsas.

Yttre Bodane

Yttre Bodane ligger vid Väneren i kommunens sydligaste del. Riksintresset består av en fornlämningsmiljö och en kommunikationsmiljö. Fornlämningsmiljön karakteriseras av ett stort antal spridda bronsåldersrösen, som genom sina lägen i ett bergigt skärgårdsavsnitt intill forntida vattenvägar på Vänerns i stort sett oförändrade vattennivå, har ett ovanligt högt pedagogiskt värde. Kommunikationsmiljön är en sjö- och kommunikationshistorisk intressant fyrplatsmiljö. Det uttryck för riksintresset som *behöver bevaras* är för

fornlämningsmiljön 26 stycken rösen, 2 stensättningar och 1 hällkista i röse. För kommunikationsmiljön är det Gåsöns fyr och fyrvaktarboställe som var i drift mellan 1860 och 1940. Området kan *påtagligt skadas* vid förändringar i mark- och vattenanvändningen så att uttrycken inte längre kan utläsas.

Edsleskog prästgård

Edsleskog prästgård med omgivande odlingslandskap är riksintresse för forn- och medeltida vägmiljö samt kyrkomiljö. Odlingslandskapet karakteriseras av äldre markanvändning längs den medeltida pilgrimsleden till Nidaros med prästgård- och kyrkogårdsmiljö. Uttrycket som *behöver bevaras* är hävdade ängs- och hagmarker och småskalig åkerstruktur vid Bräcke och Bräcketorp, S:t Nicolai källa intill äldre vägsträckning, kyrkoplats med lämningarna efter medeltida vallfartskyrka, prästgårdsanläggning från 1700- och 1800-talet byggd enligt gällande förordningar, kyrka från 1905 i nygotisk stil. Området kan *påtagligt skadas* vid förändringar i markanvändningen och ovarsam hantering av bebyggelsemiljön så att uttrycken inte längre kan utläsas.

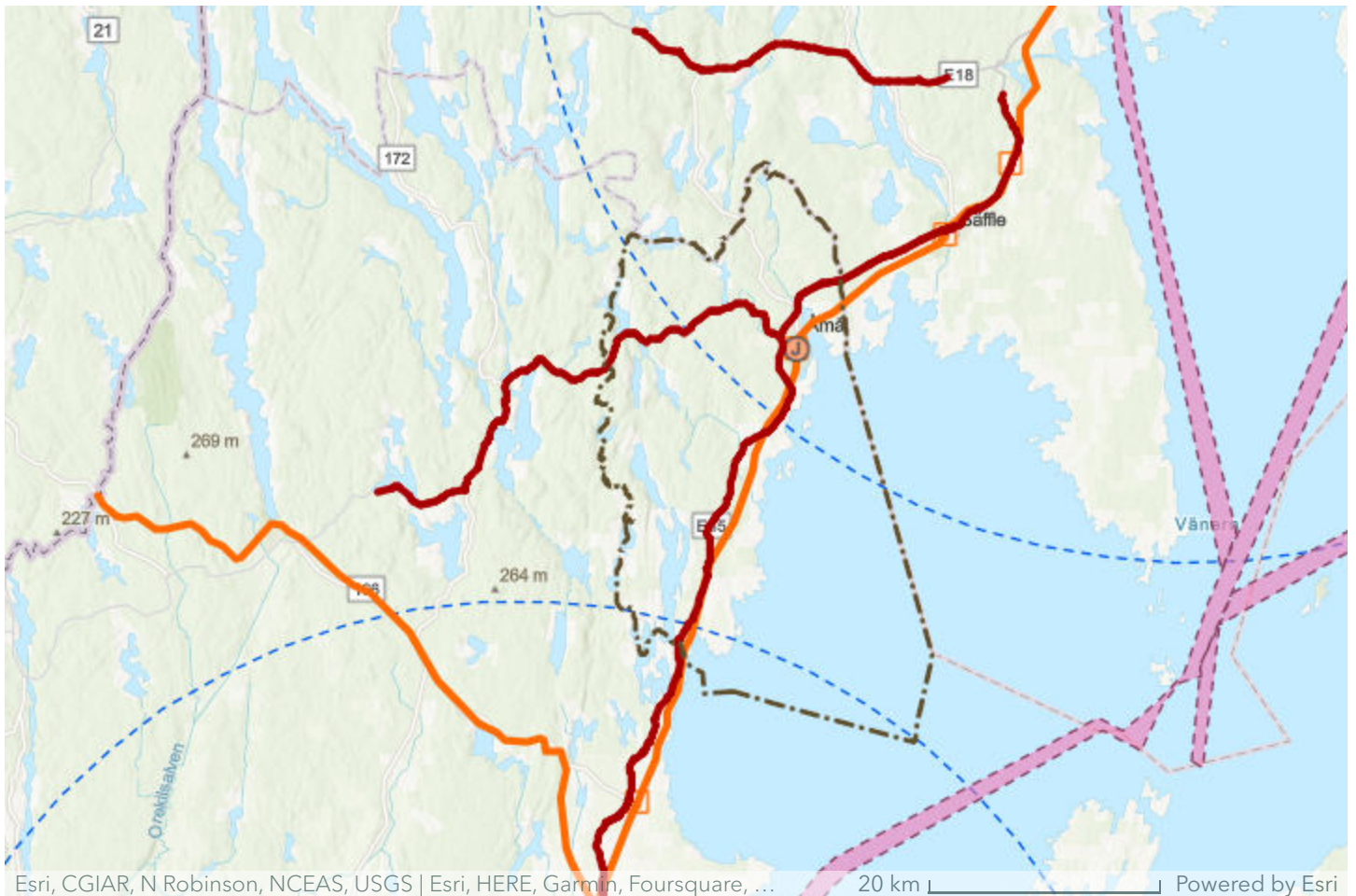
Forsbacka

Forsbacka är ett riksintresse med herrgårds-boställsmiljö. Området ligger idag omgivet av Forsbacka golfbana. Motiveringen för riksintresset är bruksmiljön kring Dalslands senast fungerande järnbruk, i drift mellan 1691 och 1900, från 1884 som pappersbruk, med byggnader av högt arkitekturhistoriskt värde. Tydliga uttryck som *behöver bevaras* är herrgårdsbyggnader med karaktäristisk panelarkitektur uppförda 1747–1878, bruksbokhållarbostad och magasin med symmetriskt utformade fasader, klassicistisk huvudbyggnad från 1818, Sörhammar med smedbostäder från 1820, kronojägarboställe av parstugetyp från 1850-talet och kraftverket från 1916. Området kan *påtagligt skadas* vid förändringar i mark- och vattenanvändningen och ovarsam hantering av bebyggelsemiljön så att uttrycken inte längre kan utläsas.

Låbyn

Låbyn ligger i kommunens norra del. Det är en för

dalsländska förhållanden ovanligt välbevarad bymiljö med ett småskaligt, i vissa avseenden 1700-talspräglad odlingslandskap och oskiftad bebyggelse med goda exempel på regionala byggnadstraditioner. Tydliga uttryck som *behöver bevaras* är bebyggelsestrukturen från tiden före laga skiftet 1846, gårdsbebyggelsen med så kallade Dalslandsstugor och parstugor, ekonomibyggnader och bodar från 1800-talet samt skolhus, lärarbostad och missionshus, småskaliga åkrar, ängs- och hagmarker. Området kan *påtagligt skadas* vid förändringar i markanvändningen och ovarsam hantering av bebyggelsemiljön så att uttrycken inte längre kan utläsas.

Riksintresse för kommunikation enligt 3 kap. MB

Mark- och vattenområden som är särskilt lämpliga för anläggningar för kommunikation ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningen, i enlighet med 3 kap. MB. I Åmåls kommun finns tre riksintressen för kommunikation.

E45

E45 ingår i det nationella stamvägnätet som är fastställt av

riksdagen. Vägarna i det nationella stamvägnätet är av särskild nationell betydelse. Delen mellan Göteborg och Gällivare ingår även i det av EU utpekade Trans-European Transport Network, TEN-T vilket innebär att vägen även är av särskild internationell betydelse.

Sträckan är av stor betydelse för arbetspendling, främst mellan Göteborg och Trollhättan, men viktig även för sträcka för Åmåls kommun åt både norr och söder. Dessutom är det ett viktigt stråk för näringslivets transporter då den bland annat är betydelsefull för internationella godstransporter via Göteborgs Hamn. Vägen är rekommenderad väg för farligt gods.

Järnvägen Norge/Vänerbanan med nordlänken specifikt Kil – Öxnered

Norge/Vänerbanan är till största delen av internationell betydelse och ingår i det utpekade TEN-T nätet. Banan sträcker sig från Göteborg till Kil respektive Kornsjö där förbindelsen Göteborg-Norge, som går via Skälebol och Kornsjö, ingår i det utpekade TEN-T nätet. Sträckan Skälebol-Kil ingår inte i TEN-T nätet men är av nationell betydelse. Hela banan ingår i det utpekade strategiska godsnätet och är mycket viktig för både person- och godstrafik.

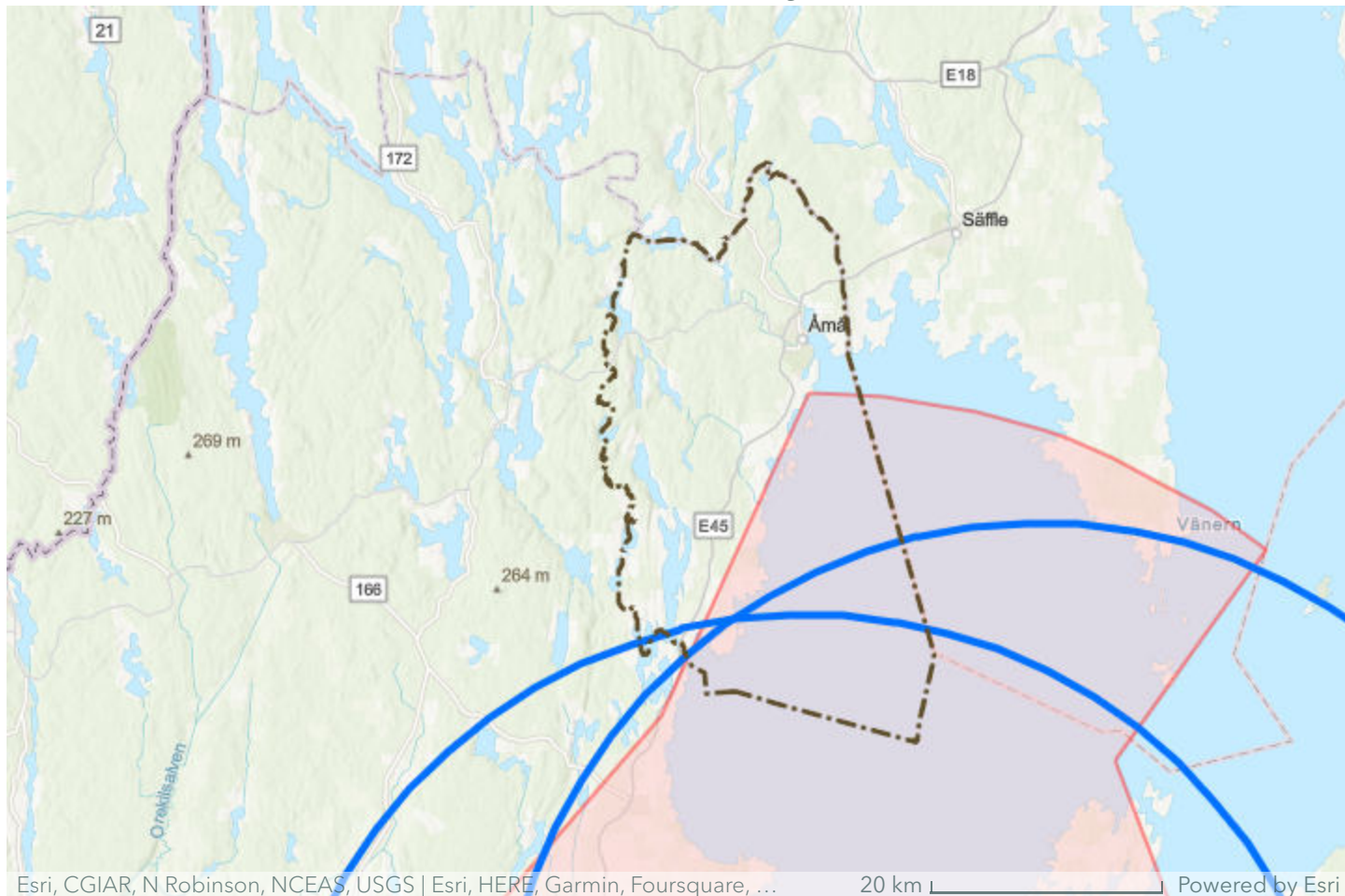
Sträckan Skälebol-Kil är enkelspårig och elektrifierad. Bandelen ingår i det utpekade strategiska godsnätet och är av nationell betydelse. Banan är också viktig för regional- och interregional persontrafik. Vid Kil finns anslutningar till Värmlandsbanan, Bergslagsbanan och Fryksdalsbanan.

För Åmåls kommun är järnvägen både norrut och söderut ett viktigt pendlingsstråk.

Väg 164

Väg 164 går mellan Strömstad och Åmål och är av särskild betydelse för regional eller interregional trafik. Vägen är en viktig förbindelse mellan norra Bohuslän och Dalsland/Värmland. Vägen ingår i de av Region Västra Götaland utpekade stråk som är viktiga för regional

utveckling och som funktion för kommun- och regionöverskridande arbetspendling. Vägen är även förbindelse till arbetsmarknaden i Norge.

Riksintresse för totalförsvaret enligt 3 kap. MB

Åmåls kommuns södra delar ligger inom stoppområdet för höga objekt och inom MSA ytan för Riksintresset för Såtenäs flottiljflygplats samt Råda övningsflygplats.

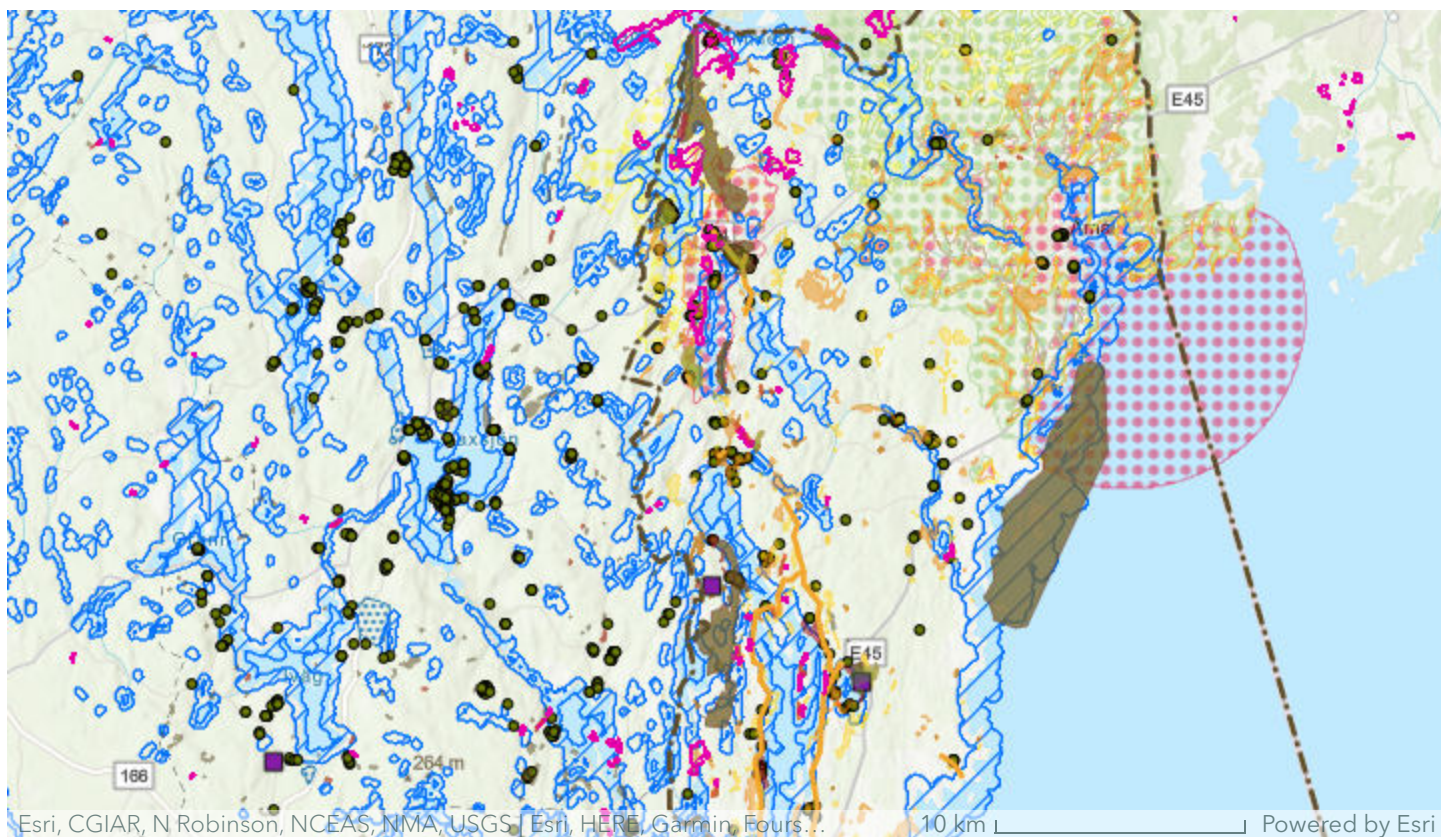
Inom stoppområde för höga objekt kan generellt inga höga objekt uppföras utan att påtaglig skada på riksintresset uppstår. För höga objekt generellt, även utanför stoppområdet, gäller att samtliga objekt högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse och högre än 45 meter inom sammanhållande bebyggelse (enligt LFV:s definition) kan utgöra flygsäkerhetsrisk och begränsa verksamheten vid flygplatsen/flottiljen. Även inom MSA-ytan (Minimum Sector Altitude) kan höga objekt medföra påtaglig skada. Höga objekt kan eventuellt uppföras inom MSA-ytan om totalhöjden över marken inte uppnår de höjdbegränsningarna som gäller.

Landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS)

I översiktsplanen är det möjligt att peka ut särskilda områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, vilket är ett av de särskilda skäl som kan anges som grund för prövning av dispens eller upphävande från strandskyddet i samband med planläggning enligt 7 kap. 18 § MB. Det strandnära läget prövas då för uppförande av en byggnad, verksamhet, anläggning eller åtgärd utifrån om den långsiktigt kan anses bidra till utvecklingen av landsbygden.

I den här översiktsplanen har kommunen valt att arbeta in områdena från den gällande LIS-planen som antogs 2014 och att den fortsatt ska gälla som ett tematiskt tillägg till översiktsplanen. Kommunen kommer framöver att återuppta arbetet med att ta fram en ny LIS-plan som påbörjades under 2019.

Andra värden

Skyddade områden

Naturreservat

Klicka här för att se det på kartan

Naturreservat bildas i enlighet med miljöbalken med syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Ett område som behövs för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat. Naturreservat är ett mycket starkt skydd som innefattar restriktioner och reglering av markanvändningen i ett område. Ändamål och restriktioner i reservaten framgår av särskilda beslut och skötselplan.

I Åmåls kommun finns 14 områden som är naturreservat enligt 7 kap 4 § MB, (omfattande cirka 4 770 hektar (ha) i kommunen).

- Baljåsen (296 ha)
- Baståsen (63 ha)
- Brudkullen (13 ha)
- Brurmossen (264 ha)
- Bräcke ängar och lövskogar (107 ha)
- Grimsheden (73 ha)
- Hafsåsen (50 ha)
- Kednäs (46 ha)
- Orsberget (213 ha)
- Stora och Lilla Bräcke (63 ha)
- Sörknatten (390 ha)
- Tösse skärgård (2 212 ha)
- Yttre Bodane (914 ha)
- Öjersbyn gammelskog (8 ha)

Naturminnen

Klicka här för att se det på kartan

Ett särpräglat naturföremål får av länsstyrelsen eller kommunen förklaras som naturminne, om det behöver skyddas eller vårdas särskilt. Naturminnen lyder under samma lagparagraf som naturreservat och kan liknas vid ett naturreservat i miniatyr. Skyddsformen tillämpas inte så ofta idag. De naturminnen som finns utgörs ofta av gamla träd eller geologiska formationer. I Åmåls kommun finns 2 naturminnen: Lilla Bräcke (ek) 3:2 och Byn södra (ett tiotal idegranar vid Sörknatten).

Biotopskydd

Klicka här för att se det på kartan

Biotopskyddsområden är biotoper som på grund av sina särskilda egenskaper är värdefulla livsmiljöer för hotade djur- eller växtarter, eller som annars är särskilt skyddsvärda naturtyper i skogs- eller jordbrukslandskapet. Genom att skydda sådana naturmiljöer förbättras förutsättningarna för att långsiktigt bevara den biologiska mångfalden. Skyddet

bidrar också till att Sverige uppfyller FN:s konvention om biologisk mångfald, samt de nationella miljökvalitetsmål som riksdagen har antagit.

Den ena formen av biotopskydd liknar naturreservat, men är mindre (ofta under fem ha). Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen eller en kommun får besluta om ett område får utgöra ett biotopskyddsområde. Inom Åmåls kommun finns 18 sådana särskilt utpekade biotopskyddsområden.

Den andra formen utgörs av det så kallade generella biotopskyddet som bland annat omfattar alléer, källor med omgivande våtmarker, odlingsrösen, åkerholmar, pilevallar, småvatten och våtmarker, stenmurar, våtmarker i jordbruksmark. Det finns en mängd sådana områden/objekt i Åmåls kommun. De vanligast förekommande småbiotoperna i Åmåls kommun är åkerholmar, öppna diken och småvatten.

Dessa måste dokumenteras/inventeras i utredningsskedet inför exempelvis exploateringar. Finns sådana i området måste anpassningar ske, alternativt skall dispens ansökas från Länsstyrelsen om det finns särskilda skäl.

Mer information om biotopskyddet finns på [Naturvårdsverkets webbsida](#) och i kapitlet "Skyddad natur" i kommunens [Naturvårdsprogram 2019](#).

Nyckelbiotoper och naturvärden utpekade av Skogsstyrelsen

Klicka här för att se det på kartan

En nyckelbiotop är ett område som har en viktig roll för skogens hotade flora och fauna. Nyckelbiotoper har inget lagligt skydd, men markägare är skyldiga att samråda med Skogsstyrelsen om åtgärder som förändrar miljön i en nyckelbiotop. Alla nyckelbiotoper har höga naturvärden och undantas i regel från traditionellt skogsbruk eftersom sådant kan äventyra naturvärdena. Skogsstyrelsen har också

identifierat ”naturvärden” – vilka kan liknas vid nyckelbiotoper med något lägre klass. I Åmål har 207 nyckelbiotoper och 141 naturvärden identifierats.

Särskilt skyddsvärda träd

Klicka här för att se det på kartan

Gamla träd tillhör också odlingslandskapets mest artrika och hotade miljöer. Det rör sig om gamla grova ekar, hamlade lövträd, vårdträd och träd i alléer. De grova träden har så många hotade arter knutna till sig att Naturvårdsverket upprättat ett särskilt åtgärdsprogram för dessa träd; “Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd i kulturlandskapet”. Ett skyddsvärt träd skall vara >1 meter i diameter i brösthöjd, > 200 år gammalt eller ett hålträd (diameter > 40 cm). De flesta av de skyddsvärda träden har uppstått i odlingslandskapet och de finns vanligen i äldre övergivna, eller hävdade odlingslandskap, men också i parker och på kyrkogårdar.

Åtgärdsprogrammet har sammanställts av experter och de beslutade åtgärderna genomförs på, nationell, regional och lokal nivå. Åmåls kommuns ansvar är i första hand kunskapsinsamling, skötselåtgärder samt information och rådgivning. I kommunen finns 676 dokumenterade träd, av vilka 176 är att betrakta som ”jätteträd” med en stamdiameter > 1 meter samt 118 hålträd. För ytterligare information, se kommunens *Naturvårdsprogram 2019*.

Skyddade arter

I Åmål kommuns naturvårdsprogram går att läsa mer om hur kommunen kan arbeta med skyddade och rödlistade arter.

Strandskydd

Klicka här för att se det på kartan

Strandskyddet ska långsiktigt trygga allmänhetens tillgång till stränder för friluftsliv och bevara goda livsmiljöer på land och i vatten för växt- och djurliv. Strandskydd råder vid havet, samt alla insjöar och vattendrag 100 meter från strandlinjen, såvida inte utvidgat strandskydd gäller (upp till 300 meter).

Inom strandskyddsområde är det förbjudet att uppföra nya byggnader, ändra användning, byggnader eller anläggningar så att de avhåller allmänheten från området, eller att vidta andra åtgärder som väsentligen förändrar livsvillkoren för djur- och växtarter. Dispens från strandskyddsbestämmelserna kan ges om åtgärden inte strider mot strandskyddets syfte och om särskilda skäl enligt 7 kap. 18 § MB uppfylls. Kommunens beslut om dispens från strandskyddet kan överprövas av Länsstyrelsen. Bestämmelserna gäller både i tätort och i glesbygd.

I Åmåls kommun gäller följande: Vänern har 300 meter strandskydd. Djup, Edslan, Furusjön, Kalven Nedre, Kalven Övre, Knarrbysjön, Käppesjön, Norra Viken, Tansjön, Ånimmen, Ärran, Ömmeln, Österbosjön har 200 meter strandskydd. Övriga sjöar och tjärn i kommunen med större yta än cirka 1 ha samt Vitlandaån, Forsnäsån och Åmålsån har 100 meter strandskydd.

Länsstyrelsen beslutade 2014-12-01 om det utvidgade strandskyddet i länet.

Vattenskyddsområden

[Klicka här för att se det på kartan](#)

I syfte att skydda vattenförekomster som är viktiga för dricksvattenförsörjningen kan länsstyrelse eller kommun besluta om att inrätta vattenskyddsområden med särskilda föreskrifter, i enlighet med 7 kap. 21 § MB.

Vattenförekomsterna ska skyddas både mot såväl tillfälliga som kontinuerliga föroreningar med ämnen som negativt kan påverka vattenförekomstens förutsättningar att användas för

dricksvattenförsörjningen och som orsakas av människan. De bör även skyddas mot markanvändning som på sikt kan ha negativa konsekvenser för vattenkvaliteten.

I Åmåls kommun finns idag inga fastställda vattenskyddsområden, men de områden som föreslås som vattenskyddsområden har lagts in i kartan. Vid byggnation inom dessa områden ska särskild varsamhet iakttas så att negativa konsekvenser för vattenkvalitet inte uppstår.

Naturvårdsavtal

Klicka här för att se på kartan

Naturvårdsavtal är ett nyttjanderättsavtal som kan tecknas mellan markägare och staten genom Skogsstyrelsen eller länsstyrelserna. Även kommuner kan teckna naturvårdsavtal.

Syftet med ett naturvårdsavtal är att utveckla och bevara de höga naturvärden som redan finns. Naturvårdsavtal anses som en nyttjanderätt enligt jordabalken. I avtalet regleras:

- hur du ska bevara och utveckla naturvärdena
- vad du som markägare avstår ifrån
- vilken ersättning du får
- hur lång tid avtalet gäller.

Areella näringar

Här redovisas areella näringar inom Åmåls kommun, med värden som är särskilt betydelsefulla i enlighet med 3 kap. MB. Under fliken *Utforska kartan* kan du se alla översiktsplanens kartlager i en och samma karta.

Jord- och skogsbruk

Enligt 3 kap. 4 § MB är jord- och skogsbruk av nationell betydelse. Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. Jordbruksmark är brukningsvärd om den med hänsyn till läge, beskaffenhet och övriga förutsättningar är lämpad för jordbruksproduktion (se prop. 1985/86:3 s. 158). Vid den bedömningen bör även beaktas att jordbruksmark är en begränsad resurs med avgörande betydelse för att trygga livsmedelsförsörjningen i landet och att syftet med bestämmelsen är att säkerställa en långsiktig hushållning med naturresurser (jämför prop. 1985/86:3 s. 53). Enligt miljöbalken gäller också stor försiktighet för ny bebyggelse i obebyggda skogsområden eller i områden där skogsbruk kan försvåras. Skogsmark som har betydelse för skogsnäringen ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra ett rationellt skogsbruk.

Regionala och kommunala kulturmiljöintressen

Med kulturmiljö avses hela den av människor påverkade miljön, det vill säga som i varierande grad präglats av olika mänskliga verksamheter och aktiviteter. Men en kulturmiljö kan också preciseras och avgränsas till att omfatta en enskild anläggning eller lämning, ett mindre eller större landskapsavsnitt, en bygd eller en region. Åmåls kommun har en rik flora av värdefulla kulturmiljöer där själva staden inrymmer en av de mest välbevarade och intressanta äldre stadsmiljöerna i länet. Staden grundades 1643 och där finns bland annat 10 av kommunens 12 byggnadsminnen. Åmål har med sitt strategiska läge, inte minst med närhet till Norge, varit en historiskt sett viktig handels- och sjöfartsstad. I kommunen finns även många spår och traditioner av bruks- och industrinäring där skogen och vattenkraften fick stor betydelse för etablering av järnbruk från 1600-talet och pappers- och trämassebruk under 1800-talet. Åmåls kommun har en rik förekomst av fornlämningar, både från sten-, brons- och järnåldern varav många av dessa är belägna i kommunens östra del, efter kuststräckan. där även flera av kommunens riksintressen för kulturmiljövård finns.

En genomgång och översyn av Åmåls kulturmiljöunderlag har tagits fram under 2022. Hela underlaget och status på de olika miljöerna går att läsa [här](#).

Bebyggelsemiljöer

I Åmåls kommun har ett antal olika inventeringar och

kunskapsunderlag tagits fram som pekar ut särskilt värdefulla kulturmiljöer. Att förhålla sig till miljöerna innebär att utpekade värden och värdefulla karaktärsdrag bör värnas om och tas tillvara. Det är viktigt att vara medveten om vilka värden som i en förändring kommer att påverka och i vilken utsträckning. I flera av kunskapsunderlaget pekas bebyggelsemiljöer ut, vissa är fortsatt aktuella medan andra behöver uppdateras utifrån hur ny bebyggelse har påverkat miljön. Mer om miljöerna och behov av revidering går att läsa om i översynen av Åmåls kulturmiljöunderlag.

Fornlämningar

Klicka här för att se det på kartan

Fornlämningar är skyddade enligt 2 kap. i kulturmiljölagen (KML). Fornlämningarna ger landskapet en historisk dimension där bevarade och tillgängliga fornlämningar ger en unik möjlighet för medborgarna att uppleva historien i sitt närområde. Fornlämningar utgör ofta en väsentlig del av kulturvärdena i ett landskap och det är viktigt att de beaktas i ett tidigt skede vid planeringen av olika typer av förändringar i den fysiska miljön.

Fornlämningssmiljöerna behöver analyseras på ett sådant sätt att fornlämningarna sätts i sitt sammanhang och värderas. Fornlämningar med en lokalisering som förstärker förståelsen eller upplevelsen av olika historiska strukturer eller tidsskeden har en särskild betydelse.

Åmåls kommun har många värdefulla fornlämningssmiljöer, exempelvis de speciella bronsåldersrösena utmed Vänerkusten men också stensättningar och gravfält från järnåldern kopplade till odlingsbygderna.

Värdefulla odlingslandskap

Klicka här för att se det på kartan

Odlingslandskapet har under tusentals år på olika sätt formats av människans påverkan genom jord- och skogsbruk.

Landskapet i norra Dalsland domineras av skog och sjöar med inslag av gårdar och byar som till viss del än idag bedrivs i traditionellt bruk. I inventeringen för värdefulla odlingslandskap i Älvsborgs län lyfts exempelvis Strand i Åmåls kommun som ett exempel på gårdar där det ålderdomliga odlingslandskapet bevarats. Ett fortsatt jordbruk är mantrat för att kulturmiljön fortsatt ska bevaras, användas och utvecklas. Annars riskerar landskapet att växa igen och därmed förutsättningarna för de bevarade kulturmiljövärdena att gå förlorat.

I Åmåls kommun pekas 16 områden ut med värdefulla odlingslandskap dessa är: Låbyn, Henebyn – Segersbyn – Lånsbol, Strand – Skackerud, Bergane, Killingen, Näs, Bräcke Ängar, Tollebol, Grimsheden, Fröskog, Tösse, Tydjesjön, Säbyn, Väster om Ånimmen, Henriksholm och Ånimskog. Flertalet av dessa sammanfaller med miljöer av riksintressena och värdefulla kulturmiljöer. Det saknas dock ett uppdaterat urval av miljöer som kopplar an till det mer moderna samhällets kulturarv, vilket är ett arbete som behöver göras framöver.

Byggnadsminnen och kyrkor

Klicka här för att se det på kartan

Byggnader, miljöer och anläggningar som anses vara kulturhistoriskt värdefulla kan skyddas som byggnadsminnen. Byggnadsminnen är skyddade enligt 3 kap. kulturmiljölagen (KML). Det finns två typer av byggnadsminnen – byggnadsminnen som skyddas enligt kulturmiljölagen (enskilda) och statliga byggnadsminnen.

I Åmåls kommun finns 12 byggnadsminnen som är skyddade enligt kulturminneslagen. Merparten av dessa ingår även i miljöer av riksintresse för kulturmiljövården. Thorstensions Mekaniska Verkstad, Ekmansgården-Söderbergsgården, Lilliestiernska gården, Dahlgrensgården, Brantenbergska

huset, F.d. flickseminariet, Stadshotellet, Hantverksföreningens hus, Waldenströmska gården och Vågmästaregården ligger alla i Åmåls stad. De övriga två är Edsleskogs prästgård och Forsbacka herrgårdsanläggning i Mo.

Svenska kyrkans kyrkobyggnader, kyrkotomter, kyrkliga inventarier och begravningsplatser (även gravkapell, kyrkogårdsmurar och andra fasta anordningar) är skyddade i kulturmiljölagens (KML) fjärde kapitel. Detta innebär att de ska vårdas och underhållas så att de kulturhistoriska värdena inte minskas och att utseende och karaktär inte får förvanskas. För Åmåls del finns 11 kyrkoanläggningar inlagda i bebyggelseregistret. Läs mer om dessa i översyn av kulturmiljöprogram.

Hembygdsmiljöer och Åmåls föreningsliv kopplat till kulturarv

Människor som bor och verkar på en plats är i allra högsta grad navet för platsens identitet. Det är viktigt att tillgängliggöra och värna om våra fantastiska natur- och kulturmiljöer i ett samspel mellan stad och land, bebyggelse och natur. Platsens identitet spelar en viktig roll för samhällsutvecklingen så som bidragande faktor för kulturliv, företagande och turism.

Hembygds- och föreningslivet är en viktig del i bevarandet och utvecklandet av vårt materiella och immateriella natur- och kulturarv. Det är viktigt med delaktighet i samhällets utveckling för att det skall vara långsiktigt hållbart, attraktivt och utvecklande för boende på orten. En hembygd kan definieras som en plats där man vuxit upp, en plats där man bor, har bott eller en plats som man fattat tycke för.

Hembygden kan ses som ett nav för tillhörighet, identitet och gemenskap i samhället – hembygden kan spela en viktig roll i en Orts utveckling och överlevnad. Hembygdsrörelsen skapar ett historiskt värde då, nu och i framtiden. Hembygdsrörelsen och föreningslivet är också viktiga resurser för bl a kulturturismen i kommunen.

Natur- och kulturturism är ett av de snabbt växande områdena inom besöksnäringen. Ett exempel är Pilgrimsleden Dalsland som sträcker sig från Vänersborg och norrut till Edsleskog i Åmåls kommun. Västkuststiftelsen arbetar aktivt i områdena kring pilgrimsleden. Stora delar av den kulturturistiska verksamheten drivs ideellt av föreningar- och hembygdsrörelsen vilka spelar en viktig roll för besöksnäringen. Besökaren vill ha en autentisk och genuin upplevelse – lokalt och närodlat, ta del av platsens historia och inte minst träffa lokalbefolkning.

Råvarutillgångar och tekniska anläggningar

Bergtäkter

Det finns ett flertal täkter i kommunen som är kvartsittäkter med täkttillstånd. Täckttillstånden talar om hur stort brytningsområdet är och hur verksamhetsområdet avgränsas.

Väster om Tösse pågår brytning av bergarten Ryolit som är en finkristallisk vulkanisk bergart med mycket goda hållfasthetsegenskaper och används bland annat som ballast i

asfalt. Stor del av leveranstransporterna till hamnar i Sverige och övriga norra Europa sker via Åmåls hamn.

Flera av täkterna är också riksintresse och är skyddade genom de bestämmelser som finns där, i övrigt gäller det som uttrycks i täktillståndet.

Avfall

2017 antogs en gemensam avfallsplan för Åmål och Säffle kommuner. Kommunerna har ett långt samarbete inom avfalls- och deponihantering och sedan 2011 har Åmål och Säffle en gemensam förvaltning vad det gäller teknisk service och fritidsfrågor.

I Åmåls kommun samlas hushållens avfall in i kommunal regi. Östby miljöstation är gemensam återvinningscentral och deponi. Deponin är i sluttäckningsfas. Östby kommer även fortsättningsvis att vara gemensam återvinningscentral och mellanlager. Vid Östby produceras biogas som leds till reningsverket där också biogas produceras som energikälla för el och värme.

Enligt avfallsstrategin har kommunen ett antal övergripande mål gällande avfallshantering. Dessa utgår ifrån EU:s avfallshierarki. Läs mer om detta i [avfallsplanen](#).

VA – Vattenverk och Reningsverk

Kommunen har ansvaret för vattenförsörjningen och avloppsförsörjningen i tätorterna. Det finns 5 kommunala vattenverk och 5 avloppsreningsverk. Skyddsområden och föreskrifter för kommunens vattentäkter är ett arbete som pågår. Kommunen tar hänsyn till vattentäkterna som om de vore skyddade.

Åmåls stad försörjs idag med vatten från Åmålsviken i Vänern via vattenverket vid Örnäs. Råvattenintaget ligger i Vänern ute vid Fogdens fyr. Det finns idag ingen reservvattentäkt för Åmåls stad. En sjöledning från Örnäsudden över Åmålsviken försörjer de nya bostadsgrupperna vid Kilsviken med vatten och avlopp.

Avloppsvatten leds via reningsverket på Räveln till ett utsläpp 500 meter ut i Åmålsviken.

Både vattenverket och reningsverket i Åmåls stad har mycket god reservkapacitet. Vattenverket levererar 120 m³/tim av möjliga 300 och belastningen på reningsverket uppgår till 6 000 personenheter av 11 600 möjliga.

I övriga mindre orter finns vattentäkter och reningsanläggningar av varierande slag. Mellan Tösse och Tössebäcken är vattentäkt och reningsverk belägna. Råvattnet kommer från två grundvattenbrunnar. I Fengersfors/Fröskog tas råvatten från Knarrbysjön och bereds i vattenverket. Reningsverket söder om bebyggelsen i form av två biodammar har relativt låg standard och bygg- och miljönämnden har ålagt kommunen att förbättra reningen. Aktuell avloppsanläggning planeras att helt ersättas med ett nytt reningsverk och medel finns avsatta för liggande investeringsplan för åtgärd år 2026. I Edsleskog finns kommunalt vatten och avlopp i form av borrarad brunn och vattenverk och samt ett reningsverk.

Elsystemets roll

I Åmåls kommun har Svenska kraftnät två 400 kV-ledningar tillhörande transmissionsnätet för el som passerar genom kommunen. Svenska kraftnät har nätkoncession och ledningsrätt för kraftledningarna som är av betydelse för rikets elförsörjning. Elförsörjningen är en grundförutsättning för att samhället ska fungera i fred, kris och krig.

Vindkraft

Det tematiska tillägget till Översiktsplanen *Vindbruk Dalsland* är en gemensam vindbruksplan för kommunerna Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda, Mellerud och Åmål. Planen antogs 2011. I Åmåls kommun anvisas inga områden för vindkraftsparker (7 verk eller fler). Däremot tillåts gårdsverk och grupper om upp till 6 verk där så bedöms lämpligt. I Åmåls kommun finns idag ett antal gårdsverk utplacerade i kommunen samt 6 nya vindkraftverk i Ånimskog.

Vattenkraft

Inom Åmåls kommun finns ett antal vattenkraftverk som tillsammans producerar 6750 MWh el. Inom Dalsland finns det ca 50 vattenkraftverk som tillsammans producerar dryga 103 000 MWh el. Dessa MWh produceras framförallt under höst, vinter och vår då behovet är som störst. Förnyelsebar energi är något som borde främjas.

Fjärrvärme

En stor del av centralorten (centrum, industrin, flertalet offentliga byggnader, ÅKAB:s hyresfastigheter mm) försörjs med fjärrvärme från en fliseldad central vid Nygård. Centralen drivs av norska Statkraft.

Nyttja biomassa från skogen

Användande av bioenergi istället för fossila bränslen (som exempelvis stenkol, olja och fossilgas) minskar utsläppen av växthusgaser eftersom utsläppen från fossila energikällor uteblir när de lämnas kvar i berggrunden. Biobränslen är inte helt klimatneutrala på grund av att produktion, transport och även metoderna och teknikerna som används i skogsbruket påverkar utsläppen av växthusgaser. När biobränslen ersätter fossila bränslen i allt större utsträckning släpper de ut koldioxid till atmosfären, men genom ett långsiktigt hållbart skogsbruk säkras ett kretslopp där denna koldioxid åter binds in i skogen när nya träd växer till.

Miljö kvalitetsnormer MKN

Miljö kvalitetsnormer (MKN) är ett juridiskt bindande styrmedel i miljölagstiftningen gällande kvaliteten på mark, vatten, luft eller miljön i övrigt. De används för att förebygga eller åtgärda miljöproblem. De beskrivs närmare i miljöbalkens femte kapitel. En miljö kvalitetsnorm kan till exempel gälla högsta tillåtna halt av ett ämne i luft, mark, eller vatten. Miljö kvalitetsnormer kan införas för hela landet eller för ett geografiskt område, till exempel ett län eller en kommun. Utgångspunkten för en norm är kunskaper om vad människan och naturen tål. Normerna kan även ses som styrmedel för att på sikt nå de nationella miljömålen. De flesta normerna är så kallade gränsvärdesnormer som ska följas, medan några är så kallade målsättningsnormer som ska eftersträvas. Normerna baseras huvudsakligen på krav i EU-direktiv.

Luftkvalitet

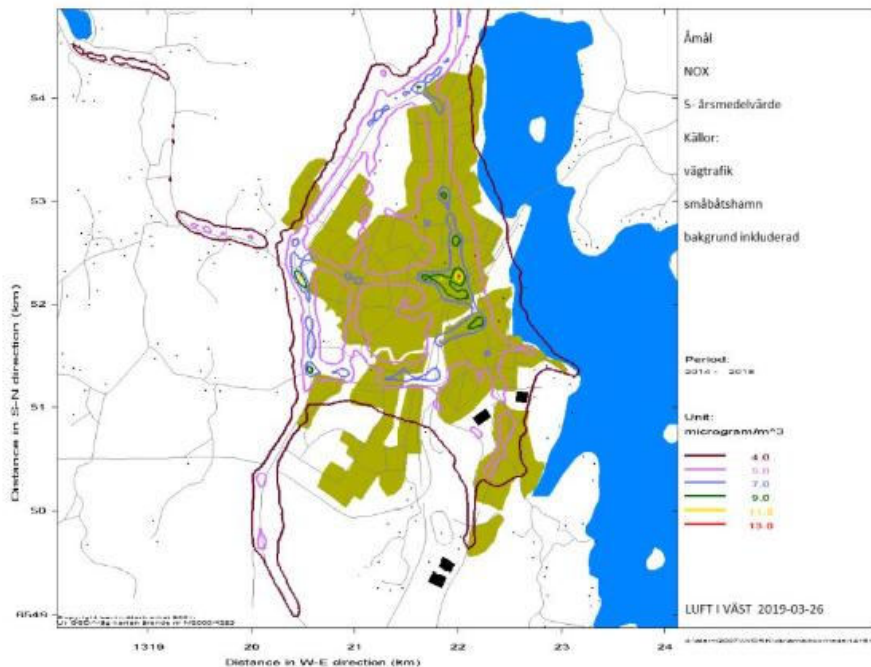
För utomhusluft finns miljö kvalitetsnormer för kvävedioxid/kväveoxider, partiklar (PM10/PM2,5), marknära

ozon, bensen, kolmonoxid, arsenik, kadmium, nickel och bens(a)pyren som medför risk för miljön och människors hälsa. Normerna regleras i luftkvalitetsförordning (SFS 2010:477), vilka enligt plan- och bygglagen ska följas vid planläggning.

Biltrafik är den största orsaken till höga halter av hälsofarliga ämnen i luften. Varje kommun är skyldig att kontrollera att miljökvalitetsnormerna för utomhusluft uppfylls enligt luftkvalitetsförordning samt att informera om luftkvalitet. Åmåls kommun ingår i luftvårdsförbundet Luft i Väst som regelbundet övervakar luftkvaliteten i kommunerna.

Åmåls centrum ligger i en sänka och därmed topografiskt sett dåligt till när det gäller luftföroreningars möjlighet att lämna tätorten. Vätern kan negativt påverka genom ökad ozonbildning som i sin tur ger en större andel NO₂ i luften. Någon exakt områdesgräns där föroreningsbelastningen är som högst går ej att dra. Inom övriga delar av kommunen ligger nivåerna under gränsvärdena. För att Åmål även fortsättningsvis ska ha en bra luftkvalitet måste frågan bevakas i samhällsplaneringen. På lång sikt är det markanvändningen samt infrastrukturens och transportsystemens utveckling som är avgörande för förekomsten av luftföroreningar och dess påverkan på hälsa, miljö och natur.

Modellberäkningar för kväveoxider från vägtrafiken i Åmål.

Vattenkvalitet

En miljökvalitetsnorm för vatten beskriver den kvalitet en så kallad vattenförekomst ska ha nått vid en viss tidpunkt och syftar till att skydda vatten eller vattenförekomster, vilket innebär att sjöar, vattendrag och liknande ska nå god ekologisk och kemisk ytvattenstatus och grundvatten ska ha

god kemisk grundvattenstatus samt god kvantitativ status. En god ekologisk status innebär en liten påverkan av människan vid jämförelse med en helt opåverkad miljö och den statusen får inte heller försämrats i något avseende. I

vattenförvaltningsförordningen (SFS 2004:660) berörs förvaltningen av kvaliteten på vattenmiljön och här regleras även statusklassningen och hur miljökvalitetsnormer ska fastställas. På [Svenskt Vattens webbsida](#) finns mer information kring tillämpningen av miljökvalitetsnormer i dessa sammanhang.

Åmåls kommun har ansvar för att normerna följs och ska iaktta dem vid planering. Inom kommunen finns 17 klassade sjöar, 19 vattendrag samt 3 grundvattenförekomster. I Åmåls kommun utgör övergödning, flödesregleringar och vandringshinder vanliga faktorer som påverkar vattenförekomsternas status.

Växla mellan Kemisk och Ekologisk status

Fisk- och musselvatten

Vänern berörs av miljökvalitetsnormer för olika kemiska föreningar fisk- och musselvatten (laxvatten).

Miljökvalitetsnormerna har fastställts enligt Fisk- och musselvattendirektivet och är implementerat i svensk lag genom förordningen om Fisk- och musselvatten (SFS 2001:554). Målet är att bevara eller förbättra kvaliteten på sötvatten där fisk lever eller skulle kunna leva. Vänern omfattas således av särskilda krav på vattenkvaliteten.

Omgivningsbuller

I förordningen om omgivningsbuller (SFS 2004:675) som grundas på beslut av EU ställs krav på att Trafikverket och kommuner med mer än 100 000 invånare ska kartlägga buller och upprätta åtgärdsprogram vart femte år. I förordningen avses omgivningsbuller vara buller från vägar, järnvägar, flygplatser och industriell verksamhet. Även i mindre och medelstora kommuner (under 100 000 invånare) ska strävan vara att begränsa buller. Detta styrs bland annat av de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken och reglerna om egenkontroll, tillsyn och prövning. Förordningen innehåller även en miljö kvalitetsnorm för buller, en slags målsättningsnorm: det ska eftersträvas att omgivningsbuller inte medför skadliga effekter på människors hälsa. Normen följs när strävan är att undvika skadliga effekter på människors hälsa av omgivningsbuller. Det är kommuner och myndigheter som ansvarar för att miljö kvalitetsnormer följs. I tillsynen av miljöfarliga verksamheter ingår till exempel kontroll av bullerriktvärden. Detta fråntar dock inte olika verksamhetsutövare att genom sin egenkontroll sträva efter att begränsa bullerstörningar.

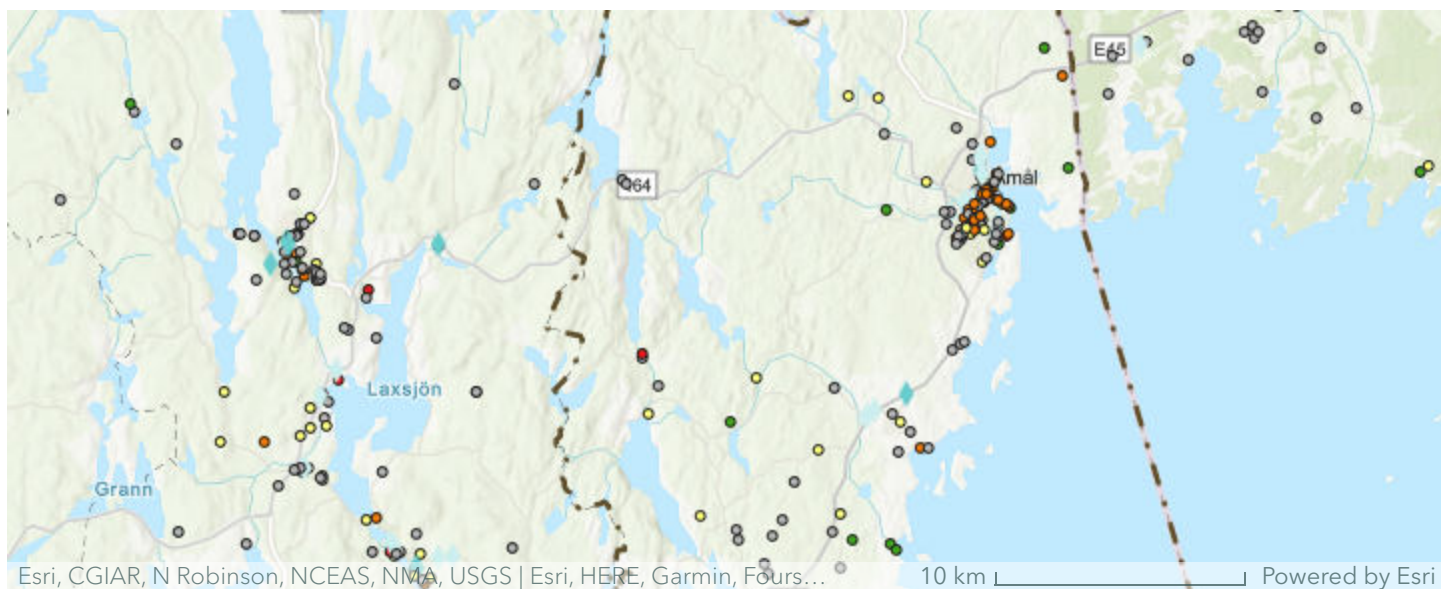
Åmåls kommunen har inte gjort någon kartläggning av buller. Bulleralstrande verksamheter i kommunen är framför allt vägtrafiken på E45 och väg 164, järnvägstrafiken på Bergslagsbanan och industriverksamheten vid Åmåls djuphamn.

Förutom förordningen om omgivningsbuller finns även riktvärden för olika kategorier av buller i samband med bostadsbyggnation.

Bestämmelser om bullerriktvärden vid bostadsfasader från spårtrafik, vägar och flygplatser regleras i förordningen till miljöbalken om trafikbuller vid bostadsbyggnader (2015:216) och ska tillämpas vid detaljplaneläggning, bygglov samt vid förhandsbesked.

Boverkets allmänna råd om industribuller (BFS 2020:2) ska tillämpas vid planläggning, förhandsbesked och bygglovsprövning i kommunen. Det allmänna rådet innehåller riktvärden för bostadsbebyggelse i områden som påverkas av omgivningsbuller utomhus från industriell verksamhet och annan verksamhet med likartad ljudkaraktär. Riktvärden avser utomhusnivåer och innehåller ekvivalentnivåer för dag, kväll och natt samt maxnivåer nattetid. Riktvärdena bör även användas för förskolor, skolor och vårdlokaler.

Naturvårdsverket har i samråd med Folkhälsomyndigheten tagit fram en vägledning för hantering av buller från väg- och spårtrafik vid skolgårdar; *Riktvärden för buller på skolgård från väg- och spårtrafik, 2017*. Vägledningen är framtagen med anledning av Naturvårdsverkets ansvar för tillsynsvägledning enligt miljötillsynsförordningen 3 kap. 2 § (2011:13) och bör vara vägledande vid tillsyn och planärenden i kommunen.

Hälsa och säkerhet

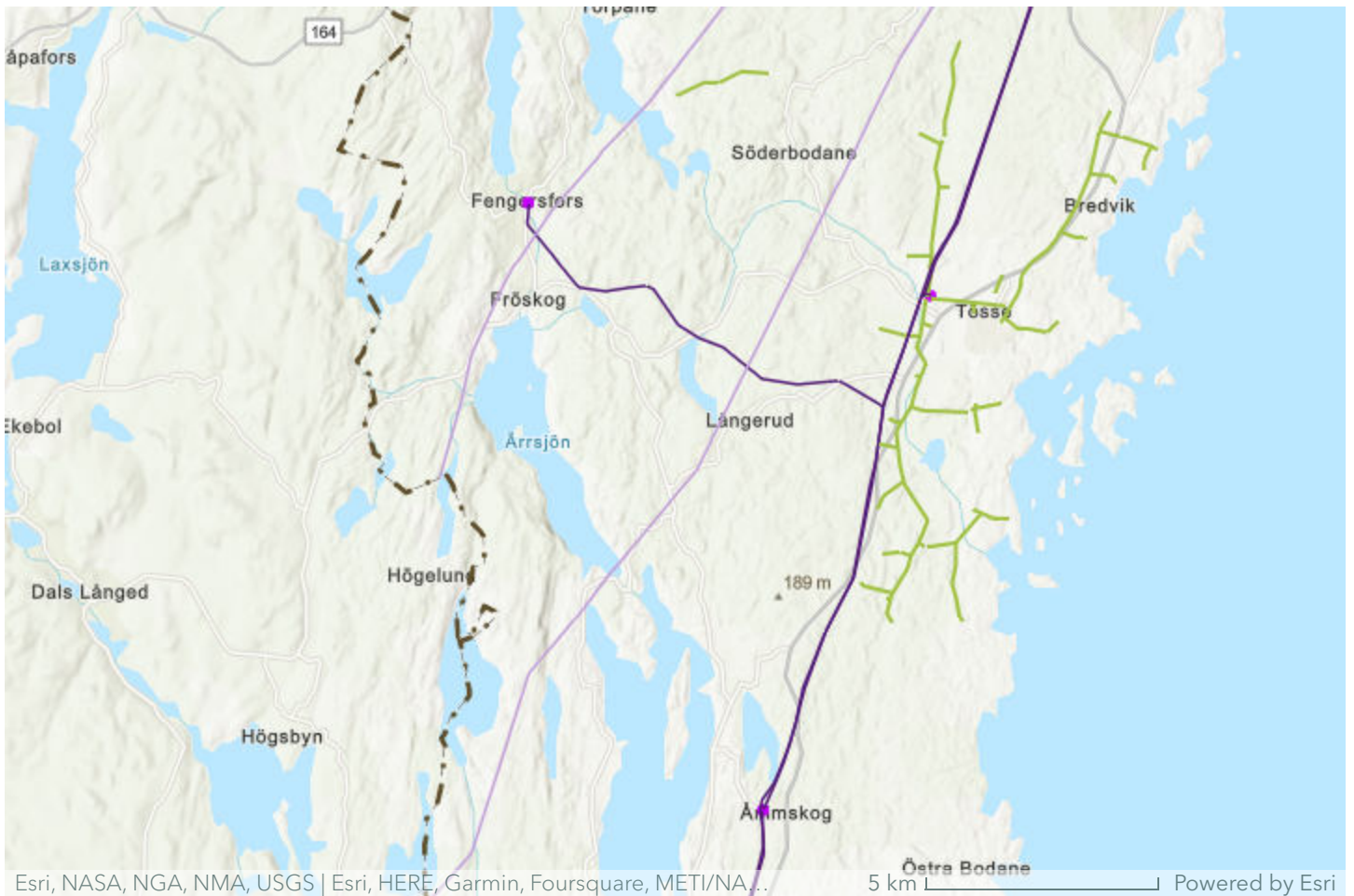
Förorenade områden

Ett förorenat område är mark, grundvatten, ytvatten, sediment eller byggnader där halten av något ämne är så hög att den kan utgöra risk för människors hälsa eller för miljön.

För Åmåls kommun finns 151 objekt inlagda i Länsstyrelsens databas för potentiellt förorenade områden. Två av dessa är klassade i den högsta riskklassen klass 1. Utredning pågår gällande föroreningsnivå och åtgärdsbehov för områden kring Fengersfors bruk. Utredning har påbörjats gällande föroreningsnivå och åtgärdsbehov för Näsвикens industriområde. 22 objekt är klassade i riskklass 2 vilket är den näst högsta riskklassen. I dessa ingår bland annat områden där det har funnits eller finns kemtvättar, småbåtshamnar och användare av lösningsmedel. De övriga objekten är klassade i lägre riskklasser. Framtida undersökningar och saneringar kan ändra riskklassningen. För att få mer information om objekten behöver kontakt tas med Länsstyrelsen i Västra Götaland eller kommunens tillsynsmyndighet.

Information om förorenade sediment i Vänern går att hitta i rapporten [Förorenade sediment i Vänern](#). Nära gamla industrier finns det i vissa områden föroreningar i de ytliga sedimenten.

Att sanera förorenad mark kan innebära väsentliga kostnader för en markexploatering och bör utredas i ett tidigt skede av planprocessen.

Elektromagnetiska fält

Elektromagnetiska fält från kraftledningar och transformatorstationer kan utgöra en hälsorisk för människor.

Boverket har tillsammans med Arbetsmiljöverket, Socialstyrelsen, Elsäkerhetsverket och Strålsäkerhetsmyndigheten givit ut skriften "Magnetfält och hälsorisker". I rapporten ger myndigheterna tillsammans övergripande rekommendationer för samhällsplanering och byggande. Rekommendationerna i skriften är att placering av nya bostäder, skolor och förskolor nära elanläggningar som ger förhöjda magnetfält ska undvikas. Man ska även sträva efter att utforma eller placera nya ledningar och andra elektriska anläggningar så att exponering för magnetfält begränsas, samt att sträva efter att begränsa fält som starkt

avviker från vad som kan anses normalt i hem, skolor, förskolor respektive aktuella arbetsmiljöer. Det finns inga fastlagda rekommendationer om minsta tillåtna avstånd till högspänningsledningar.

Utgångspunkten vid planering av ny bebyggelse invid befintliga stamnätsledningar i Åmåls kommun är att samma hänsyn tas som Svenska Kraftnät gör vid byggnation av nya ledningar. Svenska kraftnäts hänsynstagande i magnetfältsfrågor görs i enlighet med ansvariga myndigheters rekommendationer. För att säkerställa att myndigheternas rekommendationer avseende magnetfält uppfylls vid planering bör ny bostads-, skol- och förskolebebyggelse inte placeras närmare än 130 meter från en 400 kV-ledning. Schablonavståndet 130 meter gäller för de områden där det passerar endast en ledning. Detta avstånd är baserat på maximerat årsmedelströmvärde och är att anse som en rekommendation till beslutande myndighet. För avstånd utifrån en lednings faktiska årsmedelströmvärde krävs en magnetfältsberäkning.

I byggnader/lokaler där barn varaktigt exponeras för magnetfält, vilket i praktiken innebär bostäder, skol- och förskolebyggnader, ska det utredas vilka åtgärder som är möjliga för att reducera magnetfältet. I samband med ny- eller ombyggnation av ledningar utreds alltid vilket magnetfält ledningen ger upphov till vid bostäder, fritidshus, skolor och förskolor. Vid planering av nya ledningar där magnetfältets årsmedelvärde överskrider 0,4 mikrottesla utreder Svenska kraftnät vilka åtgärder som är möjliga och rimliga att genomföra. Magnetfältsvärden tas fram genom beräkningar utifrån framtida prognostiserade årsmedelströmmar och ibland används även historiska uppmätta årsmedelströmmar. Detta ska tillämpas vid lokalisering av ny bebyggelse och vid nya ledningsdragningar, i förekommande fall även vid förnyade koncessioner för ledningar. Bedömningen ska dock alltid utgå från aktuellt kunskapsunderlag.

Vid planläggning närmare än 250 meter från en stamnätsledning bör samråd hållas med Svenska Kraftnät.

Relaterad information går att hitta [här](#).

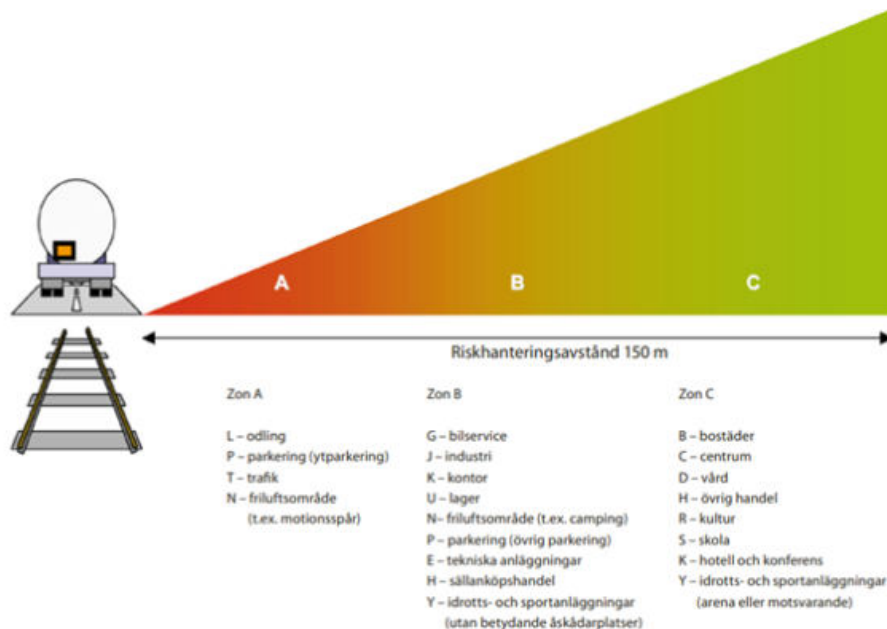

Farligt gods

Som farligt gods räknas transporter av sådana varor som vid olycka kan innebära fara eller skada på människor eller natur. Farligt gods på väg hänvisas i huvudsak till det primära vägnätet, med kompletterande transporter till och från målpunkt via det sekundära vägnätet. I Åmåls kommun är E45 samt väg 164, från cirkulationsplatsen vid E45 och till avfarten mot Bodane cirka 1,2 km västerut, primär transportled för farligt gods. På järnvägen transporteras också farligt gods genom och till kommunen. Farligt gods får fraktas på alla leder, även de som inte är rekommenderade transportleder för farligt gods, förutsatt att ett förbud inte finns.

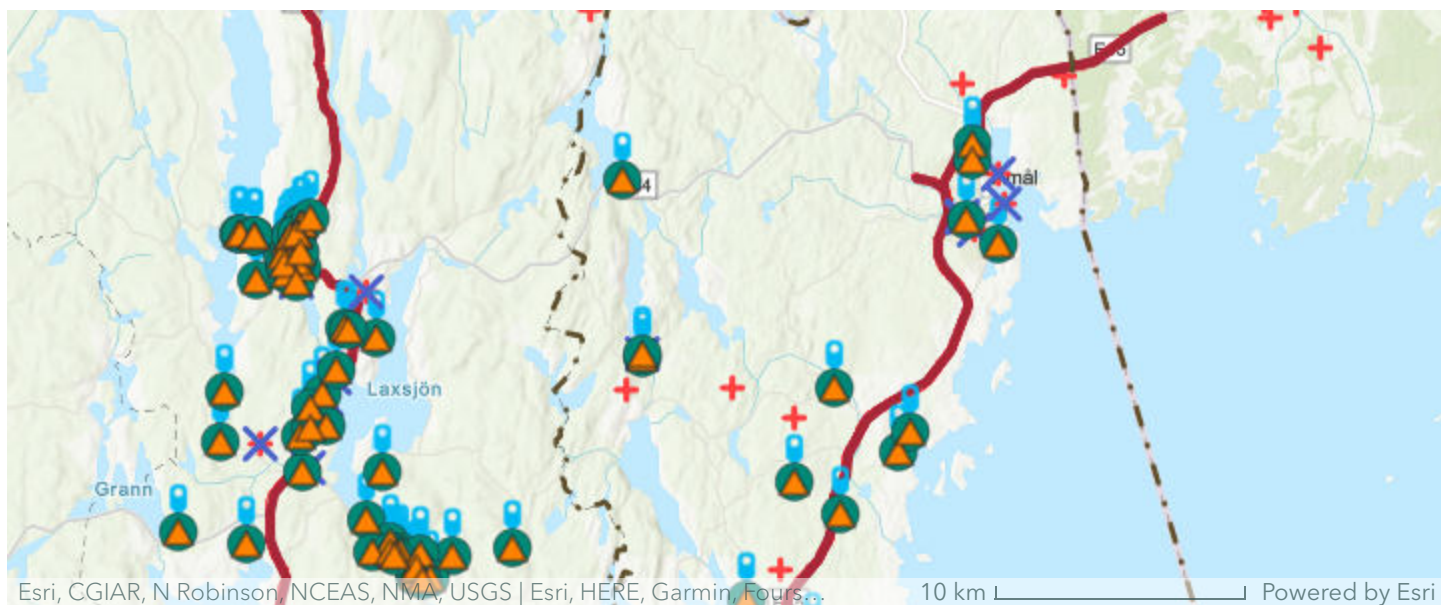
Länsstyrelsen i Västra Götaland har tillsammans med länsstyrelserna i Skåne och Stockholm utarbetat en handledning vid planering av markanvändningen intill transportleder för farligt gods "*Riskhantering i detaljplanprocessen*".

Länsstyrelsen rekommenderar att kommunerna tillämpar ett riskhanteringsavstånd på 150 meter från vägen eller järnvägens kant. Avgörande för vilken markanvändning som kan tillämpas inom riskhanteringsavståndet är vilken riskbild som råder i det aktuella området. Det innebär att planarbetet bör inledas med en riskbedömning så att de lokala förhållandena identifieras om området ligger inom 150 meter från riskkällan. Riskhanteringsavståndet delas upp i tre olika zoner med flytande gränser. I zon A, närmast transportleden, kan markanvändning som odling, parkering, trafik etcetera accepteras, i zon B kan t ex industri, kontor, parkering och sällanköpshandel accepteras och i zon C längst bort från leden men inom riskbedömningsavståndet kan bostäder, skolor, vårdbyggnader etcetera förläggas.

Zonindelning för riskpolicyns riskhanteringsavstånd. Zonerna representerar möjlig markanvändning i förhållande till transportled för farligt gods – väg och järnväg. Källa. Riskhantering i detaljplaneprocessen, Länsstyrelsen i Västra Götaland, Skåne och Stockholm.

Mer om riskhantering i detaljplaneprocessen går att hitta [här](#).

Industri, störande verksamhet och miljöfarlig verksamhet

Farliga verksamheter är anläggningar där det hanteras stora mängder kemikalier eller andra verksamheter som av andra skäl medför risker för allvarliga skador på människor eller miljön. Dessa verksamheter är reglerade enligt Lagen om skydd mot olyckor (2003:778), enligt Lag om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (1999:381) även kallad Sevesolagen samt enligt 9 kap. MB som handlar om miljöfarlig verksamhet. I kommunen finns idag ingen verksamhet som omfattas av Sevesolagstiftningen.

Inom kommunen finns ett antal miljöpåverkande industri- och andra verksamheter som kan påverka miljön i form av buller, vibrationer och utsläpp till luft och vatten. De största och mest betydelsefulla av dessa är klassade enligt miljöbalken som så kallade A- eller B-anläggningar. Dessa anläggningar är:

- Åmål: Åmåls avloppsreningsverk, Åmåls hamn, Östby miljöstation, Stena Recycling, Spicer Nordiska Kardan och SEM.
- Fengersfors/Fröskog: Fengersfors bruk, Flåtungebyn, planerad vindpark Fröskog.
- Tösse: Euro Sand Ryolit AB i Hässelbacka
- Ånimskog: Vindpark Kingebol, Moelven wood interiör AB.
- Övrigt: 4 kvartsittakter i kommunens sydvästra del.

Utöver dessa verksamheter är även drivmedelsstationer en riskkälla som behöver beaktas i den fysiska planeringen.

För att verksamheter som är störande eller miljöfarliga eller kan ha en risk för explosion eller brand behöver lämpliga skyddsavstånd tas till dessa när planläggning görs. Det är också av vikt att ny bebyggelse inte placeras för nära verksamheter så att givet tillstånd för verksamheten inte kan utnyttjas. Det kan handla om bullernivåer, lukt eller risk för explosion eller brand.

Radon

Radon är en osynlig och luktfri gas som bildas när det radioaktiva grundämnet radium sönderfaller. Högsta tillåtna radonhalt i befintliga bostäder och lokaler som används för allmänna ändamål samt i nya byggnader är 200 Bq/m³.

Riksdagen har fastställt ett mål för radon som innebär att radonhalten i alla bostäder ska vara lägre än 200 Bq/m³ år 2020.

En kommunomfattande radonkartering utfördes 1987 av Västsvenska Berg. Områden med hög radonhalt eller risk för hög radonhalt, så kallade "högriskområden", redovisas översiktligt på kartan. Tolkningen är mycket grov, och som underlag för eventuella beslut hänvisas till detaljerad karta som finns på kommunens miljöenhet. Beteckningen "eventuella högriskområden" används för att markera områden där berggrunden utgörs av lerskiffer tillhörande Dalslandsgruppen, dels områden där flera högre radioaktiva anomalier ligger tätt enligt en flygmätning 1969. Dessutom har beteckningen använts för att markera jordarter med hög genomtränglighet. Redovisning av områden med normalrisk saknas. En bedömning av om ett område utgörs av låg-, normal- eller högriskområde måste därför göras i samband med planläggning eller exploatering.

Radonkarteringen i form av rapport och karta finns att tillgå hos kommunen.

För närvarande gäller nedanstående gränsvärden och rekommendationer för markradon:

- Högriskområden; $>50 \text{ KBq/m}^3$ radonhalt i jordluften. Byggnader inom högriskområde ska normalt utföras med radonsäker konstruktion eller motsvarande åtgärder vidtas så att högsta tillåtna radonhalt inte kommer att överskridas i byggnaden.
- Normalriskområden; $10\text{--}50 \text{ kBq/m}^3$ radonhalt. Byggnader inom normalriskområde ska normalt utföras med radonskyddande konstruktion eller att motsvarande åtgärder vidtas så att högsta tillåtna radonhalt inte kommer att överskridas i byggnaden.
- Lågriskområden; $<10 \text{ kBq/m}^3$ radonhalt. Byggnader inom lågriskområde kan normalt utföras utan särskilda skyddsåtgärder utan att högsta tillåtna radonhalt kommer att överskridas i byggnaden.

Ansvaret för att bedöma den faktiska radonrisken på varje byggplats och vidta tillräckliga skyddsåtgärder åligger den som ska bygga.

Trygghet och brottsförebyggande

2021 gjorde Åmåls kommun en trygghetsenkät som riktade sig till kommunens invånare. Enkäten fick 266 svar där

majoriteten var kvinnor, de flesta svaranden bodde i Åmål och var mellan 26–65 år. Överlag upplevs kommunen som trygg med fördelar som närhet till naturen, bra skolor, god grannkultur och prisvärt boende. Många lyfter fram närheten och enkelheten som stora fördelar. Det finns dock skillnader för olika delar av kommunen vad gäller den upplevda tryggheten. 60 % svarar att de känner sig trygga i sitt närområde och 40 % svarar att de inte gör det. Det som lyfts fram som trygghetsskapande är ofta: god belysning, grannsamverkan, lugnt områden generellt. De som svarar nej på frågan om upplevd trygghet lyfter fram att det finns oro för: inbrott, ungdomsgång, narkotikahandling, buskörning och att dåligt upplysta gator är en faktor för oro.

De delar av kommunen som upplevs som mest otrygga är Åmåls centrum under kvällstid.

Åmåls kommun jobbar tillsammans med samhällets aktörer för att öka tryggheten genom ett kris- och säkerhetsråd som träffas kontinuerligt och försöker gemensamt rikta samhällets resurser i tid och rum.

Räddningstjänst och beredskap

Alla kommuner är skyldiga att ha en räddningstjänst.

Räddningstjänsten ansvarar för att hantera olyckor och kriser som kräver snabba beslut och effektiva insatser.

Verksamhetsmålen för räddningstjänsten i Åmåls kommun lyder:

- Räddningstjänsten ska verka för skydd mot olyckor – att förebygga och minska sannolikheten för olyckor samt, i händelse av olyckor, minska konsekvenserna av dessa.
- Kommunen ska upprätthålla en effektiv utryckningsorganisation med hög teknisk standard och därtill lämplig kompetens.
- Räddningstjänsten ska ta miljöhänsyn i verksamheten så att miljöbelastningen blir så liten som möjligt.

Räddningstjänsten i Åmåls kommun består av fyra beredskapsgrupper med deltidsbrandmän och sex heltidspersonal. Räddningstjänsten i Åmål har samarbetsavtal med grannkommunerna Mellerud (NÄRF) och Säffle. Detta innebär att respektive avtalspart vid behov får tillgång till varandras resurser. Åmåls räddningstjänst ingår också i Västra Götalands avtal gällande tillgång till varandras resurser i händelse av större räddningsinsatser.

Räddningstjänstens insatstider vid brand och olyckor i Åmål uppnår god status till de flesta delarna av kommunen. För alla olika typer av larm så är första enhet på plats inom 10 minuter i 49 % av fallen och 27 % mellan 11–15 minuter, resterande över 15 minuter.

Räddningstjänsten har även uppgifter inom samverkan, tillsyn och utbildning inom olycksförebyggande arbete.

Vid övriga kriser och extraordinära händelser är det kommunens uppgift att samordna inom kommunens geografiska område, så kallat geografiskt områdesansvar. Detta samordningsansvar omfattar också de som tillfälligt vistas i kommunen. Kommunen har dessutom ett ansvar att samverka med andra kommuner, länsstyrelser, myndigheter

och företag som berörs av krisens händelseförlopp. Kommunen behöver beakta en eventuell utbyggnad av utomhusvarningssystemet (HESA FREDRIK) vid etablering av ny samhällsbyggnation, kopplat till att snabbt kunna varna allmänheten vid olyckor med farligt gods längs E45 och järnvägen.

Powered by Esri

Klimatrelaterade risker

Klimatförändringar är något som märks av redan idag men som kommer att påverka samhället än mer framöver. Klimatet förväntas inom ett sekel bli både varmare och blötare. Till slutet av seklet bedöms medeltemperaturen i Västra Götalands län ha ökat med mellan 3–5 grader, vegetationsperioden med 40–90 dagar och antalet dagar med dygnsmedeltemperaturer över 20 grader ha ett årsmedelvärde på 18 dagar i följd. Årsmedelnederbörden bedöms öka med mellan 10–25 % och då mestadels vintertid där en ökning på uppemot 40 % kan ske. Detta innebär också att den kraftiga nederbörden, skyfall, kommer att öka då dygnsnederbörden blir 10–20 % högre. Sommartid kommer

troligtvis torka blir mer vanligt förekommande då antalet dagar med låg markfuktighet förväntas fyrdubblas.

Detta kommer att påverka Åmåls kommun på olika sätt, både med effekter som kan ses som möjligheter, som till exempel en längre växtsäsong, men framförallt effekter som är negativa eftersom fler klimatrelaterade risker i den byggda miljön kommer att uppstå.

I plan- och bygglagen och miljöbalken finns sedan tidigare bestämmelser om att kommunen behöver ta hänsyn till och planera för klimatrelaterade risker, som exempelvis översvämning och ras, skred och erosion, för ny planerad markanvändning. Den 1 augusti 2018 infördes en ny bestämmelse i plan- och bygglagen, genom ett tillägg i 3 kap. 5 §. Det innebär att kommuner i översiktsplanen ska ge sin syn på risken för skador på den redan byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion, som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra. I detta kapitel redogörs både för hur kommunen hanterar ny bebyggelse samt den byggda miljön med hänseende av klimatrelaterade risker.

För att göra en analys har följande underlag använts:

- Kartunderlag om förutsättningar för skred i finkornig jordart, Statens geotekniska institut.
- Skyfallsplan med tillhörande skyfallskartering för Åmål tätort med ett beräknat 100-års och 200-års regn och ett så kallat Köpenhamnsregn. Samtliga med klimatfaktor.
- Översvämningskartering av Vänern och Åmålsån, Karlstads universitet 2013.
- Uppdatering av översvämningsnivåer för Vänern i form av nivåer hämtade från SMHI:s Klimatologi nr 44.

Översvämning från sjöar och vattendrag

Åmåls kommun har en lång strandlinje mot Vänern med varierande terräng av på vissa håll brant topografi mot sjön och på andra håll flack topografi mot sjön. I inlandet finns flertalet sjöar och andra vattendrag och åar. De största sjöarna

är Ånimmen, Ärr, Knarrbysjön, Käppesjön och Edslan. Åmålsån, Forsnäsån söder om Tösse och Kasenbergsån mynnar i Vänern och löper genom byggd miljö. Risker för översvämning finns utredd för Vänern och Åmålsån då det är vid dessa vattendrag som byggd och även ny bebyggelse bedöms påverkas mest, både idag men också i ett förändrat klimat. Tidigare översvämningar längs övriga sjöar och vattendrag har inte i kommunen upplevts som ett problem och det finns i dagsläget inga karteringar gjorda för dessa sjöar.

Vänern är till ytan Sveriges största sjö och en översvämningssituation i sjön har ofta en lång varaktighet som har ett beroende med möjligheten och kapaciteten för sjöns utflöde till Göta älv. Även om tappningskapaciteten ökas kan det ta månader för en hög nivå i sjön att sjunka till dämningsskänslan. Det som är fördelaktigt med en stor vattenyta är att stigningshastigheten för en översvämning i Vänern är förhållandevis låg vilket innebär att det är lättare att skapa tillfälliga skydd mot skador i byggd miljö. Om en översvämningssituation uppstår i Vänern är det troligt att det strax innan eller samtidigt även är översvämmat i de åar som har tillflöden till sjön. För Åmåls del kan detta främst innebära problem i Åmålsån, Kasenbergån samt Forsnäsån där en översvämning i Åmålsån har hög risk att skapa skador på byggd miljö.

Karteringen för Vänern visar sjöns dimensionerade nivå samt 100-års nivån. Båda nivåerna har en pålagd siffra för vind och för klimatförändringens effekter och togs fram 2013. Under 2017 uppdaterades översvämningssnivåerna med nya beräkningar vilket redovisas i Klimatologi nr 44 och i Länsstyrelsens faktablad om stigande vatten. I tabellen nedan ses skillnaden i nivåer för dessa. Observera att den kartering för Vänern som översiktsplanen visar är det äldre nivåerna. Alla siffror hänvisar till höjdsystemet RH2000. Eftersom det finns osäkerheter i beräkningsnivåerna och att de nya beräkningarna ligger så pass nära de äldre har karteringarna inte uppdaterats efter förändrade siffror.

Pålagda effekter	100-års nivån 2013	Dim. Nivå 2013	100-års nivån 2017	200-års nivån 2017	Högsta beräknade nivån 2017
Utan	45,84 m	46,69 m	46,34	46,54	47,13
Klimat effekt	inräknad	inräknad	Inräknad	Inräknad	Inräknad
Vind (uppstuvning och skvalpning)	+ 0,49 m	+ 0,49 m	Inräknad	Inräknad	Inräknad
Totalt	46,33	47,18	46,34	46,54	47,13

Översvämningsnivåer för Väneren beräknade för Åmål 2013 och 2017.

Konsekvenser av översvämning från Väneren

I rapporten kartering av översvämningsrisker från Väneren har en GIS-analys tagits fram som har tittat på hur stor andel av den byggda miljön i Åmåls kommun som påverkas av en 100-års nivå och en dimensionerad nivå i Väneren. Tabellen nedan visar sammanfattningsvis hur stor andel av de olika bebyggelsekategorierna som påverkas. Se rapporten för en mer specifik kategorisering.

Kategori	100-års nivån 46,33	Dim. Nivå 47,18
Väg	6,5 km	15,8 km
Järnväg	0	0
Bebyggda områden	6,8 ha	18,2 ha
Byggnader	164 st.	419 st.

Konsekvenser av översvämning från Väneren.

Gällande samhällsviktiga funktioner har rapporten tittat på ett antal kommunala funktioner och ett antal näringslivsverksamheter som ligger längs med Åmålsån och Väneren. Detta är t.ex. reningsverket, hamnar, camping, tillfartsväg Nötön, kyrkan och hembygdsmuseum. Av dessa påverkas samtliga vid en dimensionerad översvämningsnivå. I vilken grad dessa påverkas konstaterar inte rapporten.

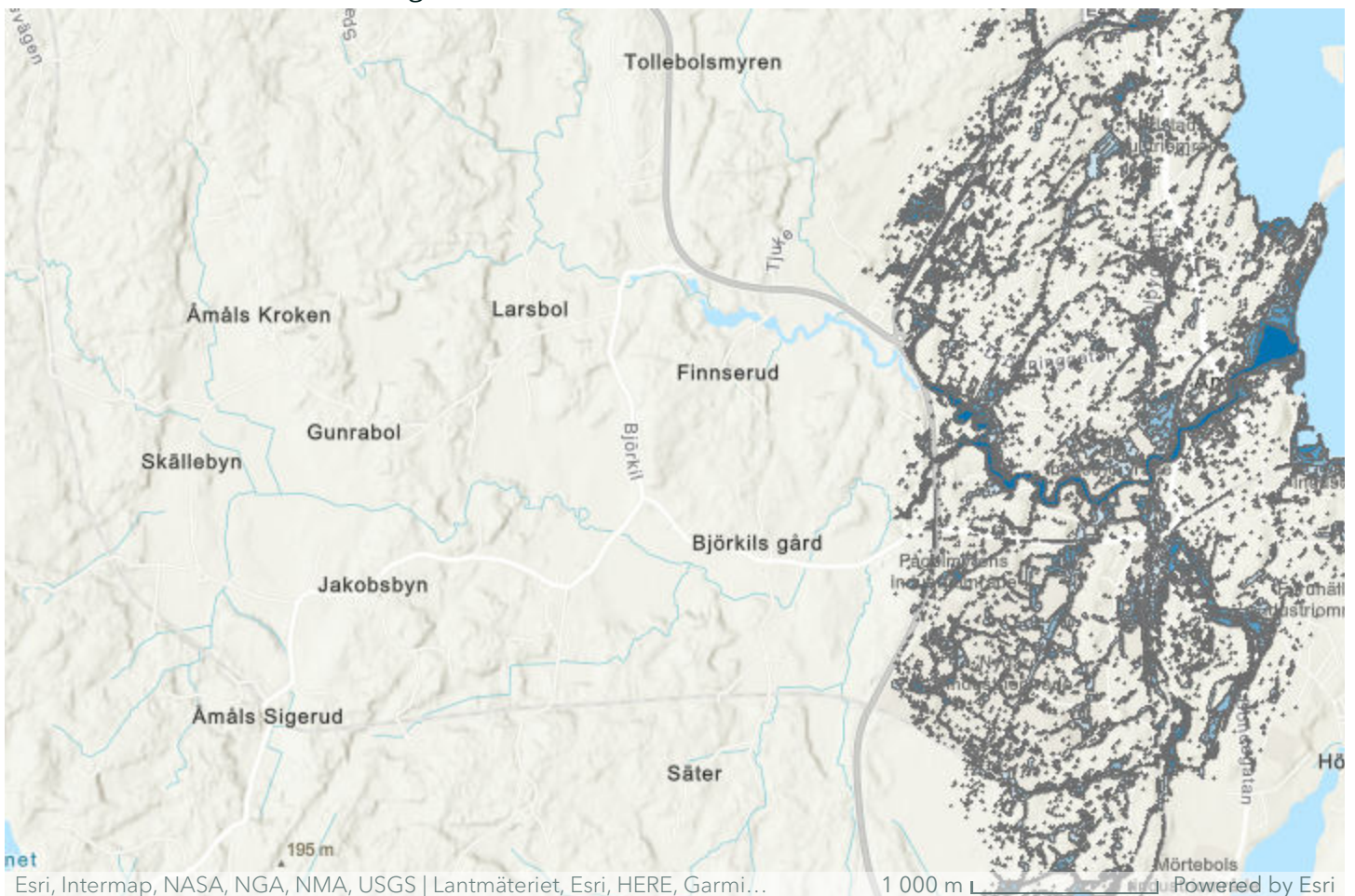
Analysen har inte tittat på påverkan på skolor, vårdboenden och andra kommunala välfärdsfunktioner men dessa bedöms utifrån karteringen inte påverkas vid en översvämning från Väneren.

Eventuella åtgärder för att minska risken för översvämning från Väneren

Då översvämningsnivåerna är så beroende av både tappningskapacitet samt tillrinnande vattendrag är det svårt att enskilt från kommunen minska risken för själva

översvämningen som kan uppstå i Vänern. De åtgärder som är möjliga att göra är bland annat:

- Informera de fastighetsägare som kan beröras av en översvämningssituation från Vänern.
- Ha en god beredskap i kommunen för att bygga tillfälliga skydd för bebyggelse som kan skadas vid en översvämning och eventuellt en plan för evakuering av de boende som kan påverkas.
- Inte tillåta utbyggnad eller komplementbyggnader i områden som är utsatta för översvämning från Vänern redan idag.

Översvämning från skyfall

2018 togs en skyfallsplan med tillhörande kartering för Åmåls stad fram. Förutom karteringar av skyfall har även riskutsatta områden identifierats och eventuella åtgärder för dessa föreslagits. Ett skyfall definieras i rapporten brett och räknas där innebära regn som överstiger ledningsnätets kapacitet och som således orsakar betydande avrinning på markytan. Stora vattenmassorna som inte kan tas om hand i dagvattensystemet kan laka ur både föroreningar och

näringsämnen ur marken och föra dessa vidare till andra områden. Det kan också skapa problem för räddningstjänstens framkomlighet på vägar eller orsaka skador på bebyggelse. Stillastående vatten med högt vattendjup samt snabbt rinnande vatten skapar, förutom en skaderisk på byggd miljö, även en risk för människors hälsa och säkerhet.

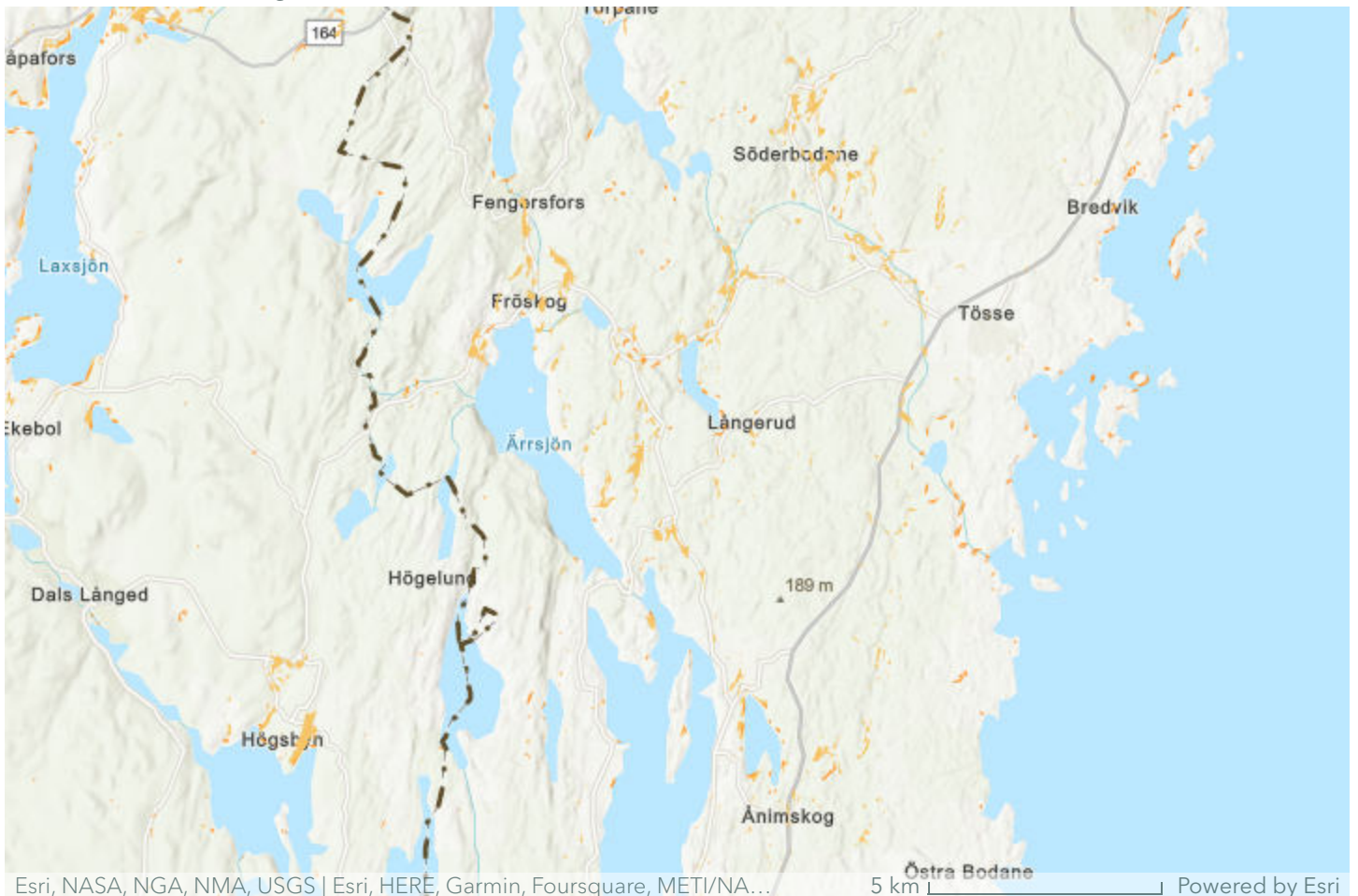
Skyfallskartering för övriga tätorter finns inte framtaget i nuläget, men kommunen bedömer baserat på historik, att skyfallsöversvämning inte är ett stort problem på andra ställen än Åmåls stad.

Risker för byggd miljö och eventuella åtgärder för att minska dessa

Samtliga byggnader i Åmåls stad har tagits med i analysen och en bedömning har gjorts för vilka områden som har en hög monetär skadekostnad (kombinationen skadekostnad för typ av byggnad + stort vattendjup i samband med skyfall). I skyfallsplanen går att läsa om problembilden för de olika områdena och förslag till hur riskerna kan minska eller upphöra. En kortare analys har gjorts för samhällsviktiga objekt där det kan konstateras att det finns ett antal i Åmåls stad som kan komma att påverkas vid en översvämning. I vilken omfattning är i vissa hänseenden sekretessbelagt och redovisas inte här. Några exempel på åtgärder för att minska risken i den byggda miljön är bland annat:

- Information till fastighetsägare att det finns en risk för källaröversvämning och att de därför inte bör förvara föremål som kan få vattenskadorna i källaren. Installation av pump och backventil är också lämpligt i en del av områdena.
- Information till miljöfarliga verksamheter och vad deras ansvar är om risk för spridning av föroreningar vid eventuell översvämning.
- Identifiera områden uppströms som kan ansamlas större vattenmängder så tillrinningen till bostadsområdena blir mindre.

- Bredda och sänka vissa gator i Åmåls centrum för att de ska få en funktion av skyfallsgator så vattenmassor snabbt kan ledas till Åmålsån.
- Avsätt vissa grönytor i staden som översvämningssytor och se till att marknivån är lägre än omkringliggande bebyggelse.
- Öppna upp instängda bostadskvarter genom sänkning av gaturum.

Ras, skred och erosion

Ras innebär att sten- och jordmassor faller fritt, medan skred innebär att en sammanhängande jordmassa, åtminstone i initialt, glider iväg. Förutsättningarna för ras och skred är platsberoende och vissa delar av Sverige har en högre risk för framförallt skred. Åmåls kommun har en påtaglig benägenhet för jordskred, men har historiskt inte varit så drabbade av ras- eller skred. Klimatförändringar kan skapa en högre risk för jordskred då både temperatur och nederbörd är faktorer som påverkar markens hållfasthet. Andra faktorer som har en påverkan är lokala jordarter, terrängförutsättningar (lutning m.m.) och exploateringsgrad. Eftersom nederbörden och även

temperaturen väntas öka på grund av klimatförändringar så är det troligt att även risken för ras och skred kommer att öka.

Statens geotekniska institut har tagit fram en aktsamhetskartering för skred i finkorniga jordarter som baserat på jordart och lutning identifierats ha en potentiell risk för skred redan idag och som behöver studeras vidare i samband med fortsatt planläggning. Kartan för klimatrelaterade risker visar områden där det finns förutsättningar för skred i finkorniga jordar (orange) och motsvarande i strandnära områden (orange skraffering).

Kvicklera

Kvickleror är högsensitiva leror som kan förlora sin stabilitet och vattenhållande förmåga och hamna i flytande tillstånd där de sammanhållande krafterna mellan lerpartiklarna gått förlorade. Detta kan leda till skred med stor areell utbredning.

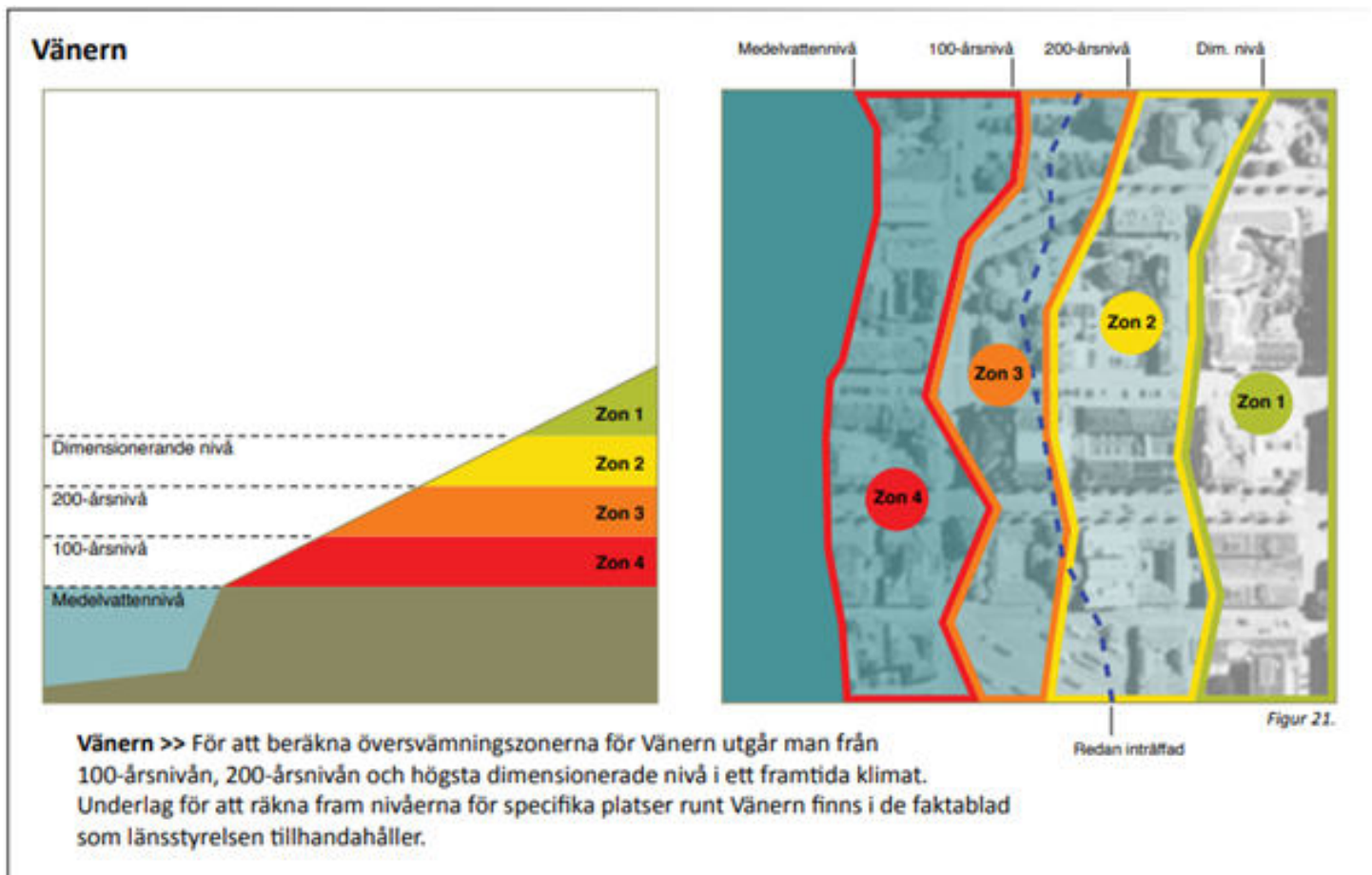
Leror som är avsatta under marina förhållanden finns bland annat i de lägre liggande områdena runt Väneren och i stora delar av Dalsland. Det är främst i Västsverige som det i Sverige finns potential för bildning av kvickleror.

SGI, SGU och Trafikverket (2018) har tagit fram en metodik för kartläggning av kvicklera. Vägledningen består av en rapport och en kartvisningstjänst. Kvicklera kan innebära att ett planområde kan påverkas av låg stabilitet utanför plangränsen, vilket kan innebära att stora områden behöver undersökas i samband med detaljplanering. En sakkunnig bör utföra bedömningen avseende förekomst och eventuella konsekvenser av kvicklera.

Översvämning i kombination med ras och skred

Det är viktigt att analysera risker som uppstår på de områden som både riskerar att översvämmas vid skyfall eller översvämning från sjö och samtidigt har förutsättningar för ras, skred och erosion. Detta gäller såväl för den befintliga byggnationen som för översiktsplanens utpekade områden för ny bebyggelse. En översvämning kan utlösa en skredrörelse och skador kan uppstå på infrastruktur som både ligger över

mark men även infrastruktur som är nedgrävt. En åtgärd i första skedet är att identifiera de områdena som ligger både inom riskområde för översvämning samt har förutsättningar för skred och titta på vilken bebyggelse eller infrastruktur som finns inom området.

Åtgärder för att minska de klimatrelaterade riskerna för ny bebyggelse

För ny bebyggelse har kommunen ett ansvar att, utan åtgärder, undvika att placera dessa i områden där risk för översvämning eller ras, skred och erosion kan förekomma. Kommunen följer här Länsstyrelsens rekommendationer om skyfall samt tillämpar den metod som handbok för stigande vatten anger för Vänern.

I samband med planering för bebyggelse och ny infrastruktur ska potentiella riskområden samt geotekniska förutsättningar utredas och hanteras. En vägledning med exempel på hur aktsamhetskartan för skred kan användas i efterföljande planering finns att hitta på Statens geotekniska institut.

Bilden till höger visar översvämningsnivåer för Vänern enligt stigande vatten.

Genomförande och konsekvenser

Planens genomförande

För att genomföra de åtgärder som föreslås i denna översiktsplan krävs i allmänhet följdåtgärder i form av efterföljande planer och beslut av olika slag. Möjligheten att genomföra översiktsplanens intentioner är också att det finns en tydlig koppling till kommunens budget och verksamhetsplanering. Kommunens huvudsakliga verktyg för att översiktsplanens mål och markanvändning ska gå att genomföra är detaljplaner, bygglov, förvaltning och tillsyn.

I översiktsplanen föreslås mål, utvecklingsinriktning samt utvecklingsområden för bebyggelse, infrastruktur och natur- och friluftsliv. Utvecklingsinriktningen ska likställas med scenarier för framtiden som påverkan hur kommunen agerar i de olika föreslagna bebyggelseområdena men också i kommunen i övrigt. Översiktsplanens mål och utvecklingsinriktning är också beroende av andra aktörer än kommunen själv, såsom statliga myndigheter och deras inflytande över riksintressen, infrastruktur med mera, av privata aktörer och viljan att etablera sig samt av privatpersoners intresse att bo kvar eller flytta till kommunen. Vidare utgör också markägoförhållandet i kommunen en förutsättning för genomförandet. Kommunen har planmonopol men på privatägd mark är det markägaren tillsammans med kommunen som avgör när ett genomförande kan ske.

För att hålla översiktsplanen aktuell ska kontinuerlig översiktsplanering ske genom att varje mandatperiod använda planeringsstrategin som ett framåtsyftande dokument.

Konsekvenser

Nedan följer en icke-teknisk sammanfattning av miljökonsekvensbeskrivningen som tillhör översiktsplanen.

Icke-teknisk sammanfattning av översiktsplanens miljökonsekvenser

I samband med utfört avgränsningssamråd beslutades att följande miljöaspekter kan antas medföra betydande miljöpåverkan:

- Naturmiljö och landskap
- Skyddade områden
- Riksintressen
- Vattenmiljö
- Kulturmiljö och kulturlandskap
- Klimat
- Hushållning med naturresurser
- Hälsa och säkerhet

Miljökonsekvensbedömningen har därför avgränsats till ovanstående miljöaspekter. Efter samrådet lades även *Utredningsområden för strandnära utvecklingsområden* till som en aspekt att behandla på en övergripande nivå i miljökonsekvensbeskrivningen. Det sistnämnda har dock inför granskningen lyfts ur miljökonsekvensbeskrivningen, då kommunen har valt att enbart införliva de redan beslutade LIS-områdena från 2014 i denna översiktsplan.

Miljökonsekvenserna har även bedömts för nollalternativet som innebär att översiktsplanen från 2014 fortsätter att gälla. Någon alternativ utformning av planförslaget har inte varit aktuell att bedöma då det inte finns några rimliga alternativ till planförslaget. Dock har justeringar av planerad markanvändning gjorts kontinuerligt utifrån de diskussioner som förts och överväganden som gjorts inom planarbetet. Bland annat har ett förslag på bebyggelseutveckling längs den norra delen av Åmålsviken avfärdats med hänsyn till naturmiljön. Anpassningar av planförslaget har också gjorts så att jordbruksmark så långt möjligt undantas från exploatering.

Planförslaget har överlag bedömts medföra små negativa konsekvenser för de miljöaspekter som behandlats. De bedömda miljökonsekvenserna skiljer sig inte särskilt mycket mellan planförslaget och nollalternativet. I planförslaget är föreslagen ny bostadsbebyggelse anpassad utifrån efterfrågan. Möjligheten att bo på landsbygden och bevara en levande landsbygd främjas i högre grad än i nollalternativet.

Naturmiljöer och jordbruksmark kommer att tas i anspråk vid genomförandet av planförslaget. Förslaget har dock anpassats så att särskilt värdefulla miljöer och jordbruksmark i hög grad undviks. Förslaget bedöms inte medföra några negativa konsekvenser för naturreservat och Natura 2000-områden. Riksintressen för friluftsliv och naturvård berörs till viss del av planförslaget. Friluftslivet bedöms kunna få både positiva och negativa konsekvenser. Utbyggnad av gång- och cykelvägar bedöms medföra förbättrad tillgänglighet till de värden som riksintressena för friluftsliv avser. Samtidigt kan

utbyggnad av bostäder inom riksintresseområdena medföra försämrade möjligheter att utöva friluftsliv. Föreslagen planläggning för natur och rekreation, däribland införandet av naturreservat, bedöms medföra förbättrade förutsättningar för att naturmiljöerna inom dessa områden bevaras.

Planförslaget kan medföra försämrade förutsättningar att uppnå miljö kvalitetsnormerna i berörda vattenförekomster till följd av en ökad hårdgörandegrad och föroreningsbelastning. Genom dagvattenhanteringsåtgärder bedöms dessa konsekvenser kunna undvikas. En utbyggnad av det kommunala VA-nätet och påkoppling av befintliga industriområden på nya dagvattenanläggningar är förslag på åtgärder som kan förbättra vattenkvaliteten. Vidare rekommenderas att kommunen inrättar vattenskyddsområden för de kommunala dricksvattentäkterna.

Inom eller i anslutning till de föreslagna utbyggnadsområdena i Åmåls stad och Tösse finns fornlämningar som kan riskera att skadas eller försvinna i samband med exploatering. Åtgärder för att så långt möjligt skydda fornlämningar bör tas fram i samråd med Länsstyrelsen. Vid utformningen av ny bebyggelse behöver hänsyn tas till kulturlandskapet, bland annat på Näsudden och i Fengersfors, så att de negativa konsekvenserna för detta minimeras.

Planförslaget bedöms sammantaget inte medföra några negativa konsekvenser för klimatet. Riktlinjer gällande skyfallshantering har angetts i översiktsplanen för att hantera översvämningar. Att koncentrera ny bebyggelse i orterna och enligt den stråkutveckling som planförslaget redovisar är ett sätt att minimera klimatpåverkan samtidigt som en levande landsbygd värnas.

Planförslaget bedöms sammantaget inte medföra några negativa konsekvenser för människors hälsa och säkerhet genom implementering av de riktlinjer gällande farligt

godsleder, bullernivåer och förorenade områden som anges i riktlinjerna i översiktsplanen.

Referenser

Skriv ut avsnitt *Referenser*

Webbsidor

Boverket

Anta översiktsplanen

Granska översiktsplanen

Planeringsstrategi

Samråda översiktsplanen

Strategisk miljöbedömning

Vision för Sverige

Övriga

Bostadsmarknadsanalys för Västra Götalandsregionen

Byggnadsminnen

Fornlämningsmiljöer/Fornsök

[Globala målen](#)

[Hantering av brandfarliga gaser och vätskor på bensinstationer](#)

[Målbild tåg 2035](#)

[Regional handlingsplan för grön infrastruktur](#)

[Regional handlingsplan för klimatanpassning](#)

[Regional plan för transportinfrastrukturen](#)

[Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland](#)

[Regionalt trafikförsörjningsprogram](#)

[Svenskt Vatten](#)

[Sveriges miljömål](#)

[Vision Västra Götaland](#)

[Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd](#)

PDF:er

Åmåls kommun

[Avfallsplan](#)

[Bostadsförsörjningsprogram](#)

[Energi- och klimatstrategi](#)

[Lokalförsörjningsstrategi](#)

[Miljökonsekvensbeskrivning](#)

[Naturvårdsprogram](#)

Näringslivsstrategi

Resultat från digital medborgardialog inför uppstart av ÖP

Skyfallsplan

Stadsmiljöprogram Åmål centrum

Säkerhetsstrategi

Trafiknätsanalys

Vindbruk Dalsland

Översyn av kulturmiljöunderlag

Övriga

Förorenade sedimentområden i Väneren

Förutsättningar för skred i finkornig jordart

Magnetfält och hälsorisker

Målbild för kollektivtrafiken i Värmland och regionalt
trafikförsörjningsprogram Värmland

Omvärldsanalys - SKR

Rekommendationer för hantering av översvämning till följd
av skyfall

Riktvärden för buller på skolgård från väg- och spårtrafik

Riskhantering i detaljplaneprocessen

Stigande vatten - en handbok

Strategi för laddinfrastruktur

Vägledning för planering för och invid djurhållning - Boverket

Kartmaterial

Delar av kartmaterialet som används i denna översiktsplan har hämtats från följande myndigheter:

- Försvarmakten
- Geodatakatalogen
- Geodataportalen
- Havs- och vattenmyndigheten
- Lantmäteriet
- Länsstyrelsen
- MSB
- Naturvårdsverket
- Riksantikvarieämbetet
- SGI
- SGU
- Skogsstyrelsen
- Trafikverket

Appendix

Skriv ut avsnitt *Appendix*

Kommunens granskningsutlåtande

Granskningsutlåtande

LIS-plan 2014

LIS-plan 2014

Länsstyrelsens granskningsyttrande

Länsstyrelsens granskningsyttrande, ÖP 2014

Länsstyrelsens granskningsyttrande, ÖP 2023